

ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

THE CHARACTERISTIC INDICATORS OF CLASSICAL DANCE'S TEACHERS
UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2565

KMITL-2022-ED-M-218-025

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

THE CHARACTERISTIC INDICATORS OF CLASSICAL DANCE'S
TEACHERS UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF
MASTER OF SCIENCE IN INDUSTRIAL EDUCATION
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION
SCHOOL OF INDUSTRIAL EDUCATION AND TECHNOLOGY
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

2022

KMITL-2022-ED-N-218-025

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2022

SCHOOL OF INDUSTRIAL EDUCATION AND TECHNOLOGY

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์
	สังกัดกรุงเทพมหานคร
นักศึกษา	นางสาวกฤษดาภรณ์ สงเนียม
รหัสประจำตัว	62603052
ปริญญา	ครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
พ.ศ.	2565
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. บุญจันทร์ สีสันต์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร. อัครพงศ์ สุขมาตย์

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 326 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.80 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร มี 4 องค์ประกอบ คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม มี 9 ตัวบ่งชี้ ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ มี 6 ตัวบ่งชี้ ด้านการจัดการเรียนรู้ มี 8 ตัวบ่งชี้ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มี 9 ตัวบ่งชี้ รวม 32 ตัวบ่งชี้ ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 266.05 Relative Chi-square (χ^2/df) เท่ากับ 1.12 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p) เท่ากับ 0.10 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.95 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.89

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis Title	The characteristics indicators of Classical dance's teacher under Bangkok metropolitan administration
Student	Miss Krisadaporn Songniam
Student ID.	62603052
Degree	Master of Science in Industrial Education
Program	Educational Administration
Year	2022
Thesis Advisor	Associate Professor. Dr. Boonchan Sisan
Thesis Co-Advisor	Associate Professor. Dr. Aukkapong Sukkamart

ABSTRACT

The objective of this research was to analyze the construct validity of the characteristics indicators of classical dance teachers under the Bangkok Metropolitan Administration. The sample consisted of 326 classical dance teachers under the Bangkok Metropolitan Administration. The research instrument was a five-rating scale questionnaire. The instrument's content validity ranged between 0.80 - 1.00 and reliability value of 0.98. Data were analyzed by Confirmatory Factor Analysis (CFA).

The major findings indicated that the characteristics of classical dance teachers under the Bangkok Metropolitan Administration were divided into 4 components: 4 indicators of morality and ethics, 6 indicators of classical dance knowledge and skills, 8 indicators of learning management and 9 indicators of interpersonal relationships, totaling 32 indicators. The results of analyzing the construct validity of the characteristics indicators of the sample revealed that they were consistent with the empirical data as reflected by chi-square (χ^2) of 266.05; Relative Chi-square (χ^2/df) of 1.12; statistical significance (p) was 0.10; Goodness of Fit Index (GFI) of 0.95; and Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) of 0.89.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยเพราะความกรุณาอย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร. บุญจันทร์ สีสันต์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. อัครพงศ์ สุขมาตย์ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งให้ทั้งแนวคิด คำแนะนำ และกำลังใจที่ดีแก่ผู้วิจัย เสมอมา ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความกรุณาและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบ วิทยานิพนธ์ทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในขั้นตอนสุดท้ายจน สำเร็จลุล่วงผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ ดร. นันทวัน สังขะวร อาจารย์ ดร. พรเทพ บุญจันทร์เพ็ชร อาจารย์ ดร. ปราบธนา คงสำราญ ผศ. ดร. ระวีวรรณ วรรณวิไชย และดร. ปรีดา วรรณ อินทิมลศรี ที่ได้กรุณาช่วยเหลือให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของ เครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณครุณาศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือเป็นกลุ่ม ตัวอย่างให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นวิจัยทุกท่าน ที่ คอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่ห่วงใย และให้กำลังใจ ให้การสนับสนุน แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา

กฤษฎาภรณ์ สงเนียม

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	II
กิตติกรรมประกาศ.....	III
สารบัญ.....	IV
สารบัญตาราง.....	VI
สารบัญภาพ.....	VIII
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย.....	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	3
1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	11
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	13
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
2.1 ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร.....	16
2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบริวารกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์.....	18
2.3 แนวคิดตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	25
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับตัวบ่งชี้.....	50
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	59
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	63
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	63
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	64
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	67
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และ IV อ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าสถิติพื้นฐาน.....	71
4.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูนาฏศิลป์ที่มีต่อตัวบ่งชี้คุณลักษณะ ของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	73
4.3 ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	78
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	97
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	97
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	99
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	103
บรรณานุกรม.....	105
ภาคผนวก.....	115
ภาคผนวก ก เอกสารราชการ.....	116
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	120
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามศัพท์.....	125
ประวัติผู้เขียน.....	128

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1.1 องค์ประกอบคุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	6
2.1 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม.....	32
2.2 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์.....	38
2.3 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้.....	44
2.4 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	49
3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	64
3.2 เกณฑ์ที่พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์.....	70
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง.....	71
4.2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ คุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	73
4.3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ ด้านคุณธรรมจริยธรรม.....	74
4.4 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์.....	75
4.5 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ ด้านการจัดการเรียนรู้.....	76
4.6 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	77
4.7 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม.....	78
4.8 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม.....	80
4.9 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์.....	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.10 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์.....	83
4.11 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้.....	84
4.12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้.....	86
4.13 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	87
4.14 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	89
4.15 ผลการทดสอบค่า KMO and Bartlett's Test ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของ ครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	90
4.16 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	91
4.17 ผลวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลตัวบ่งชี้คุณลักษณะ ของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	94

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	10
4.1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของ ครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม.....	79
4.2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของ ครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์.....	82
4.3 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของ ครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้.....	85
4.4 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของ ครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล.....	88
4.5 สมการโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร.....	93

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และ VIII อ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะการร้องรำทำเพลงที่มนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์ โดยประดิษฐ์ขึ้นอย่าง ประณีตและมีแบบแผน ให้ความรู้ ความบันเทิง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมความ รุ่งเรืองของชาติได้เป็นอย่างดี ช่วยแสดงให้เห็นความเป็นอารยประเทศ โดยบ้านเมืองมีความ เจริญรุ่งเรืองก็ด้วยประชาชนมีความเข้าใจศิลปะ เพราะศิลปะเป็นสิ่งมีค่า เป็นเครื่องโน้มน้าวอารมณ์ มีความสำคัญสามารถกลมกล่อมเข้าไปในทางที่ดี การสืบทอดและถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยได้มีการจัดการ เรียนการสอนมุ่งหวังปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของนาฏศิลป์ไทย โดยมีการจัดการศึกษาทั้งด้าน ทฤษฎีและการปฏิบัติ เน้นการฝึกสามารถจดจำท่าทางซึ่งเป็นหลักใหญ่ ๆ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน และเมื่อฝึกฝนจนมีความชำนาญก็สามารถนำไปประกอบอาชีพ สร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเองและ ประเทศชาติได้ (สุมิตร เทพวงษ์. 2548 : 2-5) วิชานาฏศิลป์เป็นวิชาหนึ่งที่สำคัญในการปลูกฝัง ส่งเสริมนิสัยทางด้านศิลปวัฒนธรรม สร้างความรู้ ความเข้าใจ การกล้าแสดงออก และการร่วมมือกัน อุนรัักษ์ เผยแพร่ ศิลปะการแสดงของชาติให้ยั่งยืนต่อไป จำเป็นต้องมีกระบวนการเรียนรู้เนื้อหา และ กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจในคุณค่าที่แท้จริง ของวัฒนธรรม มีทักษะ ทศนคติ และพฤติกรรมที่พึงงามสามารถสร้างสรรค์และเลือกสรร นำวัฒนธรรม ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 13-14) ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือ ว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยมีการกำหนดสาระความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของ ตนเองกับสังคม ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ด้านสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะและ วัฒนธรรม ด้านคณิตศาสตร์ และภาษา ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้ มีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถ ทำงานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 1)

ปัจจุบันบริบททางสังคมและวัฒนธรรมมีความเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อ เกิดประชาคมอาเซียน ทำให้มีความหลากหลายทั้งด้านสังคมและวัฒนธรรมดังนั้นสิ่งหนึ่งที่จะแสดง ความเป็นเอกลักษณ์ของชาติได้เป็นอย่างดีคือศิลปวัฒนธรรม การจัดการศึกษาด้านนาฏศิลป์ไทยจึงมี เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความจำเป็นอย่างยิ่งในสถานการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมในปัจจุบัน (สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. 2563 : 5) ในการจัดการศึกษาปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการผลิตและการพัฒนา ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนา ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่เป็นสิ่งทำให้เกิดสมรรถนะของครูผู้สอน แต่การที่ครูผู้สอนจะมีสมรรถนะที่สูง ครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (ฉัตรชัย หวังมีจมี. 2560 : 49) การเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนเกิดการเรียนรู้ ดังนั้น การเสริมสร้างองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะทาง ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และสมรรถนะของการรู้เท่าทัน จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ต้องเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน (นวพร ชลาภิรักษ์. 2558 : 65) ดังนั้นครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง ให้สามารถสร้างหรือผลิตสื่อการสอนที่ใช้วิทยาการสมัยใหม่และสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้นานขึ้น ครูต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนมาเป็นผู้สนับสนุนหรือผู้เอื้ออำนวยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยนักเรียนมีบทบาทในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เพิ่มมากขึ้นหรือที่เรียกว่า การสอนแบบยึดนักเรียนเป็นสำคัญ (วัลนิภา ฉลากบาง. 2559 : 3) จะเห็นได้ว่า “ครู” จึงเป็นบุคลากรสำคัญในการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การปฏิรูปคุณภาพการศึกษาจะเป็นไปไม่ได้เลยหากปราศจากการพัฒนาคุณภาพครูซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในระบบการศึกษา ดังนั้น ครูจึงควรมีคุณลักษณะที่ดี สามารถเป็นแบบอย่างการปฏิบัติตนให้กับผู้เรียนได้ รวมทั้งสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ เข้าใจในเนื้อหา และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ จากงานวิจัยของ จันทิมา ไทใหญ่ยิ่ง (2552 : 7) ได้ศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขานาฏศิลป์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจำเป็นต้องมีลักษณะของความเป็นครูนาฏศิลป์ ในด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความคิดริเริ่มสร้างด้านคุณธรรม และด้านเจตคติ มีความเป็นไปในแนวทางเดียวกับ ฐิริ วงศ์วิเชียรและคณะ (2558 : 613-614) ได้ศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตวิชาชีพครู ด้านนาฏศิลป์ที่พึงประสงค์ในอนาคต พ.ศ. 2560-2569 มี 9 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะด้านความรู้ และทักษะปัญญา คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะด้านความรู้เชิงวิชาการและวิชาชีพ คุณลักษณะด้านความเป็นประชาธิปไตย คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คุณลักษณะด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะด้านการพัฒนาตนเอง คุณลักษณะด้านภาษา สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และคุณลักษณะด้านความเป็นไทย เพื่อให้บัณฑิตที่จบมาเป็นครูต้องมีคุณลักษณะตามกรอบคุณลักษณะที่กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้และสมรรถนะ เพื่อให้เป็นผู้ที่สามารถขับเคลื่อนกระบวนการการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญที่กล่าวข้างต้นมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะครูนาฏศิลป์และบัณฑิตวิชาชีพครู สาขานาฏศิลป์ไทยอย่างหลากหลายโดยแต่ละคนได้กำหนดคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ที่แตกต่างกันไป บางงานวิจัยก็สังเคราะห์เอกสารแล้วกำหนดเป็นองค์ประกอบเฉพาะในงานวิจัยของตน ทั้งนี้ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบปฏิบัติการสอนวิชานาฏศิลป์ จึงสนใจที่จะศึกษาตัวบ่งชี้คุณลักษณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ของครุฑนาฏศิลป์ ซึ่งตัวบ่งชี้ที่ศึกษาจะแสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่หรือสะท้อนลักษณะการดำเนินงานของครุฑนาฏศิลป์โดยเฉพาะ เนื่องด้วยวิชานาฏศิลป์เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการดำรงชีวิต และสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในเรื่องของเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมตะวันตกหลังไหลเข้ามาสู่วิถีชีวิตของคนไทยและเยาวชน ทำให้ครูผู้สอนต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่หลากหลายรอบด้านมากขึ้น และทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน โดยการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ ซึ่งผลการศึกษากำหนดตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน นอกจากนี้สำนักงานการศึกษา สถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินและเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของครุฑนาฏศิลป์เพื่อเป็นการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ตัวบ่งชี้คุณลักษณะครุฑนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานครมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของคุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดของนักวิชาการ ดังต่อไปนี้

วงจันทร์ ยวงศรี (2547 : 74-75) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในวิชานาฏศิลป์ที่ควรได้รับการพัฒนา พบว่า ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านมีคุณธรรม
2. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. ด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ด้านความรอบรู้และสามารถนำไปถ่ายทอดได้
5. ด้านบุคลิกภาพที่เหมาะสมตามแบบวัฒนธรรมไทย
6. ด้านความคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล
7. ด้านศรัทธาต่อวิชาชีพของผู้เรียนนาฏศิลป์

สมปอง นกน้อย (2550 : 42) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทยจากมุมมองผู้เชี่ยวชาญ และนักศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านการสอน
2. ด้านการนิเทศการสอน
3. ด้านให้คำปรึกษา
4. ด้านปฏิสัมพันธ์

จันทิมา ไทใหญ่ยิ่ง (2552 : 85-90) ได้ศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านความรู้
2. ด้านทักษะ
3. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม
5. ด้านเจตคติ

พิมพ์ดี จันทรโกศล (2557 : 6) ได้ศึกษากระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ของครูสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออก ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านคติความเชื่อ
2. ด้านค่านิยม
3. ด้านจุดมุ่งหมาย
4. ด้านองค์ความรู้
5. ด้านวิธีการ/ขั้นตอน
6. ด้านการวัดและประเมินผล

ภูริ วงศ์วิเชียรและคณะ (2558 : 619-620) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตวิชาชีพครู สาขานาฏศิลป์ ในศตวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2569) ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านความรอบรู้และทักษะทางปัญญา
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ด้านความรู้เชิงวิชาการและวิชาชีพ
4. ด้านความเป็นประชาธิปไตย
5. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
6. ด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง
7. ด้านการพัฒนาตนเอง
8. ด้านภาษา สื่อ และสารสนเทศเทคโนโลยี
9. ด้านความเป็นไทย0

นันทปิยะ เจริญธาดา (2558 : 49) ได้ศึกษาคุณลักษณะนักศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม
2. ด้านความรู้
3. ด้านทักษะทางปัญญา
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและรับผิดชอบ
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี
6. ด้านการจัดการเรียนรู้

อมรรัตน์ แก่นสาร และคณะ (2560 : 7) ได้ศึกษาตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครูของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. ด้านความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์
2. ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
3. ด้านการมีจิตวิทยาในการสอน
4. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี
5. ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม
6. ด้านการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่
7. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร

เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์. (2561 : 441) ได้การพัฒนาคุณลักษณะครุคณตรีไทยที่พึงประสงค์ในระดับอุดมศึกษา : กรณีศึกษา ครูสำราญ เกิดผลศิลปินแห่งชาติ พบว่า คุณลักษณะครุคณตรีไทยที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านมีความรู้
2. ด้านคิดเป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ด้านใฝ่เรียนรู้
4. ด้านยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม
5. ด้านอยู่บนรากฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ
6. ด้านมีจิตอาสาและสำนึกในสาธารณะ
7. ด้านมีสุขภาพภาวะที่ดี
8. ด้านมีทักษะสังคม
9. ด้านความเป็นผู้นำ
10. ด้านดำรงความเป็นไทยในกระแสโลกาภิวัตน์

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้ ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 องค์ประกอบคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

คุณลักษณะของ ครูนาฏศิลป์	ว.จันทร์ ยวงศรี (2547)	สมปอง นกน้อย (2550)	จันทิมา ไทใหญ่ยิ่ง (2552)	พิมพ์ดี จันทร์โกศล (2557)	ภูริ วงศ์วิเชียรและคณะ (2558)	นันทปิยะ เจริญธนาวิชา (2558)	อมรรัตน์ แก่นสารและคณะ (2560)	เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์ (2561)
1. คุณธรรมจริยธรรม	✓		✓		✓	✓	✓	✓
2. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	✓		✓					
3. ความมีวินัยและรับผิดชอบ	✓							
4. ความรอบรู้และสามารถนำไป ถ่ายทอด	✓				✓			
5. บุคลิกภาพที่เหมาะสมตาม แบบวัฒนธรรม	✓							
6. ความคิดไตร่ตรองอย่างมี เหตุผล	✓							✓

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

คุณลักษณะของ ครูนาฏศิลป์	วงจันทร์ ยวงศรี (2547)	สมปอง นกน้อย (2550)	จันทิมา ไทญ้อย (2552)	พิมพ์ดี จันทรโกศล (2557)	ภูริ วงศ์วิเชียรและคณะ (2558)	นันทปิยะ เริงรณอาษา (2558)	อมรรัตน์ แก่นสารและคณะ (2560)	เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์ (2561)
7. รักและศรัทธาต่อวิชาชีพ	✓						✓	
8. อยู่บนพื้นฐานจรรยาบรรณ วิชาชีพ								✓
9. การนิเทศการสอน		✓						
10. ให้คำปรึกษา		✓						
11. ปฏิสัมพันธ์		✓					✓	✓
12. ความรู้			✓	✓	✓	✓	✓	
13. ทักษะ			✓			✓		
14. เจตคติความเชื่อและค่านิยม			✓	✓				
15. ความเป็นประชาธิปไตย					✓			
16. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล					✓	✓		
18. การปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลง					✓			
19. การพัฒนาตนเอง					✓			✓
20. ภาษา สื่อ และสารสนเทศ เทคโนโลยี					✓	✓		
21. ความเป็นไทยในกระแสโลกา ภิวัตน์					✓			✓
22. การจัดการเรียนรู้		✓		✓		✓	✓	
23. รักและศรัทธาในวิชาชีพ							✓	
24. เป็นแบบอย่างที่ดี							✓	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

คุณลักษณะของ ครุฑนาฏศิลป์	วงจันทร์ ยวงศรี (2547)	สมปอง นกน้อย (2550)	จันทิมา ไทญ้อย (2552)	พิมพ์ดี จันทโรทศ (2557)	ภูริ วงศ์วิเชียรและคณะ (2558)	นันทปิยะ เริงรณอาษา (2558)	อมรรัตน์ แก่นสารและคณะ (2560)	เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์ (2561)
25. ความเป็นผู้นำ								✓
26. มีจิตอาสาและสำนึกใน สาธารณะ								✓
27. สุขภาวะที่ดี								✓
28. ทักษะสังคม								✓
29. การวัดประเมินผล				✓				
30. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่							✓	
31. มีจิตวิทยาในการสอน							✓	
32. ทักษะทางปัญญา					✓	✓		
33. ความผูกพันระหว่างศิษย์กับ ครู							✓	

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์พบว่ามีการแบ่งคุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ไว้อย่างหลากหลาย ทั้งคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขานาฏศิลป์ไทย ภาพอนาคตของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขานาฏศิลป์ และแนวคิดของครูที่ถ่ายทอดกระบวนการร่ำรำ ผู้วิจัยสามารถสรุปกรอบแนวคิดโดยนำประเด็นที่สังเคราะห์ได้มาจัดกลุ่มคุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) คุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย มีความวินัยและรับผิดชอบ รักและศรัทธาในวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดี บุคลิกภาพที่เหมาะสมตามแบบวัฒนธรรม อยู่บนพื้นฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ, เจตคติความเชื่อและค่านิยม ปฏิบัติตามหน้าที่ และความเป็นผู้นำ 2) ความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ประกอบด้วย ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความรอบรู้ องค์ความรู้และทักษะ ความรู้เชิงวิชาการและวิชาชีพ ภาษา สื่อ และสารสนเทศ เทคโนโลยี และใฝ่เรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การสอน นิเทศการสอนวิธีการและขั้นตอน การวัดประเมินผล และจิตวิทยาในการสอน 4) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบด้วย การปฏิสัมพันธ์ ให้คำปรึกษา ความเป็นประชาธิปไตย การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง, ความผูกพัน

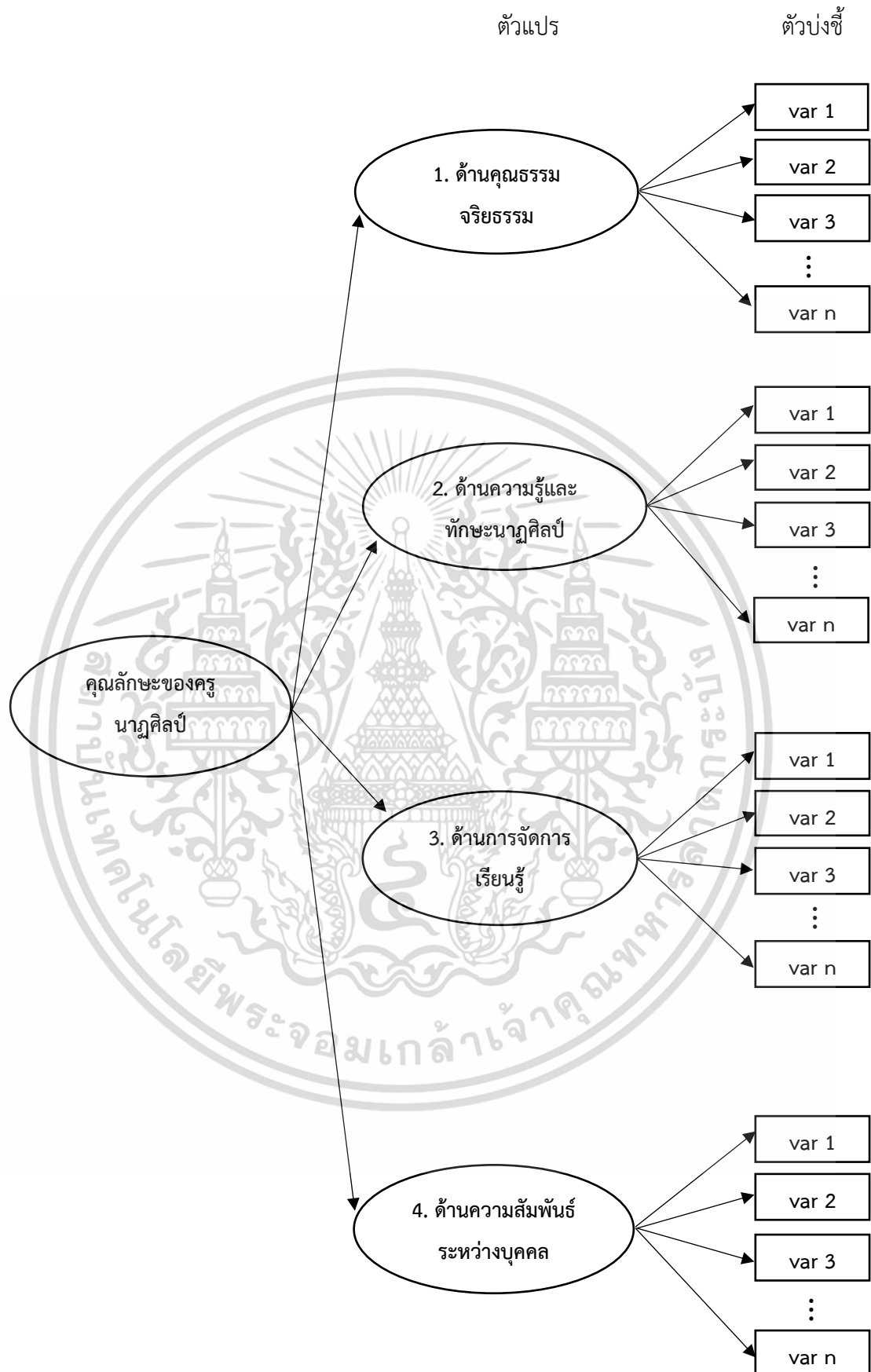
เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนลิขสิทธิ์ การใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ใดเห็นเป็นชอบะเชิญทำซ้ำ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระหว่างครูกับศิษย์ มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร มีจิตอาสาและสำนึกสาธารณะ และมีทักษะสังคม ผู้วิจัยสามารถสรุปกรอบแนวคิดคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม
2. ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์
3. ด้านการจัดการเรียนรู้
4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ สังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2564 มีจำนวน 322 สถานศึกษา รวมทั้งสิ้น 482 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ สังกัด กรุงเทพมหานคร วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยใช้การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 100 ตัวอย่าง และมีสัดส่วนจำนวนเท่าของขนาดตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการ ประมาณค่าเป็น 10 – 20 ตัวอย่าง ต่อ 1 พารามิเตอร์ (Hair, Black, Babin, and Anderson. 2010 : 100-102) สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามข้อกำหนดนี้ คือมีจำนวนตัวแปรสังเกตได้ 32 ตัวแปร ดังนั้นผู้วิจัยเลือกใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 เท่าของพารามิเตอร์ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ 320 คน เพื่อเป็นการป้องกันการขาดหายไปของข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยเก็บเพิ่มเพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนอีก 10% เป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 352 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

1.5.2 ขอบข่ายด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ตัวแปรแฝง 32 ตัวแปรสังเกตได้ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ Beyer and Marshall (1981); วิกาวิ เวทวงศ์ (2545); สุวัฒน์ งามยิ่ง (2547); ศุภรัตน์ กาญจนมณีเสถียร (2547); วงจันทร์ ยวงศรี (2547); มะลิวัลย์ ปัทมะ (2551); จันทิมา ไทใหญ่ยิ่ง (2552); เพชรรัตน์ สายนำพามีลาภ (2557); สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนุวัต แก้วคุณ (2555); จุฑาทิพย์ ธรรมศิลป์ (2557); ดวงเดือน พินสุวรรณ (2558); นันทปิยะ เรืองธนาอาษา (2558); ภูริ วงษ์วิเชียรและคณะ (2558); อรรณพ จินะวัฒน์ (2559); ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560); ปริวิทย์ ไวทยาชีวะ และทิพย์รัตน์ นพฤทธิ (2560); คมสัน จุลนวล (2561); อภินิหาร สถิตภาคีกุล (2561); ชนนภรณ์ อารีกุล (2562); สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (2562); วิวัฒน์ เพชรศรี (2563); ปวีณา คงศรี (2563)

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 9 ตังบ่งชี้ ดังนี้

1.1 มีความเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อฝึกฝนทำรำให้ลูกศิษย์

1.2 มีความอดทน มุ่งมั่นสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ความสามารถ

1.3 มีความเมตตากรุณาต่อศิษย์

1.4 มีความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี

1.5 มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กรและวิชาชีพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1.6 มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
- 1.7 มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพเรียบร้อย
- 1.8 ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ
- 1.9 มีความกระตือรือร้นเรียนรู้เพิ่มเติมในด้านวิชาการและวิชาชีพ
2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ดังนี้
  - 2.1 มีความรู้ ความสามารถในการศาสตร์นาฏศิลป์
  - 2.2 สามารถปฏิบัติและถ่ายทอดศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์
  - 2.3 มีความรู้พื้นฐานด้านดนตรี
  - 2.4 สามารถบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง
  - 2.5 สามารถออกแบบและประดิษฐ์ทำรำประกอบการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ
  - 2.6 ฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ
3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ ดังนี้
  - 3.1 ศึกษาหลักสูตรสำหรับใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์จัดการเรียนรู้
  - 3.2 จัดประสบการณ์ความรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
  - 3.3 จัดลำดับการสอนเนื้อหาจากง่ายไปหายาก
  - 3.4 จัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่ออย่างเหมาะสม
  - 3.5 วัดและการประเมินผลตามสภาพจริง
  - 3.6 สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้
  - 3.7 สามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน
  - 3.8 มีทักษะการแก้ปัญหา
4. องค์ประกอบที่ 4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ ดังนี้
  - 4.1 มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาและชุมชน
  - 4.2 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
  - 4.3 สามารถเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษา
  - 4.4 สามารถสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน
  - 4.5 ติดต่อประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - 4.6 สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี
  - 4.7 แสดงความชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น
  - 4.8 ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.9 มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบทอดนาฏศิลป์

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันกับผู้วิจัยจึงกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. คุณลักษณะของครูวิชาผู้สอนนาฏศิลป์ หมายถึง สิ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะของครูนาฏศิลป์ ที่สามารถแสดงออกมาทางความคิด การกระทำหรือเกิดจากการเรียนรู้ที่สั่งสมมาซึ่งสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรม หรือการกระทำของบุคคลนั้น ประกอบด้วย

1.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณงามความดีของบุคคลที่เป็นครู ซึ่งได้ยึดถือประพฤติปฏิบัติด้วยความจริงใจ มีระเบียบวินัยในตนเอง กระตือรือร้นเรียนรู้เพิ่มเติมในด้านวิชาการและวิชาชีพ สามารถเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่าง ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ต่อองค์กรและวิชาชีพ มีความอดทนมุ่งมั่น สั่งสอนให้ลูกศิษย์มีความรู้ และมีความเสียสละเพื่อฝึกฝนทำรำให้กับลูกศิษย์รับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีบุคลิกภาพที่ดีปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพซึ่งถือเป็นอย่างให้แก่ผู้เรียน

1.2 ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ หมายถึง มีความรู้และความเข้าใจในศาสตร์นาฏศิลป์ รวมถึงความรู้พื้นฐานด้านดนตรี โดยการอาศัยการฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปฏิบัติและถ่ายทอดศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ได้อย่างชำนาญ โดยการบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาออกแบบและประดิษฐ์ทำรำประกอบการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นเผยแพร่ และสืบสานนาฏศิลป์ไทย

1.3 ด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การศึกษาหลักสูตรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ด้านนาฏศิลป์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยมีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายากได้อย่างเหมาะสม และจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อ รวมถึงสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้ สามารถวัดประเมินผลเรียนรู้ตามสภาพจริง และครอบคลุมทักษะที่ต้องการวัด และมีทักษะในการแก้ปัญหา และสามารถใช้กระบวนการวิจัยเข้ามาช่วยเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถนำผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนการสอนต่อไปได้

1.4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาและชุมชน โดยอาศัยการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี สามารถเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษาช่วยเหลือ และคอยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน รวมถึงติดต่อประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่ สืบสานนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายนั้นบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรที่บ่งบอกสิ่งที่ต้องการศึกษา สามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งตัวบ่งชี้แต่ละตัวสามารถชี้ให้เห็นถึงบทบาทหรือสถานภาพที่ควรจะเป็นขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง คุณภาพของเครื่องมือที่วัดได้ตรงตามลักษณะ ทฤษฎีต่าง ๆ หรือตามโครงสร้างที่ต้องการวัด ซึ่งเป็นกระบวนการทำให้คำที่เป็นนามธรรม ที่ไม่สามารถสังเกตได้มีความหมายชัดเจนโดยการสร้างแบบสอบถามขึ้นมาวัดคุณลักษณะเฉพาะที่ต้องการวัด โดยใช้สถิติเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างด้วยการตรวจสอบโดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

4. ครูนาฏศิลป์ หมายถึง ข้าราชการครูที่สอนวิชานาฏศิลป์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2564 ทั้ง 6 กลุ่มเขต ได้แก่ กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครเหนือ กรุงเทพมหานครตะวันออก กรุงเทพมหานครใต้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสาร บทความ วารสาร หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัย ดังนี้

2.1 ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

2.1.1 ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานการศึกษา

2.1.2 ข้อมูลทั่วไปของการจัดการศึกษา

2.1.3 แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 -2469)

2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับวิชากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์

2.2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2.2.2 คุณภาพผู้เรียน

2.2.3 ประโยชน์ของการเรียนนาฏศิลป์

2.3 แนวคิดตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.3.1 ความหมายของคุณลักษณะ

2.3.2 องค์ประกอบคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์

2.3.3 ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2.3.4 ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์

2.3.5 ด้านการจัดการเรียนรู้

2.3.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับตัวบ่งชี้

2.4.1 ความหมายตัวบ่งชี้

2.4.2 คุณสมบัติที่ดีของตัวบ่งชี้

2.4.3 การพัฒนาตัวบ่งชี้

2.4.4 แนวคิดเกี่ยวกับความตรงเชิงโครงสร้าง

2.4.5 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

2.1 ข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

2.1.1 ข้อมูลทั่วไปของสำนักงานการศึกษา

สำนักงานศึกษามีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญศึกษาของกรุงเทพมหานคร กำหนดนโยบาย เป้าหมาย การจัดทำและพัฒนาแผนการศึกษาของกรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาในระบบอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารการจัดการเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางเครือข่ายสารสนเทศด้านการศึกษา ส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีวิสัยทัศน์ (สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. 2564 : 3-4) ดังนี้

วิสัยทัศน์

สำนักงานศึกษาเป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพเพื่อพัฒนาสู่อัตลักษณ์ผู้เรียนแห่งมหานครที่พร้อมด้วยคุณธรรม

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ
2. ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีอัตลักษณ์แห่งมหานคร
3. เสริมสร้างประสิทธิภาพจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของนักเรียนทุกกลุ่มอย่าง

เท่าเทียมและทั่วถึง

4. ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการดิจิทัลเพื่อการศึกษา
5. เสริมสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์และบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูง

2.1.2 ข้อมูลทั่วไปของการจัดการศึกษา

กรุงเทพมหานครมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 437 โรงเรียน กระจายในพื้นที่ 50 สำนักงานเขตและมีโรงเรียนที่เปิดการจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) จำนวน 147 โรงเรียน กระจายในพื้นที่ 48 สำนักงานเขต (ยกเว้นสำนักงานเขตบางรัก และสำนักงานเขตสัมพันธวงศ์) ซึ่งมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 271,402 คน ได้ดำเนินการเปิดสอนและจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถจำแนกได้ ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำแนกตามโรงเรียนที่เปิดสอน

- อนุบาลศึกษาและประถมศึกษา	จำนวน 327 โรงเรียน
- ประถมศึกษา	จำนวน 1 โรงเรียน
- ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน 1 โรงเรียน
- อนุบาลศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน 99 โรงเรียน
- อนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย	จำนวน 3 โรงเรียน
- มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย	จำนวน 6 โรงเรียน

จำแนกตามขนาดโรงเรียน

- ขนาดเล็ก (นักเรียน 1-400 คน) จำนวน 194 โรงเรียน
- ขนาดกลาง (นักเรียน 401-800 คน) จำนวน 122 โรงเรียน
- ขนาดใหญ่ (มากกว่า 800 คน ขึ้นไป) จำนวน 121 โรงเรียน

สำนักการศึกษามีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทสามัญศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลของการจัดการศึกษาประการหนึ่งก็คือคุณภาพของนักเรียนที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร และกรุงเทพมหานครมีนโยบายในการเป็นมหานครสำหรับทุกคน โดยเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนในพื้นที่กรุงเทพมหานครได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ทั้งเด็กสัญชาติไทยและเด็กที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยให้เข้าศึกษาในสถานศึกษาอย่างเท่าเทียม โดยถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 (สำนักการศึกษากทม. 2564. 5-6)

2.1.3 แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 –2469)

แผนการศึกษาสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานคร มีเป้าหมายสำคัญในการวางแผนทางการศึกษา เพื่อกำหนดกรอบทิศทางและแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของกรุงเทพมหานครให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ และการพัฒนากรุงเทพมหานครซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีศักยภาพ ได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพ ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง ภายใต้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลเพื่อการศึกษาควบคู่กับการพัฒนาระบบการศึกษาตามบริบทของกรุงเทพมหานคร ภายใต้วิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการศึกษาฯ “จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาสู่อัตลักษณ์ผู้เรียนแห่งมหานครที่พร้อมด้วยคุณธรรม” โดยมีกรอบเคลื่อนแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 – 2569) ด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ประเด็น (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร. 2564. 5-8) ประกอบด้วย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาผู้เรียนตามอัตลักษณ์แห่งมหานคร

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับประสิทธิภาพจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการดิจิทัลเพื่อการศึกษา

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาทุนมนุษย์และบริหารจัดการสู่องค์กรสมรรถนะสูง

จุดเด่นของแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 – 2569) เกิดจากกลไกการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการดิจิทัลเพื่อการศึกษาเป็นแนวทางการขับเคลื่อนในทุก ๆ มิติของการศึกษาและปรากฏร่วมอยู่ในทุกประเด็นยุทธศาสตร์ อีกทั้ง กำหนดประเด็นการพัฒนาเฉพาะทางที่สอดคล้องต่อบริบทของกรุงเทพมหานครในประเด็นด้านการจัดการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเฉพาะทางและเป็นเลิศ การจัดการศึกษาสำหรับปฐมวัย การพัฒนาอัตลักษณ์ของผู้เรียนในมิติของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งการพัฒนาสมรรถนะองค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพด้วยกลไกการพัฒนาองค์กรสมรรถนะสูง

2.2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้นกิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญาอารมณ์ และสังคม ตลอดจนนำไปการพัฒนาสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบบการเรียนรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวม การสังเกตรายละเอียดสามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.2.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานระดับท้องถิ่น และสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้เป็นกรอบ และทิศทางในการพัฒนาหลักสูตร และจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตร รวมทั้งด้านความรู้ และทักษะ ที่จำเป็น เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับใช้เป็นเครื่องมือ ในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ส่วนประกอบสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ วิสัยทัศน์ เป้าหมาย สมรรถนะของผู้เรียนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการวัดประเมินผล ซึ่งมีความสัมพันธ์กันเป็นระบบ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน การศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.1.1.1 วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตร ดังนี้
(กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 4)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลัง ของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกใน ความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพ

2.1.1.2 หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการสำคัญ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551:4)

- (1) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐาน การเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรม บนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
- (2) เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชนที่ ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา อย่างเสมอภาคและมีคุณภาพ
- (3) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- (4) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้
- (5) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- (6) เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.1.3 จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 5)

(1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

(2) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต

(3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

(4) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยการอนุรักษ์และพัฒนา สิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2.1.1.4 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 6-7)

(1) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรม ในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้องตลอดจนการเลือกใช้ วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

(2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่าง เหมาะสม

(3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรค ต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผลคุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมแสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

(5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสมและมีคุณธรรม

2.1.1.5 คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 7) ดังนี้

- (1) รักชาติ ศาสนา กษัตริย์
- (2) ซื่อสัตย์สุจริต
- (3) มีวินัย
- (4) ใฝ่เรียนรู้
- (5) อยู่อย่างพอเพียง
- (6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- (7) รักความเป็นไทย
- (8) มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้ สอดคล้องตามบริบทและจุดเน้นของตนเอง

2.1.1.6 มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 8)

- (1) ภาษาไทย
- (2) คณิตศาสตร์
- (3) วิทยาศาสตร์
- (4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- (5) สุขศึกษาและพลศึกษา
- (6) ศิลปะ
- (7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี
- (8) ภาษาต่างประเทศ

ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างไร เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไรจะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาโดยใช้ระบบการประเมิน คุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งรวมถึงการทดสอบระดับเขตพื้นที่การศึกษา และการทดสอบระดับชาติ ระบบการตรวจสอบเพื่อประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสะท้อนภาพการจัดการศึกษาว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามที่มาตรฐานการเรียนรู้กำหนดเพียงใด

2.2.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการและสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 2 ดนตรี

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรีถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

สาระที่ 3 นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่านาฏศิลป์ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่านาฏศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อนักเรียนจบระดับชั้นต่าง ๆ ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจน การนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้

2.2.2.1 คุณภาพผู้เรียน

(1) สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ สามารถแสดงท่าทางประกอบจังหวะเพลงตามรูปแบบนาฏศิลป์ มีมารยาทในการชมการแสดง รู้หน้าที่ของผู้แสดงและผู้ชม ระบุประโยชน์ของการแสดงนาฏศิลป์ในชีวิตประจำวัน เข้าร่วมกิจกรรมการแสดงที่เหมาะสมกับวัย

(2) รู้และเข้าใจการละเล่นของเด็กไทยและนาฏศิลป์ท้องถิ่น ชื่นชอบและภาคภูมิใจในการละเล่นพื้นบ้าน สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่พบเห็นในการละเล่นพื้นบ้านกับการดำรงชีวิตของคนไทย บอกลักษณะเด่นและเอกลักษณ์ของนาฏศิลป์ไทยตลอดจนความสำคัญของการแสดงนาฏศิลป์ไทย

(3) รู้และเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ สามารถแสดงภาษาท่า นาฏยศัพท์ พื้นฐาน สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวและการแสดงนาฏศิลป์ และการละครง่าย ๆ ถ่ายทอดลีลาหรืออารมณ์ และสามารถออกแบบเครื่องแต่งกายหรืออุปกรณ์ประกอบการแสดงง่าย ๆ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนาฏศิลป์และการละครกับสิ่งที่ประสบในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นในการชมการแสดง และบรรยายความรู้สึกของตนเองที่มีต่องานนาฏศิลป์

(4) รู้และเข้าใจความสัมพันธ์และประโยชน์ของนาฏศิลป์และการละคร สามารถเปรียบเทียบการแสดงประเภทต่าง ๆ ของไทยในแต่ละท้องถิ่น และสิ่งที่การแสดงสะท้อนวัฒนธรรมประเพณีเห็นคุณค่าการรักษาและสืบทอดการแสดงนาฏศิลป์ไทย

(5) รู้และเข้าใจการใช้นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทางการละครในการแปลความและสื่อสารผ่านการแสดง รวมทั้งพัฒนารูปแบบการแสดงสามารถใช้เกณฑ์ง่าย ๆ ในการพิจารณาคุณภาพการแสดงวิจารณ์เปรียบเทียบงานนาฏศิลป์ โดยใช้ความรู้เรื่ององค์ประกอบทางนาฏศิลป์ร่วมจัดการแสดงนำแนวคิดของการแสดงไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

(6) รู้และเข้าใจประเภทละครไทยในแต่ละยุคสมัยปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของนาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์พื้นบ้าน ละครไทย และละครพื้นบ้าน เปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของการแสดงนาฏศิลป์จากวัฒนธรรมต่าง ๆ รวมทั้งสามารถออกแบบและสร้างสรรค์อุปกรณ์เครื่องแต่งกายในการแสดงนาฏศิลป์และละคร มีความเข้าใจ ความสำคัญบทบาทของนาฏศิลป์และละครในชีวิตประจำวัน

(7) มีทักษะในการแสดงหลากหลายรูปแบบ มีความคิดริเริ่มในการแสดงนาฏศิลป์เป็นคู่และเป็นหมู่ สร้างสรรค์ละครสั้นในรูปแบบที่ชื่นชอบ สามารถวิเคราะห์แก่นของการแสดงนาฏศิลป์และละครที่ต้องการสื่อความหมายในการแสดง อิทธิพลของเครื่องแต่งกาย แสง สี เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสียง ฉาก อุปกรณ์ และสถานที่ที่มีผลต่อการแสดง วิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์และละคร พัฒนาและใช้เกณฑ์การประเมินในการประเมินการแสดง และสามารถวิเคราะห์ท่าทางการเคลื่อนไหวของผู้คนในชีวิตประจำวัน และนำมาประยุกต์ใช้ในการแสดง

(8) เข้าใจวิวัฒนาการของนาฏศิลป์และการแสดงละครไทย และบทบาทของบุคคลสำคัญในวงการนาฏศิลป์และการละครของประเทศไทยในยุคสมัยต่าง ๆ สามารถเปรียบเทียบการนำการแสดงไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ และเสนอแนวคิดในการอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต โดยเป็นสิ่งที่มีความคุ้นเคยมาช้านานการกำหนดให้บุคคลศึกษานาฏศิลป์ เพราะผู้ที่สอนนาฏศิลป์มีจุดมุ่งหมายในการสอนนาฏศิลป์ ดังนี้ (จารุณี ชูวงษ์वाल. 2558: 36)

1. เพื่อให้ผู้ที่มีความรู้และความเข้าใจพื้นฐานด้านศิลปะ
  2. เพื่อให้เห็นคุณค่าของศิลปะ มีความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมและรู้จักรักษาเพื่อเป็นมรดกสืบทอดต่อไป
  3. เพื่อให้สามารถใช้ศิลปะพัฒนาจิตใจ บุคลิกภาพ และรสนิยม
  4. เพื่อให้ปฏิบัติงานศิลปะได้ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง
- เรียนรู้อะไรในนาฏศิลป์

2.2.3 ประโยชน์ของการเรียนนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์นอกจากจะมีคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมแล้ว ยังแสดงออกถึงความเป็นชาติที่มีอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองแล้วยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่ได้ศึกษาเรียนรู้ได้อีกมากมาย เพราะนาฏศิลป์นั้นเป็นกิจกรรมที่สามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง รู้จักระเบียบในการแสดงออก ร่วมกับผู้อื่น มีสมาธิ มีความพยายามอดทนในการฝึกซ้อม มีความรับผิดชอบต่อผลงาน และการแสดงเสริมสร้างความรู้ ความสามารถในการวิจารณ์และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผล ช่วยให้ใช้เวลาว่างในทางที่เป็นประโยชน์ ส่งเสริมความคิดในการสร้างสรรค์และจินตนาการ นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กได้รู้คุณค่าของนาฏศิลป์ รู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมประจำชาติและเข้าใจศิลปะของชาติอื่น ๆ นักวิชาการด้านการศึกษา อธิบายอีกว่า ประโยชน์ของการเรียนนาฏศิลป์ สามารถจำแนกได้ (ขนิษฐา ไพโรจน์. 2544: 18) ดังนี้

1. ประโยชน์ทางวรรณคดี คือ การก่อให้เกิดวรรณคดีที่ดี ๆ และทำให้ผู้เรียนรู้ ได้รู้จักเกิดความชำนาญในการอ่านวรรณคดี
2. ประโยชน์ในทางศิลปะการละคร ทำให้เกิดการพัฒนาศิลปะการแสดงและรักษามรดกวัฒนธรรมของการแสดง
3. ประโยชน์ต่อตนเอง คือ พัฒนาค้นทั้งทางด้านคุณค่าทางจิตใจและทัศนคติ
4. ประโยชน์ทั่วไป ทำให้เกิดความรักสามัคคีในหมู่คณะ มีผู้รับช่วงในการถ่ายทอดงานศิลปะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ประโยชน์ระดับชาติ แสดงออกถึงศิลปะที่เกี่ยวข้องกับภาษา ท่าทาง และดนตรี แสดงออกถึงวัฒนธรรมประจำชาติได้ชัดเจน

2.3 แนวคิดตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

2.3.1 ความหมายของคุณลักษณะ

ยนต์ ชุ่มจิต (2550 : 128) ให้ความหมายของคำว่า คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องหมาย หรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ

สมปอง นกน้อย (2550: 27) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณลักษณะของครูผู้สอนวิชา นาฏศิลป์ไทย หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในศาสตร์แล้ว ยังต้องมีความรู้ความสามารถในการ ถ่ายทอดวิชาทั้งทฤษฎี และปฏิบัติให้กับนักศึกษา ประกอบกับการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็น แบบอย่างดีแก่นักศึกษา ทำให้นักศึกษาสามารถต่อยอดองค์ความรู้ นำไปพัฒนา สืบสาน เพื่อสร้าง งานศิลปะ และนวัตกรรมต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จิรินทร์ แสภะระโทก (2551 : 8) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณลักษณะ หมายถึง สิ่ง ที่ชี้ให้เห็นลักษณะประจำตัวบุคคล ซึ่งสามารถสังเกตและเห็นได้จากพฤติกรรมหรือการแสดงออกของ บุคคลนั้น

พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน (2554 : online) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณลักษณะ หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. 2554)

สมจิตร จันทรเปา (2556 : 22) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะ ส่วนตัวหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาของบุคคลแต่ละบุคคล ที่บ่งบอกถึงลักษณะประจำตัวของบุคคล เหล่านั้นให้ปรากฏแก่ผู้อื่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557 : 5) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณลักษณะ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมจิตสำนึก ที่ช่วยให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะ พลเมืองที่ดีของประเทศและของโลก

พระมหาสุชาติ เจ้า (2561: 33) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณลักษณะ หมายถึง สิ่ง ที่ชี้ให้เห็นเฉพาะตัวของบุคคลผู้นั้นทั้งที่มีมาแต่กำเนิด หรือจากการปฏิบัติ ซึ่งเป็นการแสดงออกที่ สามารถสังเกตพฤติกรรม หรือการกระทำที่เป็นการแสดงออกของบุคคลนั้น

พัทธิยา พันธรัตน์ (2562 : 15) ให้ความหมายของคำว่า คุณลักษณะ หมายถึง สิ่ง ที่ชี้ให้เห็นถึงลักษณะประจำที่แสดงออกทางจิตใจ อารมณ์ ความคิด การกระทำหรืออาจเกิดจากการ เรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ ซึ่งสามารถสังเกตและได้จากพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลนั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สุวรรณา รักเสนาะ (2563 : 31) ให้ความหมายของคำว่า คุณลักษณะของครู หมายถึง สิ่ง ที่ชี้ให้เห็นเป็นลักษณะเฉพาะของครู ทั้งที่มีมาตั้งแต่กำเนิด หรือจากการเรียนรู้ปฏิบัติ บ่งบอกถึง ลักษณะประจำตัวของบุคคลนั้น ๆ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรม หรือการกระทำที่แสดงออกมาให้เห็น

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า คุณลักษณะ หมายถึง สิ่งที่ชี้ให้เห็นถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่สามารถแสดงออกมาทางความคิด การกระทำหรือเกิดจากการเรียนรู้ที่สั่งสมมา คุณสมบัติของลักษณะจะเป็นตัวช่วยให้ครูได้เกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถพัฒนาตนเอง ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและเกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้

2.3.2 องค์ประกอบคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์

วงจันทร์ ยวงศรี (2547 : 74-75) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในวิชานาฏศิลป์ที่ควรได้รับการพัฒนา พบว่า ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านมีคุณธรรม
2. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. ด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบ
4. ด้านความรู้และสามารถนำไปถ่ายทอดได้
5. ด้านบุคลิกภาพที่เหมาะสมตามแบบวัฒนธรรมไทย
6. ด้านความคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล
7. ด้านศรัทธาต่อวิชาชีพอของผู้เรียนนาฏศิลป์

สมปอง นกน้อย (2550 : 42) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทยจากมุมมอง ผู้เชี่ยวชาญ และนักศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านการสอน
2. ด้านการนิเทศการสอน
3. ด้านให้คำปรึกษา
4. ด้านปฏิสัมพันธ์

จันทิมา ใหญ่ยิ่ง (2552 : 85-90) ได้ศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านความรู้
2. ด้านทักษะ
3. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
4. ด้านคุณธรรมจริยธรรม
5. ด้านเจตคติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พิมพ์ดี จันทรโกศล (2557 : 6) ได้ศึกษากระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ของครูสอนนาฏศิลป์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออก ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านคติความเชื่อ
2. ด้านค่านิยม
3. ด้านจุดมุ่งหมาย
4. ด้านองค์ความรู้
5. ด้านวิธีการ/ขั้นตอน
6. ด้านการวัดและประเมินผล

ภูริ วงศ์วิเชียรและคณะ (2558 : 619-620) ได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตวิชาชีพรู สาขา นาฏศิลป์ ในศตวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2569) ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านความรอบรู้และทักษะทางปัญญา
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม
3. ด้านความรู้เชิงวิชาการและวิชาชีพ
4. ด้านความเป็นประชาธิปไตย
5. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
6. ด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง
7. ด้านการพัฒนาตนเอง
8. ด้านภาษา สื่อ และสารสนเทศเทคโนโลยี
9. ด้านความเป็นไทย

นันทปิยะ เจริญอาษา (2558 : 49) ได้ศึกษาคุณลักษณะนักศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม
2. ด้านความรู้
3. ด้านทักษะทางปัญญา
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและรับผิดชอบ
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี
6. ด้านการจัดการเรียนรู้

อมรรัตน์ แก่นสาร และคณะ (2560 : 7) ได้ศึกษาตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครูของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. ด้านความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์
2. ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ
3. ด้านการมีจิตวิทยาในการสอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี
5. ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม
6. ด้านการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่
7. ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร

เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์ (2561 : 441) ได้การพัฒนาคุณลักษณะครูดนตรีไทยที่พึงประสงค์ในระดับอุดมศึกษา : กรณีศึกษา ครูสำราญ เกิดผลศิลปินแห่งชาติ พบว่า คุณลักษณะครูดนตรีไทยที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านมีความรู้
2. ด้านคิดเป็น
3. ด้านใฝ่เรียนรู้
4. ด้านยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม
5. ด้านอยู่บนรากฐานจรรยาบรรณวิชาชีพ
6. ด้านมีจิตอาสาและสำนึกในสาธารณะ
7. ด้านมีสุขภาวะที่ดี
8. ด้านมีทักษะสังคม
9. ด้านความเป็นผู้นำ
10. ด้านดำรงความเป็นไทยในกระแสโลกาภิวัตน์

จากการแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์พบว่ามี การแบ่งคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ไว้อย่างหลากหลาย ทั้งคุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขานาฏศิลป์ไทย ภาพอนาคตของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขานาฏศิลป์ และแนวคิดของครูที่ถ่ายทอดกระบวนการร่ำรำ ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์แนวคิดจากงานวิจัยสรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2. ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ 3. ด้านการจัดการเรียนรู้ 4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.3.3 องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม

2.3.3.1 ความหมายของคุณธรรม

Longman (2003 : 533) ให้ความหมายว่า คุณธรรม (Virtue) หมายถึง สภาพคุณความดีของลักษณะและพฤติกรรม คุณภาพความดีเฉพาะในลักษณะของบุคคล ประโยชน์หรือข้อได้เปรียบที่ทำให้ของบางอย่างดีกว่าหรือให้ประโยชน์มากกว่า

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ยุตโต) (2540 : 14) ได้กล่าวว่า คุณธรรมเป็นภาพของจิตใจ กล่าวคือคุณสมบัติที่เสริมสร้างจิตใจให้ตั้งงาม ให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีตและประเสริฐ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. 2554 : online)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทศนา แชมมณี (2546 : 4) ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ดีงาม ซึ่งเป็นภาวะนามธรรมอยู่ในจิตใจ

กীরติ บุญเจือ (2551 : 10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง ภาวะความพร้อมในจิตใจที่จะตัดสินใจทำดีในทุกโอกาส ภาวะดังกล่าวอาจจะมีมาเองโดยธรรมชาติ ซึ่งต้องนับว่าเป็นพรสวรรค์อันประเสริฐยิ่ง

พัทริยา พันธรัตน์ (2562 : 38) ให้ความหมายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะภายในตัวหรือพฤติกรรมที่แสดงออกทางความดี ความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ความเสียสละ ความมีน้ำใจ ความเกรงใจที่แสดงให้เห็นถึงความมีเมตตา กรุณา ปราบปรามชาติต่อผู้อื่น

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีเกิดขึ้นภายในจิตใจ ซึ่งแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคลซึ่งยึดมั่นไว้เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย

2.3.3.2 ความหมายของจริยธรรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2540 : 14) ได้ให้ความหมายไว้ จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม หรือกฏศีลธรรม

กิงดาว จินดาเทวิน (2550 : 1) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง แนวทางการประพฤติปฏิบัติที่อาศัยหลักการด้านศีลธรรมเป็นเหตุเป็นผลในการแยกแยะสิ่งที่ถูกต้องควรทำ และสิ่งที่ผิดไม่ควรทำไม่เบียดเบียนกัน เห็นแก่ประโยชน์ตนเองและผู้อื่น เพื่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างปรกติสุข

จินตนา เรื่องวิไลรัตน์ (2551 : 29) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างถูกต้องดีงาม เป็นที่ต้องการของสังคม และก่อให้เกิดคุณค่าต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

ชุตินา รักษ์บางแหลม (2559 : 173) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ความเป็นผู้มีคุณธรรม (ปัญญา+เหตุผล) ทำให้มนุษย์มีมโนธรรม รู้จักแยกแยะ ความดี ถูก ผิด ควร ไม่ควร

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีธรรมะถูกต้องตามหลักศีลธรรม รู้จักผิดชอบชั่วดี มีการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ไม่สร้างความเดือดร้อนและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปรกติสุข

จากนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่ประพฤติปฏิบัติที่แสดงออกผ่านทางกายและวาจาทำให้เกิดคุณความดีงาม อันเป็นหลักในการดำเนินชีวิต มีความยุติธรรม มีน้ำใจ มีความรักเมตตา กรุณา อุดมและเสียสละ เป็นแบบอย่าง และเป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อความสันติสุขของตนเองและสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านคุณธรรมจริยธรรม สามารถสรุปได้ว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม หมายถึง คุณงามความดีของบุคคลที่เป็นครู ซึ่งได้ยึดถือประพฤติปฏิบัติเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วยความจริงใจ มีระเบียบวินัยในตนเอง กระตือรือร้นเรียนรู้เพิ่มเติมในด้านวิชาการและวิชาชีพ สามารถเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่าง ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ต่อองค์กรและวิชาชีพ มีความอดทน มุ่งมั่น สั่งสอนให้ลูกศิษย์มีความรู้ และมีความเสียสละเพื่อฝึกฝนทำร่ำให้กับลูกศิษย์ รับผิดชอบต่อหน้าที่ และมีบุคลิกภาพที่ดีปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพซึ่งถือเป็นอย่างให้แก่ผู้เรียน

2.3.3.3 ตัวบ่งชี้องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม

ราชกิจจานุเบกษา ข้อบังคับคุรุสภา พ.ศ. 2556 (2556 : 73-74) ว่าด้วย “จรรยาบรรณของวิชาชีพ” หมายความว่ามาตรฐานการปฏิบัติตนที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาทุกคนต้องปฏิบัติตาม แบ่งออกเป็น 5 หมวด ได้แก่

(1) จรรยาบรรณต่อตนเอง ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

(2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

(3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

(3.1) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

(3.2) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(3.4) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

(3.5) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

(3.6) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องให้บริการด้วยความจริงใจ และเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

(4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

(5) จรรยาบรรณต่อสังคม ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

นันทปิยะ เริงรณอาษา (2558 : 75) กล่าวว่าคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขานาฏศิลป์จะต้องมีความเมตตา กรุณา ความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ กระตือรือร้น ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ ตลอดจนมีความกตัญญูทวนเวียนต่อครู อาจารย์ เพียบพร้อมไปด้วยความรับผิดชอบในการช่วยเหลือเสียสละ สามารถอุทิศเวลาให้กับงานที่ได้รับมอบหมายและงานบริการวิชาการต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

ดวงเดือน พินสุวรรณ์ (2558 : 15) กล่าวว่าจริยธรรมของครูเป็นธรรมที่มีคุณค่าต่อส่วนรวม ผู้สั่งสอนหรือให้การศึกษา คนที่เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ช่วยสร้างสรรค์สังคม ประกอบไปด้วย

1. พรหมวิหาร 4 มีธรรมหรือหลักความประพฤติ ดังนี้

เมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดีที่ไม่มีตรีต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข

กรุณา คือ ความสงสาร อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์โศกเศร้าที่จะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

มุทิตา คือ ความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ก็มีใจแช่มชื่นเบิกบานเมื่อเห็นเขาทำความดีงามประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย พร้อมที่จะช่วยเหลือสนับสนุน

อุเบกขา คือ ความมีใจเป็นกลางมองตามความเป็นจริง โดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคงเที่ยงตรงดุจดาวซึ่ง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือ สมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัย วางตน และปฏิบัติไปตามหลักการเหตุผลและความเที่ยงธรรม

2. มีความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในจรรยาบรรณวิชาชีพ
3. มีจิตสาธารณะของครู
4. เสียสละต่อส่วนรวม

เพชรรัตน์ สายนำพามีลาภ และคณะ (2557 : 67-68) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบคุณลักษณะของครูคุณภาพในยุคปฏิรูปการศึกษา ตามการรับรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 พบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะของครูคุณภาพในยุคปฏิรูปการศึกษา ตามการรับรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรู้และความสามารถ องค์ประกอบที่ 2 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม องค์ประกอบที่ 3 ด้านมนุษยสัมพันธ์และองค์ประกอบที่ 4 ด้านความรัก และความศรัทธาต่อวิชาชีพครู ซึ่งด้านคุณธรรมจริยธรรม มีตัวบ่งชี้ทั้ง 20 ตัว และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด รองลงมาคือความซื่อสัตย์ สุจริต มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบรองลงมา และมีความรับผิดชอบตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของกับงานวิจัยของสุวัฒน์ งามยิ่ง (2547 : 109) เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคกลาง 1 ภาคกลาง 5 ผลการวิจัยพบว่า มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเพื่ออาชีพครู เอาใจใส่พัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล ตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีความยุติธรรมให้กับนักเรียนทุกคน มีความเมตตากรุณาต่อนักเรียนทุกคน มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพครู ประพฤติตนเองเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ศิษย์ ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม สอดคล้องกับวิชาวิเวทวงศ์ (2545 : 82) ทำศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูดีเด่นสายงานการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบสูง มีความเมตตากรุณาต่อศิษย์ และสอดคล้องกับสุเทพ ธรรมะตระกูลและอนุวัต แก้วคุณ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะครูยุคใหม่ พบว่าประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะการสอน ด้านอารมณ์และด้านความรู้ ซึ่งด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด กล่าวคือ ครูต้องมีความรัก ศรัทธาที่จะเป็นครู มีความเมตตากรุณาและเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ มีจริยธรรม มีกริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย วางตนอยู่ในศีลธรรมอันดีเยี่ยมด้วยคุณธรรมฝึกหัดปฏิบัติยึดมั่นจรรยาบรรณวิชาชีพครูโดยชี้แนะทางถูกต้องแก้ไขสิ่งผิดและยึดมั่นตามหลักศาสนา และมีบุคลิกภาพดีเป็นแบบอย่างที่ดี อรรถพร จินะวัฒน์. (2559 : 1381) กล่าวว่าคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพครูต้องเป็นผู้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความกระตือรือร้นในการร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานการศึกษาทั้งงานด้านวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้เรียนและสังคมได้

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นได้ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบ ด้านคุณธรรมจริยธรรม แสดงดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตัวบ่งชี้	อ้างอิง
1. มีความเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อฝึกฝนทำรำให้ลูกศิษย์	สุวัฒน์ งามยิ่ง (2547) เพชรรัตน์ สายนำพามีลาภ (2557) ดวงเดือน พินสุวรรณ (2558)
2. มีความอดทน มุ่งมั่น สั่งสอนให้ลูกศิษย์มีความรู้	จันทิมา ไหญ่ยิ่ง (2552) ภุรี วงศ์วิเชียร และคณะ (2558)
3. มีความเมตตากรุณาต่อศิษย์	สุวัฒน์ งามยิ่ง (2547) สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนุวัต แก้วคุณ (2555) นันทปิยะ เรืองธนาอาษา (2558)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	อ้างอิง
4. ความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี	สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนวัต แก้วคุณ (2555) อรรณพ จินะวัฒน์ (2559)
5. มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กรและวิชาชีพ	วิภาวี เวทวงศ์ (2545) เพชรรัตน์ สายนำพามีลาภ (2557) ดวงเดือน พินสุวรรณ (2558) นันทปิยะ เรืองธนาษา (2558)
6. มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	วิภาวี เวทวงศ์ (2545) เพชรรัตน์ สายนำพามีลาภ (2557) นันทปิยะ เรืองธนาษา (2558)
7. มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพเรียบร้อย	สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนวัต แก้วคุณ (2555)
8. ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนวัต แก้วคุณ (2555) ดวงเดือน พินสุวรรณ (2558)
9. มีความกระตือรือร้นเรียนรู้เพิ่มเติมในด้านวิชาการและวิชาชีพ	สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนวัต แก้วคุณ (2555) อรรณพ จินะวัฒน์ (2559)

2.3.4 องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์

2.3.4.1 ความหมายของความรู้

Alavi and Leidner (2001 : 107) กล่าวว่าความรู้คือสิ่งที่พิสูจน์ให้เห็นว่าเป็นการเพิ่มขีดความสามารถที่จะนำมาซึ่งประสิทธิภาพที่ดีกว่า

วิจารณ์ พานิช (2548 : 5-6) ได้กล่าวว่า ความรู้ มีหลายมิติ คือ ความรู้ คือสิ่งที่นำไปใช้จะไม่หมดหรือสึกหรอ แต่ยิ่งออกเงยหรือออกงามขึ้น ความรู้ คือ สารสนเทศที่นำไปสู่การปฏิบัติ ความรู้เกิดขึ้น ณ จุดที่ต้องการใช้ความรู้ นั้น ความรู้เป็นสิ่งที่ขึ้นกับบริบทและกระตุ้นให้เกิดขึ้นโดยความต้องการ

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2550 : 7) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ หมายถึง สารสนเทศที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบเชื่อมโยงกับความรู้อื่น ๆ จนเกิดเป็นความเข้าใจ สามารถใช้ประโยชน์ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 6) ได้กำหนดความหมายไว้ว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิด และการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎี ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2552 : 181) ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ความเข้าใจหรือสารสนเทศ ที่ได้รับมาจากประสบการณ์สิ่งที่ได้รับมาจากการได้ยิน ได้ฟัง การคิดหรือการปฏิบัติองค์วิชาในแต่ละสาขารวมทั้งสารสนเทศ ที่ผ่านกระบวนการคิดเปรียบเทียบ เชื่อมโยงกับความรู้อื่นจนเกิดเป็นความเข้าใจและนำไปใช้ประโยชน์ ในการสรุปและตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ โดยไม่จำกัดช่วงเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2564 : 6) ให้ความหมายไว้ว่า ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจ การนึกคิด และการนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริงในหลักการ ทฤษฎีตลอดจนกระบวนการต่างๆ และสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้มีองค์ความรู้ในสาขา/สาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ รู้หลักการและทฤษฎีที่สัมพันธ์กัน ตระหนักในองค์ความรู้และทฤษฎีในสาขาวิชาการอื่นที่เกี่ยวข้องสำหรับผู้ที่เรียนในหลักสูตรวิชาชีพระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าในระดับแนวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขา/สาขาวิชาที่ศึกษา

จากนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ข้อมูล จากประสบการณ์ที่ได้จากการฟัง ได้ยิน หรือปฏิบัติ และผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์จนเกิดเป็นความเข้าใจ และนำไปประยุกต์สู่การตัดสินใจและการปฏิบัติ

2.3.4.2 ความหมายของทักษะ

Katz (1974 : 81) ให้ความหมายไว้ว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ เป็นความสามารถที่จะนำความรู้หรือศักยภาพของบุคคลเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

Gagne (อ้างในอภิชาติ อนุกุลเวช 2551 : 63) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติ (Performance) ว่าการปฏิบัติของทักษะปฏิบัติจะถูกสะท้อนออกมาในการกระทำของการเคลื่อนไหวร่างกายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกล้ามเนื้อ การกระทำที่สังเกตได้จะถูกทำให้เป็นมาตรฐานในรูปของความรวดเร็วความแม่นยำ ความแรง หรือความราบรื่นในการจัดการ

จันทิมา ไหญ่ยิ่ง (2552 : 49) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทักษะ หมายถึง ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ หรือความจัดเจน ในการปฏิบัติงานซึ่งเกิดจากการศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนา อันเป็นการเตรียมการอย่างเป็นระบบในกับบุคคล นอกจากนั้นทักษะยังเกิดจากการเรียนรู้ที่ได้จากการทำงานในองค์กร การเปิดรับสื่อเทคโนโลยี และการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฝึกฝนเป็นสำคัญ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552 ได้อธิบายว่า ทักษะ หมายถึง ความชำนาญมาจากคำภาษาอังกฤษว่า skill นอกจากนี้ คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัยยังได้ขยายความของคำว่า ทักษะ (skill) มากขึ้นว่าหมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในการกระทำหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจเป็นทักษะด้านร่างกาย สติปัญญา หรือสังคม ที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝนหรือการกระทำบ่อย ๆ เช่น ครุมีทักษะการใช้คำถาม การนำเข้าสู่ทฤษฎีการเรียนรู้ สื่อการสอน นักเรียนมีทักษะ การฟัง พูด อ่าน เขียน การคิดคำนวณหรือทักษะทางสังคม ทักษะที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและการทำงาน โดยรวมแล้วประกอบด้วย สมรรถนะ ทักษะ (hard skill) และ จรรยาบรรณ [จะระนะ-] (soft skill) บุคคลที่มี จรรยาบรรณ จะเป็นผู้ปฏิบัติงานได้ดี ส่วนบุคคลที่มี สมรรถนะ ทักษะ จะเป็นผู้ปฏิบัติงานได้เก่ง (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. 2554 : online)

ชลิต ลีมพระคุณ (2555 : 45) ทักษะ หมายถึง เป็นความสามารถของบุคคลในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดความชำนาญ มีความคล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้องและปลอดภัย ทักษะของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ต้องใช้การฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ และทำต่อเนื่องสม่ำเสมอจนเกิดความเคยชิน

มัทนา วังถนอมศักดิ์ (2556 : 201) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถหรือความชำนาญของบุคคลทั้งทางร่างกายและสติปัญญาในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างคล่องแคล่วว่องไวถูกต้องเหมาะสม ซึ่งในการทำงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จต้องมีทั้งความรู้ ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญหรือความชำนาญในภาระงานอื่น ๆ ซึ่งนอกเหนือจากงานที่ตนเองรับผิดชอบโดยตรงด้วย

จินดารัตน์ โพธิ์นอก (2557 : online) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะ (skill) หมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถในการกระทำหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจเป็นทักษะด้านร่างกาย สติปัญญา

จากนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการทำงานที่ได้จากการเรียนรู้ ฝึกฝนหรือการกระทำบ่อย ๆ อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว ว่องไวซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดจากร่างกาย อารมณ์ และปัญญา และไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้เองแต่ต้องได้รับพัฒนาหรือทำให้เกิดขึ้นได้เมื่อผ่านการฝึกปฏิบัติ

จากนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า ความรู้และทักษะ หมายถึง ประสบการณ์ การเรียนรู้ที่สั่งสมมา ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ จนเกิดความเข้าใจ รวมทั้งความสามารถด้านทักษะการปฏิบัติที่ผ่านฝึกฝนจนเกิดเป็นความชำนาญ เพื่อให้สามารถพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ ๆ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ สามารถสรุปได้ว่า ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ หมายถึง มีความรู้และความเข้าใจในศาสตร์นาฏศิลป์ รวมถึงความรู้พื้นฐานด้านดนตรี โดยการอาศัยการฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อปฏิบัติและถ่ายทอดศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ได้อย่างชำนาญ โดยการบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องมาออกแบบและประดิษฐ์ทำประกอบการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานนาฏศิลป์ไทยต่อไป

2.3.4.3 ตัวบ่งชี้องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์

มะลิวัลย์ ปัทมะ (2551 : 21) กล่าวว่าไว้ว่า ในการจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ ภาควิชาที่มุ่งพัฒนาทักษะของนักเรียนให้ปฏิบัติทำได้อย่างถูกต้อง และสวยงาม ครูถือเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาของผู้เรียน และครูจะต้องมีความรู้ ความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ด้วย เช่นเดียวกัน ดังนี้

1. นาฏศิลป์ภาคทฤษฎี ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับประวัติประเภทการแสดงนาฏศิลป์ ประวัติความเป็นมาของการแสดงชุดต่าง ๆ องค์ประกอบ และหลักวิธีการแสดง เช่น เครื่องดนตรี เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่สอดคล้องกับการแสดงที่จะเรียนในภาคปฏิบัติต่อไป

2. การสอนภาคปฏิบัติ นักเรียนจะต้องสังเกตและจดจำวิธีการปฏิบัติที่ครูทำเป็นแบบอย่าง ไปพร้อมกับการปฏิบัติตามครู และฝึกปฏิบัติซ้ำจนจำได้อย่างแม่นยำและสามารถปฏิบัติได้เอง ครูเองต้องมีความชำนาญในการปฏิบัติทำเป็นอย่างยิ่ง เพราะครูจะต้องคอยจับท่าทำของนักเรียนให้อยู่ในตำแหน่ง และระดับที่ถูกต้อง สวยงาม ในขั้นตอนนี้การจับท่าทำนี้ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญช่วยพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะการปฏิบัติทำที่ดี อีกทั้งยังเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติทำของของนักเรียนอีกด้วย

จันทิมา ไทใหญ่ยั้ง (2552 : 70) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขานาฏศิลป์ไทย จะต้องมีความรู้คุณลักษณะด้านความรู้และด้านทักษะ กล่าวคือ

1. ด้านความรู้ ครูจะต้องมีความรู้อย่างยิ่งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติด้านนาฏศิลป์ โดยสามารถถ่ายทอดความรู้ด้านนาฏศิลป์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้จะต้องเป็นผู้ที่หมั่นแสวงหาความรู้ในวิชาชีพของตน และความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานให้กับตนเองอยู่เสมอ รวมถึงสามารถนำความรู้ด้านนาฏศิลป์มาบูรณาการประยุกต์ใช้กับการทำงานในวิชาชีพของตน หรืองานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยสอดคล้องและทันสมัยตรงตามหลักการทำงานของหน่วยงาน องค์กร หรือนโยบายของรัฐบาลเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ด้านทักษะ ครูนาฏศิลป์จะต้องมีความรอบรู้ ความชำนาญและเชี่ยวชาญอย่างเป็นเลิศในทักษะด้านนาฏศิลป์อันเกิดจากการศึกษาอย่างยาวนานตั้งแต่วัยเยาว์ซึ่งทักษะดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากการได้รับการฝึกฝนด้วยตนเองและพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ

สมปอง นกน้อย (2550 : 29) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของครูผู้สอนนาฏศิลป์ ไทย ตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักศึกษาในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พบว่า นอกจากครูผู้สอนจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในศาสตร์แล้ว ยังต้องมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดวิชาทั้งทฤษฎีและปฏิบัติให้กับนักศึกษา ประกอบกับการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษาทำให้นักศึกษาสามารถต่อยอดองค์ความรู้ นำไปพัฒนา สืบสาน เพื่อสร้างงานศิลปะ และนวัตกรรมต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นันทปิยะ เจริญธนา (2558 : 30) กล่าวว่าไว้ว่าคุณลักษณะของครูผู้สอนเป็นบุคคลที่มีใจรักในถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมทางด้านนาฏศิลป์ ไทย ที่ทักษะในการถ่ายทอดทางวิชาการ การศึกษาทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติด้วยความชำนาญ มีความมุ่งมั่น มีความรู้ ความเข้าใจทางด้านนาฏศิลป์ และดนตรีศึกษาเป็นอย่างดี พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสืบสานงานทางด้านศิลปะ และสามารถปฏิบัติตนในวิชาชีพได้อย่างดีสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ มาพัฒนาศักยภาพในการสอนและการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง

มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 4 ปี) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (2562 : 5) ได้กำหนดคุณลักษณะด้านความรู้ด้านนาฏศิลป์ สำหรับบัณฑิตที่จบจากสาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษาต้องมีความรู้ในเรื่องดังต่อไปนี้ 1. ประวัติ แนวคิด ทฤษฎีการสอนนาฏศิลป์ 2. พื้นฐานการเคลื่อนไหวทางนาฏศิลป์ 3. นาฏศิลป์ไทยสำหรับครู 4. นาฏศิลป์ไทยพื้นบ้านสำหรับครู 5. นาฏศิลป์ร่วมสมัย 6. ดนตรีสำหรับครูนาฏศิลป์ 7. ทฤษฎีหลักการและการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ 8. นาฏศิลป์อาเซียน 9. การสร้างผลงานนาฏศิลป์ 10. การเขียนบทละครเบื้องต้น 11. การออกแบบเพื่อศิลปะการแสดง ภูมิปัญญาไทยกับศิลปะการแสดง 12. การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ 13. สุนทรียะและการวิจารณ์งานศิลปะการแสดง สอดคล้องกับกฎ วังษ์วิเชียร และคณะ (2558 : 619) ได้ศึกษาอนาคตภาพของคุณลักษณะบัณฑิตวิชาชีพครู สาขานาฏศิลป์ไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560 – 2569) พบว่าครูที่จบสาขานาฏศิลป์ไทยในอนาคตควรจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี รูปแบบการแสดง ภาษาและข้อมูลพื้นฐานของประเทศในกลุ่มอาเซียน สามารถนำความรู้ที่มีมาประยุกต์ให้เข้ากับศิลปวัฒนธรรมไทย วิวัฒน์ เพชรศรี (2563 : 59) กล่าวว่า การสอนสาขานาฏศิลป์ต้องบูรณาการทั้งการฟังเพลง การร้องเพลง กาฟังจังหวะ และการปฏิบัติท่าทางประกอบ สอดคล้องกับวงจันทร์ ยวงศรี (2547 : 76) ครูนาฏศิลป์ทุกคนต้องตระหนักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และหมั่นฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเอง เอาใจใส่อย่างแท้จริง ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญของครูนาฏศิลป์ต้องมีความรอบรู้ ในวิชาหรือท่วงท่าประกอบเพลงต่าง ๆ เป็นอย่างดี แต่สิ่งที่ต้องควบคู่กันไป คือความรอบรู้ด้านในเรื่องของดนตรี และจังหวะ การเลือกเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับเพลงและท่ารำ รวมถึงการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์เพื่อถ่ายหรือเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทยให้เป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาชาวโลกทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นได้ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ แสดงดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์

ตัวบ่งชี้	อ้างอิง
1. มีความรู้ความสามารถในศาสตร์นาฏศิลป์	นันทปิยะ เรืองธนาษา (2558) ภุรี วงษ์วิเชียร และคณะ (2558) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (2562)
2. สามารถปฏิบัติและถ่ายทอดศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์	มะลิวัลย์ ปัทมะ (2551) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (2562)
3. มีความรู้พื้นฐานด้านดนตรี	วงจันทร์ ยวงศรี (2547) นันทปิยะ เรืองธนาษา (2558) วิวัฒน์ เพชรศรี (2563)
4. สามารถบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	ภุรี วงษ์วิเชียร และคณะ (2558) นันทปิยะ เรืองธนาษา (2558) วิวัฒน์ เพชรศรี (2563)
5. สามารถออกแบบและประดิษฐ์ทำรำประกอบการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ	จันทิมา ใหญ่ยิ่ง (2552) นันทปิยะ เรืองธนาษา (2558)
6. ฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ	วงจันทร์ ยวงศรี (2547) จันทิมา ใหญ่ยิ่ง (2552) นันทปิยะ เรืองธนาษา (2558)

2.3.5 องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้

2.3.5.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้

Hough and Duncan (1970 : 144) อธิบายความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลได้ใช้ความรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์เพื่อสนับสนุนให้ผู้อื่นเกิดการเรียนรู้และมีความสุข ดังนั้นการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมในแง่มุมต่าง 4 ด้าน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. 2550 : 7) ดังนี้

(1) ด้านหลักสูตร (Curriculum) หมายถึง การศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษา ความเข้าใจจุดประสงค์รายวิชา และการตั้งจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน ตลอดจนเลือกเนื้อหาได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับท้องถิ่น

(2) ด้านการจัดการเรียนรู้ (Instruction) หมายถึง การเลือกวิธีการสอนและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้

(3). ด้านการวัดผล (Measuring) หมายถึง การเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสมและสามารถวิเคราะห์ผลได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(4) ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ (Evaluation) หมายถึง ความสามารถในการประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดได้

สำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543 : 21) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการ วิธีการ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้โดยมีการจัดบรรยากาศ เนื้อหาสาระ กระบวนการ การประเมินผลการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชน แหล่งการเรียนรู้ที่พัฒนาคนและชีวิตให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มความสามารถสอดคล้องกับ ความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

ศศิธร ชันติธรางกูร (2551 : 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการชั้นเรียน หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียน การจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียน การสร้างวินัยในชั้นเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และการพัฒนาทักษะ การสอนของครูให้สามารถกระตุ้นพร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการเรียน เพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พิทักษ์ นิลนพคุณ (2556 : 28-29) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้มีความหมายเดียวกับ คำว่าการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process Management) การจัดการเรียนการสอน (Instructional Management) การเรียนการสอน (Instructional) และ การสอน (Teaching) เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับครูผู้สอน ดำเนินการโดยใช้กระบวนการ วิธีการ และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูผู้สอนดำเนินการโดยใช้ กระบวนการ วิธีการ และกิจกรรมต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

สันติ บุญภิรมย์ (2557 : 1-14) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการดำเนินการในชั้นเรียน ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การวางแผนจัดการ 3) การ ดำเนินการในชั้นเรียน สำหรับในแต่ละชั้นมีรายละเอียดประกอบ ดังนี้

1. การเตรียมการ หมายถึง การจัดเตรียมการเรียนรู้ไว้ให้พร้อมที่จะมีการเรียน การสอนในปีการศึกษานั้น ๆ ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านศักยภาพ

2. การวางแผนการเรียนการสอน หมายถึง การวางแผนการเรียนการสอนใน ชั้นเรียนและการวางแผนการเลือกใช้กิจกรรมต่างๆ มาใช้ประกอบการเรียนการสอนที่คาดว่าจะ บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรายวิชานั้นๆ

3. การดำเนินการในชั้นเรียน หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นไป ตามกระบวนการที่ได้กำหนดไว้มีวัตถุประสงค์เพื่อผู้เรียนได้มีความรู้ ความสามารถตามสมรรถนะของ รายวิชาพร้อมทั้งมีปฏิริยาร่วมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดต่อการ ดำเนินการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง และก่อให้เกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายในระดับที่ยอมรับได้เพื่อ มุ่งสู่ความเป็นเลิศในชั้นเรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กุลิศรา จิตรขญาวณิช (2562 : 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของผู้สอนตั้งแต่การวางแผนการจัดการเรียนรู้จนเสร็จสิ้นที่สุดการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และเกิดทักษะหรือสมรรถนะต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

จากนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษาที่ครูผู้สอนจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือเป็นการเสริมประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และสามารถนำความรู้มาใช้ในการดำเนินชีวิตได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การศึกษาหลักสูตรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ด้านนาฏศิลป์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยมีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากได้อย่างเหมาะสม และจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อ รวมถึงสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้ สามารถวัดประเมินผลเรียนรู้ตามสภาพจริง และครอบคลุมทักษะที่ต้องการวัด และมีทักษะในการแก้ปัญหาสามารถใช้กระบวนการวิจัยเข้ามาช่วยเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถนำผลการประเมินไปพัฒนาการเรียนการสอนต่อไปได้

2.3.5.2 ตัวบ่งชี้องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้

วิวัฒน์ เพชรศรี (2561 : 59-61) ได้ศึกษารูปแบบการสอนนาฏศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 พบว่า การจัดหลักสูตรให้ผู้เรียนได้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ต้องพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และนักเรียน เพราะหลักสูตรเปรียบเสมือนหัวใจของการจัดการศึกษา เป็นตัวกำหนดแนวทางทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน และครูผู้สอนจะต้องมีหลักการสอนที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในระดับขั้นที่สูงขึ้น การพัฒนาทักษะปฏิบัติของผู้เรียนครูผู้สอนจะต้องมีแนวทางการสอน ดังนี้

(1) สอนจากง่ายไปยากให้มีความสอดคล้องกับพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียน

(2) การสอนตามความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อเป็นการช่วยพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนให้เกิดความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพโดยครูผู้สอนต้องสังเกตผู้เรียนเป็นรายบุคคลขณะปฏิบัติท่ารำ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการปฏิบัติท่ารำอยู่ในระดับใดสามารถแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องท่ารำของผู้เรียนแต่ละคนที่เกิดทักษะการเรียนรู้ซ้ำได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(3) ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ทางนาฏศิลป์ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะกระบวนการที่สามารถถ่ายทอดให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาได้ ต้องมีการบรรยายและอธิบายความหมายของการปฏิบัติท่ารำ รวมทั้งลักษณะในการปฏิบัติท่าทางตามหลักวิธีที่ถูกต้อง

(4) เทคนิคการสอนที่พัฒนาความสามารถของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนไม่ว่าจะในรายวิชาใดครูผู้สอน ที่เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้นั้นจำเป็นที่จะต้องมีความรู้เทคนิคการสอนที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความสามารถให้ บรรลุผลตรงตามจุดประสงค์และช่วยให้กิจกรรมการสอนมีประสิทธิภาพ

(5) การเรียนรู้ทางนาฏศิลป์แบบบูรณาการเป็นการนำวิชาในกลุ่มสาระอื่นมาบูรณาการกับวิชานาฏศิลป์เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเกิดความน่าสนใจและเกิดความสมบูรณ์มากขึ้นเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการเรียนวิชานาฏศิลป์สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

อภิสิทธิ์พร สถิตย์ภาคกุล (2561 : 110) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นทักษะสำคัญที่ครูควรมีเนื่องจากเป็นทักษะที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพ ความรู้ความสามารถ และความตั้งใจในการสอนของครู การออกแบบการเรียนการสอน มีหลากหลายรูปแบบและแนวคิดที่ครูสามารถเลือกใช้ได้ หรือนำมาออกแบบการเรียนการสอนด้วยตนเอง ผลการออกแบบการเรียนการสอน อาจเป็นรูปแบบการสอน วิธีสอน สื่อการเรียนการสอน และแผนการจัดการเรียนการสอน ครูควรมีคุณลักษณะเชิงวิชาการ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อพัฒนาทักษะการออกแบบการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายการสอนที่ต้องการ โดยมีแนวทางที่ครูสามารถนำไปใช้ได้ดังนี้

1. แนวทางเชิงระบบ เป็นการออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ ของการเรียนการสอนในลักษณะที่เป็นปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลที่เกิดขึ้น มักใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนในระบกกว้าง (macro) สำหรับปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย ผู้เรียน หลักสูตร ผู้สอน สถานที่ สื่อ เป็นต้น กระบวนการเป็นขั้นตอนการ ออกแบบการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ส่วนผลที่เกิดขึ้นเป็นรูปแบบวิธีการ หรือกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

2. แนวทางทั่วไป เป็นการออกแบบการเรียนการสอนตามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหา การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและการประเมินผล เป็นการกำหนดองค์ประกอบ

3. การจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลที่ต้องการนั้น ควรได้กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ พฤติกรรมหรือชิ้นงานของผู้เรียน แนวทางวิธีการเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลก่อนการออกแบบกิจกรรม และขั้นตอนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ แสดงพฤติกรรม หรือทำชิ้นงานที่คาดหวังได้แนวทางนี้มี 3 ขั้นตอน หลักคือ การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ และการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. แนวทางการออกแบบสื่อ เป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มี 5 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ (analysis) จุดมุ่งหมาย เนื้อหาของผู้เรียน การออกแบบ (design) เป็นการออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ ของการสอน/สื่อ การพัฒนาสื่อ (develop) ตามที่ออกแบบไว้ การนำไปใช้ (implement) และการประเมินผลการนำไปใช้

5. แนวทางการวิจัย เป็นการออกแบบการเรียนการสอน ที่ดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการวิจัยมักใช้กระบวนการวิจัยเชิงพัฒนา

ชนันภรณ์ อารีกุล (2562 : 57) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนของครูในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย

1. ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในแนวคิดการศึกษา หลักจิตวิทยาทั่วไป จิตวิทยาพัฒนาการ พัฒนาการด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ จิตวิทยาการศึกษา การพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านจิตใจ

2. ทักษะการสร้างหลักสูตร ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจในแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง ออกแบบ และพัฒนาหลักสูตรการสอน ต้องเชี่ยวชาญในการใช้หลักการสอน เทคนิคการสอน และสามารถเลือกใช้รูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล

3. ทักษะการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถพัฒนาและใช้นวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อการจัดและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ โดยนวัตกรรมต้องครอบคลุมทั้งนวัตกรรมทางด้านหลักสูตร นวัตกรรมการเรียนการสอน นวัตกรรมสื่อการสอน และนวัตกรรมการบริหารจัดการฐานข้อมูลในสถานศึกษา

4. ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูต้องสามารถนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการศึกษาหลักจิตวิทยาการเรียนรู้แบบต่าง ๆ ซึ่งมี จุดเน้นที่แตกต่างกันไป มาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ มีเทคนิคที่น่าสนใจในการนำเข้าสู่บทเรียน มีทักษะการสื่อสาร การสอนที่ดีและชัดเจน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ใช้เทคนิคการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ วิพากษ์ แก้ปัญหา และฝึกปฏิบัติเพื่อแสดงทักษะที่คาดหวังได้

5. ทักษะการประเมินการเรียนรู้ครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถใช้การวัดเพื่อประเมินครอบคลุมทั้ง 3 แนวทาง ได้แก่ การประเมินขณะเรียนรู้ (Assessment as learning) การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for learning) การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of learning)

6. ทักษะทางการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ครูต้องมีลักษณะของความเป็นครูนักวิจัย (teacher-researcher) โดยใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน หรือใช้การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาการเรียนรู้หรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

วิวัฒน์ เพชรศรี (2561 : 26-27) กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ที่ส่งเสริมทักษะปฏิบัติทางนาฏศิลป์เน้นการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ภาคทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการและรูปแบบของนาฏศิลป์ มาสอดแทรกในระหว่างการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติจริงทำให้เกิดการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ เน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์เปรียบเทียบและคิดสร้างสรรค์จากการแสดงออก กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น ครูผู้สอนมีบทบาทในการสร้างบรรยากาศโดยใช้สื่อกระตุ้น มีการจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนให้มีที่ว่างในการทำกิจกรรมหรือมีห้องนาฏศิลป์สื่อและวัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการสอนทางนาฏศิลป์และรูปแบบและกระบวนการวัดและประเมินผลจะเน้นในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ วัดความรู้ความเข้าใจ โดยมีการวัดและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียน และสรุปผลการเรียน ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลใช้หลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต การสอบถาม การทดสอบ การสอบปฏิบัติ สอดคล้องกับจุฑาพิชญ์ ธรรมศิลป์ (2557 : 19) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นการให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยให้ผู้เรียนได้เป็นผู้คิดลงมือปฏิบัติฝึกฝนจนเกิดทักษะความสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงโดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้แนะนำ และออกแบบกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถความถนัด และใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง ปวีณา คงศรี (2563 : 47) ได้ศึกษาเรื่องทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า ครูจะต้องมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีการกำหนดเนื้อหาและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความแตกต่างของบุคคล และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ 2. ทักษะการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บูรณาการทักษะ ครูต้องมีการจัดทำแผนการเรียนรู้ตามมาตรฐานโดยเน้นความรู้และทักษะ ใช้กิจกรรมเสริมอย่างหลากหลายนอกเหนือกิจกรรมในชั้นเรียน 3. ทักษะการใช้สื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน ครูต้องเลือกใช้สื่อ นวัตกรรม และใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และ 4. ทักษะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลได้อย่างหลากหลาย และวัดประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นได้ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ แสดงดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้	อ้างอิง
1. ศึกษาหลักสูตรสำหรับใช้เป็นแนวทางการจัด ประสบการณ์การจัดการเรียนรู้	นันทปิยะ เจริญธนา (2558) ภุรี วงษ์วิเชียร และคณะ (2558) ชนันภรณ์ อารีกุล (2562) ปวีณา คงศรี (2563) อภิสิทธิ์พร สติธัยภาศีกุล (2561)
2. จัดประสบการณ์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ให้สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน	จุฑาพิชญ์ ธรรมศิลป์ (2557) วิวัฒน์ เพชรศรี (2563) ปวีณา คงศรี (2563)
3. จัดลำดับการสอนเนื้อหาจากง่ายไปหายาก	วิวัฒน์ เพชรศรี (2563)
4. จัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่ออย่าง เหมาะสม	อภิสิทธิ์พร สติธัยภาศีกุล (2561) ปวีณา คงศรี (2563)
5. วัดและการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง	อภิสิทธิ์พร สติธัยภาศีกุล (2561) ชนันภรณ์ อารีกุล (2562) จุฑาพิชญ์ ธรรมศิลป์ (2557)
6. สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้	วิวัฒน์ เพชรศรี (2561)
7. สามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	ชนันภรณ์ อารีกุล (2562)
8. มีทักษะการแก้ปัญหา	นันทปิยะ เจริญธนา (2558) ชนันภรณ์ อารีกุล (2562)

2.3.6 องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.3.6.1 ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

Chickering (1993 : 90) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การที่บุคคลมีความอดทนที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาตนเองไปสู่การพึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งการอดทนที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ได้แก่ ความสามารถยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่นได้ และการมีน้ำใจกว้าง การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน การให้และรับ เป็นต้น

สลิลทิพย์ จันทะยานี (2550 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องผูกพันต่อกัน ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน และสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2551 : 143) ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นพฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างบุคคลมนุษย์อยู่เป็นสังคม การกระทำของมนุษย์แต่ละคนจึงสัมพันธ์กับการกระทำของคนอื่น ๆ ในสังคมเกิดขึ้นทันทีเมื่อการกระทำของคนหนึ่งมีผลกระทบกับอีกคนหนึ่ง

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 16) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น หมายถึง การเข้าใจมุมมอง อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ใช้ภาษาพูดและภาษากาย เพื่อสื่อสารความรู้ ความคิดของตนเอง รับรู้ความรู้สึกนึกคิด และความต้องการของผู้อื่น วางตัวได้ถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความร่วมมือ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มูทิตา คงกระพันธ์ (2554 : 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลกับบุคคล โดยผ่านกระบวนการทางความคิดและจิตใจของบุคคลที่รับรู้ต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาทางอวัยวะสัมผัสจนมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน และมีความเกี่ยวข้องผูกพันต่อกัน พร้อมช่วยเหลือกันและสามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้

กนกวรรณ ศรีทองสุข (2559 : 11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง เป็นความเกี่ยวข้องตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่มีการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กันทางจิตใจ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจให้ตนเองเป็นที่จากกลุ่มหรือสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน

ปรีวิทย์ ไวทยาชีวะ และทิพย์รัตน์ นพฤทธิ์ (2560 : 107) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นผลรวมของการปฏิบัติความประพฤติระหว่างบุคคล ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลได้ร่วมกันทกกิจกรรมและมีส่วนร่วมในด้านการติดต่อสื่อสาร

จากนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคล ที่มีการติดต่อสื่อสาร การร่วมมือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

จากความหมายของทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาและชุมชน โดยอาศัยการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี สามารถเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษาช่วยเหลือ และคอยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน รวมถึงติดต่อประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่ สืบสานนาฏศิลป์ไทย เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายนั้นบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน

2.3.6.2 ตัวบ่งชี้องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

Beyer and Marshall (1981: 663) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับมิติสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลในการทำงานไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. ความมั่นใจและความไว้วางใจ (Confidence and trust) ร่วมงานได้กับเพื่อนร่วมงานทุกคนด้วยความเต็มใจ มีความเชื่อถือให้เกียรติและไว้วางใจเพื่อนร่วมงาน ในการทำงานร่วมกันความยินดีในการร่วมมือประสานงานระหว่างเพื่อนร่วมงานในวิชาชีพเดียวกัน
2. การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Mutual help) เป็นความเห็นใจที่จะแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แลกเปลี่ยนความรู้แก่กัน และช่วยเหลือกันดูแลและปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้น
3. การให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน (Mutual support) เป็นความเต็มใจที่จะรับฟังผู้อื่น ให้การยอมรับนับถือยกย่อง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความจริงใจ
4. ความเป็นมิตรและความรื่นรมย์ (Friendliness and enjoyment) มีทัศนคติที่ดีต่อกันระหว่างเพื่อนร่วมงานทั้งในด้านส่วนตัวและด้านการทำงานการแสดงออกซึ่งความอบอุ่นในการทำงานร่วมกันมีความยินดีต่อเพื่อนร่วมงานเมื่อเพื่อนร่วมงานมีความก้าวหน้าหรือมีความสำเร็จในหน้าที่การงานและเรื่องส่วนตัว
5. การทำงานของกลุ่มที่เน้นความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย (Team efforts toward goal achievement) เป็นความร่วมมือกัน กระตุ้นส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันทำงานร่วมกันภายในกลุ่ม มีการติดต่อประสานงานกัน
6. การริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นความต้องการบรรยากาศซึ่งแสดงออก ถึงการกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนและมองเห็นคุณค่าของผลงานของบุคคลอื่น ซึ่งแสดงออกโดยมีการร่วมมือต่อโครงการใหม่ ๆ วิพากษ์วิจารณ์งานอย่างสร้างสรรค์
7. การติดต่อสื่อสารระบบเปิด (Open Communication) เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างอิสระตรงไปตรงมา ยอมรับฟังข้อมูลจากบุคคลอื่นด้วยความเต็มใจ มีการประสานงานที่ดีต่อกันมีการแจ้งข้อมูลต่าง ๆ ในหน่วยงานอย่างสม่ำเสมอทั้งข้อมูลที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ
8. ความเป็นอิสระจากการคุกคาม (Freedom from threat) มีโอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเอง และมีการได้รับการพิจารณาความดีความชอบโดยอาศัยการพิจารณาจากผลงาน เป็นสำคัญสามารถปฏิบัติงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้ทุกคนปราศจากการควบคุมกันและกัน มีความรู้สึกว่าคุณสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานมีความมั่นคงสม่ำเสมอ

Schutz (อ้างในศุภรัตน์ กาญจนมณีเสถียร. 2547 : 12) ได้ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และเสนอทฤษฎีโดยใช้ชื่อว่า ทฤษฎีพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (FIRO) ได้กล่าวไว้ว่า การที่บุคคลจะมีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด ขึ้นอยู่กับความต้องการพื้นฐาน 3 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประการ ได้แก่ การร่วมกันประสานสัมพันธ์ (Inclusion) การควบคุม (Control) และความรักใคร่ผูกพัน (Affection) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การร่วมกันประสานสัมพันธ์ (Inclusion) เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเมื่อมาจากความต้องการเกี่ยวกับการรวมตัวของบุคคล พฤติกรรมที่แสดงออกสามารถอยู่ร่วมคนเดียวและอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างสบายใจ ในการอยู่ร่วมกับคนอื่นนั้น อาจจะมีเพื่อนมากหรือน้อยก็ได้ ทั้งยังสามารถรับตำแหน่งและบทบาทต่าง ๆ ได้อย่างไม่มีความกังวล

2. การควบคุม (Control) การควบคุมเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาจากความต้องการเกี่ยวกับอำนาจและการใช้อิทธิพลผลักดันผู้อื่น

3. ความรักใคร่ผูกพัน (Affection) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงถึงความห่วงใย รักใคร่ เข้าอกเข้าใจ มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2556 : 6) กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้บัณฑิต ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไว้ว่า ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงถึงภาวะผู้นำความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ความสามารถในการวางแผนและรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตนเอง ช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ไม่ว่าจะในฐานะผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในกลุ่มที่มีสถานการณ์ไม่ชัดเจน และต้องการนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการดำเนินการแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาที่ต้องการความสนใจและกล่าวถึงปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง

ชูชาติ พวงสมจิตร (2560 : 1345) กล่าวไว้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีประโยชน์และความจำเป็นใน 3 ประการ คือ

1. ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เนื่องจากโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันในโครงสร้างสังคมปัจจุบัน การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันย่อมช่วยให้ทั้งสององค์กรอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน

2. ช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้ง เนื่องจากโรงเรียนและชุมชนต่างมีบทบาทหน้าที่ของตนและต่างพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และบางครั้งอาจเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันย่อมช่วยให้แก้ปัญหาความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย

3. ช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยปัจจุบันโรงเรียนต้องการ การมีส่วนร่วมจากชุมชนอย่างมาก และไม่ใช่ว่าเพียงการมีส่วนร่วมส่งเสริมสนับสนุนด้านทรัพยากรเหมือนในอดีตเท่านั้น แต่โรงเรียนต้องการให้ตัวแทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทั้งด้านการวางแผน การพัฒนาหลักสูตร การร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียน การบอกความต้องการของชุมชน ฯลฯ ขณะเดียวกันชุมชนก็ต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนด้านวิชาการโดยโรงเรียนคือแหล่งวิชาการของชุมชน เป็น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศูนย์ประสานงานระหว่างชุมชนกับหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงการให้บริการสถานที่และวัสดุอุปกรณ์แก่ชุมชน ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันย่อมช่วยให้ทั้งสององค์กรมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกัน

ปรีวิทย์ ไวทยาชีวะ และทิพย์รัตน์ นพฤทธิ (2560 : 108) กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเป็นผลรวมของการปฏิบัติความประพฤติระหว่างบุคคล ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลได้ร่วมกันทำกิจกรรมและมีส่วนร่วมในด้านการติดต่อสื่อสาร ความหมาย ความร่วมมือการเปลี่ยนแปลง การแก้ปัญหาและการจูงใจซึ่งกันและกัน โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นนั้น เป็นความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในระดับต่าง ๆ ได้แก่ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น ซึ่งนอกจากต้องพึงพาอาศัยซึ่งกันและกันในองค์กรแล้ว ยังมีการแสวงหาความเป็นเพื่อน เพื่อตอบสนองความต้องการทางจิตใจจากสัมพันธภาพที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่นอีกด้วย ซึ่งตามธรรมชาติมนุษย์จะมีพัฒนาการ และการเติบโต ตามแต่ละช่วงของชีวิต

นันทปิยะ เรืองธนาอาษา (2558 : 78) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะนักศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะของนักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ที่ต้องจบไปเป็นครูในอนาคต ดังนี้ ต้องยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ การวางตัวเหมาะสม สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ พร้อมเป็นผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนและผู้ร่วมงาน พัฒนาตนให้เข้ากับผู้อื่น เข้าร่วมกิจกรรมกับในชุมชน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้ดี อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560 : 1342) กล่าวว่า การสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการได้ 2 แนวทางหลัก คือ 1) การสร้างความสัมพันธ์โดยตรง ซึ่งมีวิธีดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน และการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน และ 2) การสร้างความสัมพันธ์โดยทางอ้อม เป็นการดำเนินการผ่านการปรับปรุงพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน ดังที่คมสัน จุลนวล (2561 : 188) กล่าวว่า แนวทางการเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้เป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์นาฏศิลป์และศิลปวัฒนธรรมที่สถานศึกษาหรือครูจะต้องเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกันเผยแพร่ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยปัจจุบันโลกได้มีความก้าวหน้าเปลี่ยนแปลงไปในระดับที่สูง การนำงานศิลปวัฒนธรรม นาฏศิลป์ไทยที่เป็นมรดกองค์ความรู้ของชาติไปทำการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักในระดับที่กว้างขวางนั้น เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ โดยการทำการบินทีกและแสดงลงในสื่อสังคมออนไลน์ และการทำการแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างการยอมรับและเป็นที่รู้จักสนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อให้เกิดการสืบทอด ต่อยอดทางความคิดในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับภุรี วงศ์วีเชียร และคณะ (2558 : 623) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะบัณฑิตวิชาชีพรู สาขานาฏศิลป์ไทย ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560 – 2569) ในองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บัณฑิตวิชาชีพรู สาขานาฏศิลป์ไทยในอนาคตต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถทำงานร่วมกับคนหมู่มากได้เป็นอย่างดี ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ในสื่อสังคมออนไลน์

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฟังความคิดเห็นยอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และมีความมุ่งมั่นในการเผยแพร่ สืบสานภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมของชาติตามโอกาสอันควร สอดคล้องกับจันทิมา ไหญ่ยิ่ง (2552 : 136-137) กล่าวไว้ว่า ครูนาฏศิลป์นอกจากจะมีความรู้ ความสามารถและทักษะทางด้านนาฏศิลป์แล้วจะต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่และสืบทอดนาฏศิลป์ไทยในรูปแบบการแสดงต่าง ๆ เช่น ระบำมาตรฐาน โขน หรือการสร้างสรรคการแสดงขึ้นมาใหม่ให้คงอยู่สืบต่อไป สมปอง นกน้อย (2550 : 87) และยังต้องเป็นผู้มีสามารถเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษากับลูกศิษย์และเพื่อนครู เพื่อจะได้นำไปใช้ และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นได้ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แสดงดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ตัวบ่งชี้	อ้างอิง
1. มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาและชุมชน	นันทปิยะ เรืองธนา (2558) ภุรี วงษ์วิเชียร และคณะ (2558) ชูชาติ พวงสมจิตร (2560)
2. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	Beyer and Marshall (1981) นันทปิยะ เรืองธนา (2558)
3. สามารถเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษา	สมปอง นกน้อย (2550)
4. มีความสามารถในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	Beyer and Marshall (1981) ปรีวิทย์ ไวยาทยาวีระ และทิพย์รัตน์ นพฤทธิ์ (2560)
5. มีการติดต่อประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ	ศุภรัตน์ กาญจนมณีเสถียร (2547) ชูชาติ พวงสมจิตร (2560)
6. สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี	Beyer and Marshall (1981) นันทปิยะ เรืองธนา (2558)
7. แสดงความชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น	Beyer and Marsall (1981)
8. ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ	Beyer and Marshall (1981) ศุภรัตน์ กาญจนมณีเสถียร (2547)
9. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบทอดนาฏศิลป์	จันทิมา ไหญ่ยิ่ง (2552) นันทปิยะ เรืองธนา (2558) ภุรี วงษ์วิเชียร และคณะ (2558) คมสัน จุลนวล (2561)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับควรใช้เฉพาะเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 แนวคิดตัวบ่งชี้

2.4.1 ความหมายของตัวบ่งชี้

นงลักษณ์ วิรัชชัย (2541 : 6-7) ได้ให้ความหมาย ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษาเฉพาะจุดหรือช่วงเวลาหนึ่ง ค่าของตัวบ่งชี้บ่งระบุ/บ่งบอกถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมกว้าง ๆ แต่มีความชัดเจนเพียงพอที่ใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการได้ และใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างจุดหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกันเพื่อให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงของสภาพที่ต้องการศึกษาได้

เอมอร จังศิริพรภรณ์ (2541 : 37) ให้ความหมายตัวบ่งชี้ว่า ตัวบ่งชี้ คือ สารสนเทศเชิงปริมาณหรือตัวประกอบ ตัวแปรที่บ่งบอกถึงสิ่งที่ต้องการตรวจสอบ หรือสถานการณ์ที่สะท้อนลักษณะการดำเนินงาน ทำให้สามารถวินิจฉัยชี้สภาวะและช่วยชี้บ่บาทหน้าทีตลอดจนสภาพปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานในเวลาใดเวลาหนึ่ง

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 19) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรประกอบ หรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสภาพที่ต้องการศึกษา ณ ช่วงเวลาหนึ่ง ค่าของตัวบ่งชี้แสดง/ระบุ/บ่งบอกถึงสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์ประกอบร่วมอย่างกว้าง ๆ แต่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อประเมิน

ประยูร เจริญสุข (2553 : 8) ให้ความหมายไว้ว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศที่อยู่ในรูปของข้อความตัวประกอบ ตัวแปรหรือค่าสังเกตได้จากตัวเลขหรือข้อเท็จจริงมาสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดค่าเพื่อคุณค่าที่สามารถชี้ให้เห็นลักษณะของสภาพการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงานนั้น ๆ ในเวลาใดเวลาหนึ่ง

ศิริชัย กาญจนวาสี (2556 : 82) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวประกอบตัวแปรหรือค่าที่สังเกตได้ ซึ่งบ่งชี้บอกสถานภาพ หรือสะท้อนลักษณะการดำเนินงานหรือผลการดำเนินงาน

มลฤดี มีอิสสระ (2557 : 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศองค์ประกอบ ค่าสถิติ หรือตัวแปร ที่แสดงถึงสถานภาพ ปริมาณและคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการศึกษา เพื่อใช้ในการประเมินค่าตามวัตถุประสงค์ โดยใช้การเปรียบเทียบค่าของตัวบ่งชี้กับเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้เป็นมาตรฐาน

ปาริชาติ ไทยเจริญ (2560 : 56) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง สารสนเทศที่บ่งบอกถึงสภาพ หรือทิศทางหรือผลการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน ซึ่งทำให้สามารถวินิจฉัยชี้สภาวะและช่วยชี้บ่บาทหน้าทีตลอดจนสภาพปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานในเวลาใดเวลาหนึ่งได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวแปรที่บ่งบอกสถานภาพ คุณลักษณะที่ต้องการศึกษา เพื่อใช้ในการประเมินสภาพตามเป้าประสงค์ โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรฐาน ที่สามารถชี้ให้เห็นถึงบทบาทหรือสถานภาพที่ต้องการศึกษาได้ และอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต

2.4.2 คุณสมบัติที่ดีของตัวบ่งชี้

ลักษณะหรือคุณสมบัติที่ดีของตัวบ่งชี้ จะมีการแสดงค่าเชิงปริมาณ และคุณภาพเป็นตัวเลข เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งตัวบ่งชี้ที่ดีควรมีคุณสมบัติ (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2551 : 84-86) ดังนี้

1. ความตรง (Validity) หมายถึง ตัวบ่งชี้ จะต้องบ่งชี้คุณลักษณะที่ต้องการวัด ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ตัวบ่งชี้มีความตรง ต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ความตรงประเด็น (Relevant) หรือความเชื่อมโยง เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณลักษณะที่มุ่งวัด แลความเป็นตัวแทน (Representative) หรือการครอบคลุมประเด็นสำคัญของคุณลักษณะที่มุ่งวัดอย่างครบถ้วน
2. ความเที่ยง (Reliability) ตัวบ่งชี้จะต้องมีคุณลักษณะที่ต้องการวัดได้อย่างน่าเชื่อถือหรือมีความคงที่ ตัวบ่งชี้ที่มีความเที่ยงต้องมีคุณลักษณะ ที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่ ความเป็นปรนัย (Objectivity) คือการตัดสินใจ จากสภาวะหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ต้องการศึกษามากกว่าความรู้สึกตามอัตวิสัย และมีความคลาดเคลื่อนต่ำ (Minimum Error) คือความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล
3. ความเป็นกลางของตัวบ่งชี้ (Neutrality) ไม่มีความลำเอียงของตัวบ่งชี้ที่มีผลของการประเมินอาจก่อผลกระทบต่อกิจกรรมหรือโครงการหรือแผนงานที่เป็นประเภทเดียวกันแต่จัดทำโดยหน่วยงานแตกต่างกัน
4. ความไว (Sensitivity) ตัวบ่งชี้จะต้องมีความไวต่อคุณลักษณะที่ต้องการวัด และมีหน่วยวัดที่ละเอียดเพียงพอในการแสดงความแตกต่างระหว่างหน่วยวิเคราะห์ได้อย่างชัดเจน
5. สะดวกในการนำไปใช้ (Practicality) ตัวบ่งชี้จะต้องสะดวกในการนำไปใช้โดยมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ ได้แก่ เก็บข้อมูลได้ง่าย (Availability) คือ การนำไปตรวจนับวัดหรือสังเกตได้อย่างสะดวก และแปลความหมายได้ง่าย (Interpretability) คือ การให้ค่าการวัดที่เข้าใจง่ายและสร้างเกณฑ์ตัดสินได้ง่าย

2.4.3 การพัฒนาตัวบ่งชี้

กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ทางการศึกษา มีขั้นตอนคล้ายกับขั้นตอนในกระบวนการวัดตัวแปร แต่มีขั้นตอนเพิ่มมากขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับการรวมตัวแปรเข้าเป็นตัวบ่งชี้การศึกษา และการตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้การศึกษาที่พัฒนาขึ้น (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2542 : 27) สรุปรวมเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษารวม 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ (Statement of Purposes) ขั้นตอนแรกของการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษา คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษา นักวิจัยต้อง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำหนดล่วงหน้าว่าจะนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปใช้ประโยชน์ในเรื่องอะไร วัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษา คือ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นให้ได้ตัวบ่งชี้การศึกษาที่จะนำไปใช้ประโยชน์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ การบรรยายสภาพของระบบการศึกษา การแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษา และการเปรียบเทียบระบบการศึกษากับเกณฑ์ รวมทั้งการเปรียบเทียบระหว่างระบบการศึกษา การใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้การศึกษาทั้ง 3 ประการนี้ทำโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการบริหาร การพัฒนา และการวิจัยการศึกษาในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญรวม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์การศึกษา ด้านการกำกับ และการประเมินระบบการศึกษา ด้านการจัดลำดับ และการจำแนกประเภทระบบการศึกษา ทั้งที่เป็นการจำแนกประเภทภายในชาติและนานาชาติ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการศึกษา รวมทั้งการวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการศึกษากับระบบอื่น ๆ ในสังคม ด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ (accountability) และการประกันคุณภาพ (quality assurance) ของหน่วยปฏิบัติ และด้านการกำหนดเป้าหมายระยะสั้นที่ตรวจสอบได้ (benchmarking) ตามแนวคิดและหลักการประเมินผลระบบการศึกษาใหม่

ขั้นตอนที่ 2 การนิยามตัวบ่งชี้ (Definition)

หลังจากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาแล้ว งานสำคัญในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษา คือการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้การศึกษา เพราะนิยามตัวบ่งชี้ทางการศึกษาที่กำหนดขึ้นนั้นจะเป็นตัวชี้ว่าวิธีการที่จะต้องใช้ขั้นตอนต่อไปของกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษา เนื่องจากตัวบ่งชี้การศึกษาหมายถึงองค์ประกอบที่ประกอบด้วยตัวแปรย่อย ๆ รวมกันเพื่อแสดงสารสนเทศของระบบการศึกษา หรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการบ่งชี้ ดังนั้นในขั้นตอนการนิยามตัวบ่งชี้การศึกษาครั้งนี้ นอกจากจะเป็นการกำหนดนิยามแบบเดียวกับการนิยามตัวแปรในการวิจัยทั่วไปแล้ว และรวมตัวแปรย่อยเป็นตัวบ่งชี้ได้อย่างไร การนิยามตัวบ่งชี้การศึกษาแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือการกำหนดกรอบแนวคิด หรือการสร้างสังกะย (conceptualization) การนิยามในส่วนนี้เป็นการให้ความหมายคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการจะบ่งชี้ในรูปของรูปแบบหรือโมเดลแนวคิด (conceptual model) ตัวแปรย่อย นักวิจัยต้องการศึกษาและตัดสินใจเลือกวิธีการรวมตัวแปรย่อยให้ได้ตัวบ่งชี้การศึกษา ซึ่งโดยทั่วไปทำได้ 2 แบบ คือการรวมตัวแปรย่อยด้วยการบวก (addition) และการคูณ (multiplication) และประการสาม คือการกำหนดค่าน้ำหนัก (weight) การรวมตัวแปรย่อยเข้าเป็นตัวบ่งชี้การศึกษา นักวิจัยต้องกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อยแต่ละตัวในการสร้างตัวบ่งชี้การศึกษา โดยอาจกำหนดให้ตัวแปรย่อยทุกตัวมีค่าน้ำหนักเท่ากัน หรือต่างกันก็ได้ การกำหนดรายละเอียดทั้งสามประการสำหรับการนิยามตัวบ่งชี้การศึกษานั้นทำได้ 3 วิธี แต่ละวิธีมีความเหมาะสมกับสถานการณ์แตกต่างกัน

วิธีที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาโดยใช้นิยามเชิงปฏิบัติ (Pragmatic Definition)

เป็นนิยามที่ใช้ในกรณีที่มีการรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับตัวแปรย่อยที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ไว้พร้อมแล้ว มีฐานข้อมูลแล้วหรือมีการสร้างตัวแปรประกอบจากฐานข้อมูลที่มีอยู่ และนำมาพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษา เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย และกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อยวิธีการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้การศึกษาวิธีนี้อาศัยการตัดสินใจ และประสบการณ์ของนักวิจัยเท่านั้นซึ่งอาจทำให้ได้นิยามที่ลำเอียงเพราะไม่มีการอ้างอิงทฤษฎี หรือตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่อย่างใด นิยามเชิงปฏิบัติจึงเป็นนิยามที่มีจุดอ่อนมากที่สุดเมื่อเทียบกับนิยามแบบอื่น และไม่ค่อยมีผู้นิยมใช้ ในกรณีที่ต้องใช้ นักวิจัยควรพยายามปรับปรุงจุดอ่อนโดยใช้การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร หรือการใช้กรอบทฤษฎีประกอบกับวิจารณ์ญาณในการเลือกตัวแปรและกำหนดนิยาม

วิธีที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาโดยใช้นิยามเชิงทฤษฎี (Theoretical Definition) เป็นนิยามที่นักวิจัยใช้ทฤษฎีรองรับสนับสนุนการตัดสินใจของนักวิจัยโดยตลอด และใช้วิจารณ์ญาณของนักวิจัยน้อยกว่าการนิยามแบบอื่น การนิยามตัวบ่งชี้การศึกษาโดยใช้การนิยามเชิงทฤษฎีนั้น นักวิจัยอาจทำได้สองแบบ แบบแรกเป็นการใช้ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนทั้งหมดตั้งแต่การกำหนดตัวแปรย่อย การกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อย และการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยนั้นคือ นักวิจัยใช้โมเดลหรือสูตรในการสร้างตัวบ่งชี้การศึกษาตามที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วทั้งหมด แบบที่สอง เป็นการใช้ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยเป็นพื้นฐานสนับสนุนในการคัดเลือกตัวแปรย่อย และการกำหนดวิธีการรวมตัวแปรย่อยเท่านั้น ส่วนในขั้นตอนการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยแต่ละตัวนั้น นักวิจัยใช้ความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญประกอบในการตัดสินใจ วิธีแบบนี้ใช้ในกรณีที่ยังไม่มีผู้ใดกำหนดสูตรหรือโมเดลตัวบ่งชี้การศึกษาไว้ก่อน

วิธีที่ 3 การพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาโดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ (Empirical Definition) เป็นนิยามที่มีลักษณะใกล้เคียงกับนิยามเชิงทฤษฎี เพราะเป็นนิยามที่นักวิจัยกำหนดว่าตัวบ่งชี้ประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไร และกำหนดรูปแบบวิธีการรวมตัวแปรให้ได้ตัวบ่งชี้โดยมีทฤษฎี เอกสารวิชาการ หรืองานวิจัยเป็นพื้นฐานรวมกันในการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษานั้นมิได้อาศัยแนวคิดทฤษฎีโดยตรง แต่อาศัยการวิเคราะห์แต่การกำหนดน้ำหนักของตัวแปรแต่ละตัวที่จะนำมาข้อมูลเชิงประจักษ์ การนิยามแบบนี้มีความเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับกันอยู่มาจนถึงทุกวันนี้ในจำนวนวิธีการกำหนดนิยามตัวบ่งชี้การศึกษาทั้ง 3 วิธีที่กล่าวข้างต้นนั้น วิธีการนิยามเชิงประจักษ์ เป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุด ประเด็นที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ คือ การกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยนั้นในความเป็นจริงมิใช่การกำหนดนิยามจากการศึกษาเอกสารและทฤษฎี แต่เป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อเปรียบเทียบวิธีการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ซึ่งต้องใช้การวิจัยในการนิยาม กับการวิจัยที่มีการวิเคราะห์โมเดลสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น หรือลิสเรล (linear structural relationship model จะเห็นได้ว่าการสอดคล้องกัน เนื่องจากการกำหนดนิยามเชิงประจักษ์ ของตัวบ่งชี้การศึกษามีงานสำคัญสองส่วน ส่วนแรก เป็นการกำหนดโมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ว่าตัวบ่งชี้การศึกษาประกอบด้วยตัวแปรย่อยอะไรบ้าง และอย่างไร โดยมีทฤษฎีเป็นพื้นฐานรองรับ โมเดลที่ได้เป็น โมเดลลิสเรลแบบโมเดลการวัด (measurement model) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรย่อยซึ่งเป็นตัวแปรแฝง (latent variables) นั้นเอง (นงลักษณ์

วิรัชชัย, 2538) งานส่วนที่สอง คือการกำหนดน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อย จากข้อมูลเชิงเชิงเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประจักษ์เป็นการวิเคราะห์โมเดลอิสระนั่นเอง กล่าวคือ นักวิจัยต้องรวบรวมข้อมูลได้แก่ตัวแปรย่อยทั้งหลายตามโมเดลที่พัฒนาขึ้น แล้วนำมาวิเคราะห์ให้ได้ค่าน้ำหนักตัวแปรย่อยที่จะใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้การศึกษา วิธีการวิเคราะห์ที่นิยมใช้กันมากที่สุดคือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ (factor analysis) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) ใช้เมื่อนักวิจัยมีทฤษฎีรองรับโมเดลแบบหลวม ๆ ส่วนที่สอง คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) ใช้เมื่อนักวิจัยมีทฤษฎีรองรับโมเดลแบบหนักแน่นเข้มแข็ง และสามารถตรวจสอบความตรงของโมเดลโดยพิจารณาจากความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูล เมื่อพบว่าโมเดลมีความตรงจึงนำเสนอการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรย่อยมาสร้างตัวแปรแฝงต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลในกระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาคือการดำเนินการวัดตัวแปรย่อย ได้แก่ การสร้างเครื่องมือสำหรับวัดการทดลองใช้และการปรับปรุงเครื่องมือ ตลอดจนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การกำหนดกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การออกภาคสนามเพื่อใช้เครื่องมือเก็บข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่เป็นตัวแปรย่อยซึ่งจะนำมารวมเป็นตัวบ่งชี้การศึกษา ในขั้นตอนนี้วิธีการดำเนินงานคล้ายกับกระบวนการวัดตัวแปรที่ได้กล่าวมาแล้ว

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างตัวบ่งชี้ (Construction) ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยสร้างสเกล (scaling) ตัวบ่งชี้การศึกษาโดยนำตัวแปรย่อยที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์รวมให้ได้เป็นตัวบ่งชี้การศึกษาโดยวิธีการรวมตัวแปรย่อย และการกำหนดน้ำหนักตัวแปรย่อยตามที่ได้นิยามตัวบ่งชี้การศึกษาได้

ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ (Quality Check) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้การศึกษาที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมถึงการตรวจสอบคุณภาพของตัวแปรย่อย และตัวบ่งชี้การศึกษา โดยตรวจสอบทั้งความเที่ยง (reliability) ความตรง (validity) ความเป็นไปได้ (feasibility) ความเป็นประโยชน์ (utility) ความเหมาะสม (appropriateness) และความเชื่อถือได้ (credibility)

ขั้นตอนที่ 6 การจัดเข้าบริบทและการนำเสนอรายงาน (Contextualization and Presentation) เป็นขั้นตอนหนึ่งในการพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาที่มีความสำคัญมากเพราะเป็นการสื่อสาร (communication) ระหว่างนักวิจัยที่เป็นผู้พัฒนากับผู้ใช้ตัวบ่งชี้การศึกษา หลังจากที่ได้สร้างและตรวจสอบคุณภาพของตัวบ่งชี้การศึกษาแล้ว นักวิจัยต้องวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ค่าของ ตัวบ่งชี้การศึกษาที่เหมาะสมกับบริบท (context) โดยอาจวิเคราะห์ตีความแยกตามระดับเขตการศึกษา จังหวัด อำเภอ โรงเรียน หรือแยกตามประเภทของบุคลากร หรืออาจจะวิเคราะห์ตีความในระดับมหภาค แล้วจึงรายงานค่าของตัวบ่งชี้การศึกษา ให้ผู้บริหาร/ผู้บริโภคร/นักวางแผน/นักวิจัย ตลอดจนนักการศึกษาทั่วไปได้ทราบและใช้ประโยชน์จากตัวบ่งชี้การศึกษาได้อย่างถูกต้องต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยนำแนวทางวิธีการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้ศึกษามาเป็นแนวทางในการดำเนินการ ซึ่งถือว่าครูเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อได้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพช่วยพัฒนาประเทศต่อไป และจากการศึกษารูปแบบการพัฒนาตัวบ่งชี้แล้ว ผู้วิจัยได้เลือกวิธีที่ 3 การพัฒนาตัวบ่งชี้โดยใช้นิยามเชิงประจักษ์ (Empirical Definition) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อทำการทดสอบความสอดคล้องกลมกลืนของความสัมพันธ์ของโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรมสำเร็จ เพื่อระบุตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานครได้อย่างเหมาะสม ตามคุณสมบัติที่ของตัวบ่งชี้ที่ดี

2.4.4 แนวคิดเกี่ยวกับความตรงเชิงโครงสร้าง

ความตรงเชิงโครงสร้าง เป็นคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่งของมาตรวัด ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพ ของมาตรวัดที่สามารถวัดคุณลักษณะที่ต้องการวัดได้สอดคล้องกับโครงสร้างทฤษฎีหรือไม่ การพัฒนาตัวบ่งชี้การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะตรวจสอบว่าโมเดลตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพหรือไม่ การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างเป็นวิธีการนำเอาข้อมูลเชิงประจักษ์มาสนับสนุน สมมติฐานหรือโครงสร้างตามทฤษฎีที่ต้องการทดสอบ (มณฑา พลรักษ์. 2559 : 133) ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Punch (อ้างใน ประสพชัย พสุนนท์. 2558 : 389) กล่าวว่า ความตรงเชิงโครงสร้าง เป็นการตรวจสอบว่าแบบสอบถามมีความสามารถวัดพฤติกรรมใดตรงตามโครงสร้าง ทฤษฎีหรือไม่ กล่าวคือเป็นการหาข้อสรุปอ้างอิงโครงสร้างของสิ่งที่ต้องการวัด ว่าได้วัดผลตามทฤษฎีของโครงสร้างนั้น ๆ ได้ดีเพียงใด

มณฑา พลรักษ์ (2559 : 132) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความตรงเชิงโครงสร้างหรือความตรงเชิงทฤษฎี (Construct Validity) หมายถึง คุณสมบัติของมาตรวัดที่ให้ผลการวัดสอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการวัด ซึ่งนิยามโดยใช้ตัวแปรโครงสร้างทฤษฎี ความตรงเชิงโครงสร้างเป็นความตรงที่มีความสำคัญที่สุดเพราะเป็นความตรงที่เชื่อมโยง การวัดในทางปฏิบัติ กับลักษณะที่ต้องการวัดในทางทฤษฎี

บุญจันทร์ สีสันต์ (2560 : 101) กล่าวว่า ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) เป็นการพิจารณา ว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนั้นๆสร้างเครื่องมือ ได้ตรงตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนั้นหรือไม่ เช่น ต้องการศึกษาวรรณคดี เครื่องมือที่ใช้ในการวัดเรื่องวรรณคดีต้องมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องวรรณคดี อาทิ ทฤษฎีวรรณคดีของกิลฟอร์ดที่ได้กล่าวว่า วรรณคดีของมนุษย์ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ 1) สิ่งที่เราให้ เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบซึ่งเรียกว่าเนื้อหา 2) การแสดงออกที่เรียกว่า การปฏิบัติการณ์ 3) การแสดงออก ซึ่งเรียกว่า ผลผลิต เป็นต้น เครื่องมือที่ใช้วัดเรื่องวรรณคดีที่จะมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างได้นั้น จำเป็นต้องมีองค์ประกอบ 3 ด้านดังกล่าว ด้วยการหาว่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง นอกจากจะพิจารณา เรื่องดังกล่าวแล้วยังมีการใช้สถิติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางการวิจัยเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยเฉพาะ ได้แก่ การใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ ซึ่งเป็นสถิติทางการวิจัย ที่ใช้การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างโดยตรง

พรกนก ศรีงาม และคณะ (2557 : 15) ได้กล่าวไว้ว่า ความตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) สอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อวัดคุณลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ซึ่งสร้างขึ้นโดยยึดกรอบทางทฤษฎี

บุญใจ ศรีสถิตนรากร (2555 : 226) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความตรงเชิงโครงสร้าง หมายถึง คำถามในแบบสอบถาม วัดได้ตรงกับมิติของมโนทัศน์ตัวแปร และครอบคลุมมโนทัศน์ของตัวแปรทุกมิติ

อนุ เจริญวงศ์ระยับ (2561 : 154) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง ความสามารถที่เครื่องมือวัดได้ตามลักษณะคุณสมบัติ ทฤษฎี และประเด็นต่าง ๆ ของโครงสร้างนั้น โครงสร้างเป็นคุณลักษณะที่อธิบายพฤติกรรมต่าง ๆ

จากความหมายความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง คุณภาพของเครื่องมือที่วัดได้ตรงตามลักษณะ ทฤษฎีต่าง ๆ หรือตามโครงสร้างที่ต้องการวัด ซึ่งเป็นกระบวนการทำให้คำที่เป็นนามธรรม ที่ไม่สามารถสังเกตได้มีความหมายชัดเจนโดยการสร้างแบบสอบถามขึ้นมาวัดคุณลักษณะเฉพาะที่ต้องการวัด โดยใช้สถิติเพื่อยืนยันโครงสร้างของแบบสอบถามด้วยการตรวจสอบจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

2.4.5 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เป็นเทคนิควิธีการทางสถิติที่ใช้การสนับสนุนทฤษฎียืนยันความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของเครื่องมือที่สร้างขึ้น โดยประโยชน์ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมี (พูลพงศ์ สุขสว่าง. 2556 : 100-101) ดังนี้

1. เป็นการยืนยันว่าตัวแปรที่ศึกษามีองค์ประกอบตรงตามทฤษฎีที่กำหนดจริง
2. เป็นการยืนยันว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นมีความตรงเชิงโครงสร้างจริง หรือกล่าวอีกนัย ก็คือตัวแปรแฝงแต่ละตัวสามารถวัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ที่กำหนด
3. องค์ประกอบที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีเมื่อนำมาใช้ในบริบทที่กำหนดนั้นองค์ประกอบใดมีน้ำหนักหรือความสำคัญมากกว่ากัน
4. ภายในองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบ (ตัวแปรแฝง) ค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ตัวใดมีน้ำหนักหรือความสำคัญมากกว่ากัน ซึ่งการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันนั้นต้องเริ่มต้นจากการวิเคราะห์โมเดลการวัดของตัวแปรแฝงแต่ละตัวแปรเพื่อพิจารณาคัดเลือกตัวแปรสังเกตได้ที่สามารถนำมาใช้วัดตัวแปรแฝงแต่ละตัวให้ครบทุกตัวแปรแฝงแล้วจึงทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.5.1 วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน คล้ายคลึงกับวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจมีส่วนแตกต่างกัน คือ วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเป็นการตรวจสอบเพื่อยืนยันว่าโมเดลการวัดที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์และโมเดลการวัดที่ได้จากทฤษฎีสอดคล้อง (fit) กันจริง วัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2551 : 70) ดังนี้

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้และองค์ประกอบตามกรอบความคิดเชิงทฤษฎีเพื่อยืนยันโมเดลการวัดองค์ประกอบที่สร้างขึ้นตามหลักทฤษฎีเป็นการสรุปสาระข้อมูล ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) ของข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือวัด

2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้กับองค์ประกอบเป็นตัวแทนของตัวบ่งชี้จำนวนมากอันเป็นการลดปริมาณข้อมูล (data reduction) ให้ได้องค์ประกอบที่มีจำนวนน้อยลงโดยอิงโมเดลการวัดตามทฤษฎีเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

3. เพื่อสร้างตัวแปรใหม่โดยการประมาณค่าคะแนนองค์ประกอบจากชุดของตัวแปรสังเกตได้

4. เพื่อศึกษาประยุกต์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เช่น การวิเคราะห์โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับที่สอง การวิเคราะห์โมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันเมื่อตัวบ่งชี้ตัวแปรเป็นเมทริก และการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล

2.4.5.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดข้อมูลจำเพาะของข้อมูล การระบุความเป็นไปได้เพียงค่าเดียวของโมเดล การประมาณค่าพารามิเตอร์ และการประเมินความสอดคล้องของโมเดล ดังนี้ (ไชยันต์ สกฤตศรีประเสริฐ. 2556 : 4)

1. การกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล (model specification) เป็นการกำหนดความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการกำหนดโมเดลการวัดตามทฤษฎีที่ผู้วิจัยคาดการณ์ไว้ว่า ตัวแปรแฝงแต่ละตัวประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้หรือตัวชี้วัดใดบ้าง ซึ่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ตัวแปรสังเกตได้แต่ละตัวถูกอธิบายด้วยตัวแปรแฝงเพียงตัวเดียวหรือค่า cross loading มีค่าเท่ากับ 0

2. การระบุความเป็นไปได้เพียงค่าเดียวของโมเดล (Model identification) การประมาณค่าพารามิเตอร์จะทำได้ก็ต่อเมื่อโมเดลที่สร้างสามารถระบุความเป็นไปได้ของพารามิเตอร์เพียงค่าเดียว ในวิธีการ CFA ผู้วิจัยต้องการทดสอบโมเดลระบุเกินพอดี (Overidentified Model) ที่มีจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่า (เช่น น้ำหนักองค์ประกอบ ความคลาดเคลื่อนในการวัด) ส่วนกรณีจำนวนพารามิเตอร์ที่ทราบค่าน้อยกว่าจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่าเรียกว่า โมเดลระบุไม่ดี

(Under Identified Model) แต่ถ้าจำนวนพารามิเตอร์ที่ทราบค่าเท่ากับจำนวนพารามิเตอร์ที่ไม่ทราบค่า เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ค่าโมเดลระบุพหุติ (Just Identified Model) โปรแกรมสำเร็จรูปไม่สามารถประมาณค่า พารามิเตอร์ ในโมเดลระบุพหุติ และค่าประมาณพารามิเตอร์ในโมเดลระบุพหุติได้ไม่ดี วิธี CFA สามารถทดสอบ โมเดลองค์ประกอบได้ดีเฉพาะกับโมเดลระบุพหุติเท่านั้น (เสรี ชัดเข้ม. 2547 : 27)

หลักทั่วไปในการกำหนดความเป็นไปได้ค่าเดียวของโมเดล ผู้วิจัยมีตัวแปรสังเกตได้ อย่างน้อย 3 ตัวต่อตัวแปรแฝง 1 ตัว ที่เรียกว่า กฎสามตัวบ่งชี้ (Three Indicator Rule) แล้ว กำหนดให้ตัวบ่งชี้ 1 ตัวเป็นตัวแปรอ้างอิงหรือการทำให้ตัวแปรแฝงเป็นค่ามาตรฐาน โดยกำหนดให้ ค่าพารามิเตอร์ของตัวแปรแฝงได้หลายแง่มุม โมเดลที่มีข้อคำถามหลายข้อต่อตัวแปรแฝงหนึ่งตัว ทำให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลถูกต้องมากขึ้น ค่าพารามิเตอร์แม่นยำขึ้นและค่าความเที่ยงตรงของตัวแปร เพิ่มขึ้น ดังนั้นโมเดลที่มีจำนวนตัวแปรสังเกตได้มากกว่ามีแนวโน้มที่จะสอดคล้องกับข้อมูลเชิง ประจักษ์ได้ดีกว่าที่มีจำนวนตัวแปรสังเกตได้น้อยกว่า (เสรี ชัดเข้ม. 2547 : 27)

3. การประมาณค่าพารามิเตอร์ เป็นการนำข้อมูลจากตัวแปรสังเกตได้มาประมาณ ค่าพารามิเตอร์ เช่นค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ ค่าเศษที่เหลือ (เสรี ชัดเข้ม. 2547 : 27) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการแก้สมการโครงสร้างเพื่อหา ค่าพารามิเตอร์ซึ่งเป็นตัวที่ไม่ทราบค่าในสมการ ในการประมาณค่าพารามิเตอร์นั้นจำนวนกลุ่ม ตัวอย่างมีผลต่อการประมาณค่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่น้อยเกินไปจะส่งผลให้ค่าพารามิเตอร์ที่ ประมาณได้ไม่มีความคงเส้นคงวา

4 การประเมินความสอดคล้องของโมเดล (Assessing measurement model validity) ในการประเมินความสอดคล้องกันของโมเดล ผู้วิจัยต้องเริ่มต้นตรวจสอบว่าค่าพารามิเตอร์ที่ ได้มีความสมเหตุสมผลหรือไม่ ถ้าโมเดลสอดคล้องกันดี อาจมีค่าพารามิเตอร์ที่ได้แล้ว (เสรี ชัดเข้ม. 2547 : 27) ในกรณีโมเดลไม่สอดคล้องกับข้อมูลต้องปฏิเสธโมเดลองค์ประกอบสมมติฐาน หรืออาจใช้ ค่าสถิติที่ให้มากับผลการวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจกำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดลหรือปรับเปลี่ยน

ผู้วิจัยต้องตรวจสอบค่าสถิติวัดความสอดคล้องของโมเดลหลายตัว เพราะโมเดล องค์ประกอบที่มีค่าพารามิเตอร์สมเหตุสมผล อาจสอดคล้องกับข้อมูลไม่ดีกว่า และปัจจุบันยังไม่มี ข้อสรุปที่ชัดเจนว่าค่าสถิติตัวใดดีที่สุด โปรแกรมสำเร็จรูปกำหนดค่าสถิติเหล่านี้ให้ได้โดยอัตโนมัติ ผู้วิจัยพิจารณาเลือกใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square Statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ทางสถิติว่า ฟังก์ชันความสอดคล้องมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าค่าสถิติสแควร์ มีค่าต่ำมากหรือยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ มากเท่าใด แสดงว่าข้อมูลแบบจำลองของโมเดลลิสเรลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่ค่า ไค-สแควร์เองก็มีความอ่อนไหวในเรื่องของขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือเมื่อขนาดกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ ค่าไคสแควร์ก็จะมีค่าสูง ส่งผลให้ค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญได้ทั้งที่แบบจำลองที่ตรวจสอบมีความ กลมกลืนกับข้อมูล การพิจารณาความกลมกลืนจึงควรพิจารณาจากดัชนีความกลมกลืนหลาย ๆ ดัชนี ร่วมกัน

2. ดัชนีบ่งบอกความกลมกลืน (Goodness Fit Index : GFI) เป็นดัชนีที่บ่งบอกความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index : AGFI) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index : CFI) ดัชนี GFI และดัชนี AGFI มีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และดัชนี CFI ค่าเข้าใกล้ 1 สูง แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์สูงด้วย

3. ค่า RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความไม่สอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้นกับแมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ค่า RMSEA ที่น้อยกว่า .05 แสดงว่ามีความสอดคล้องสนิท (close fit) แต่อย่างไรก็ตามค่าที่ใช้ได้และถือว่าโมเดลที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ไม่ควรเกิน .08

4. ค่า SRMR (Standardized Root Mean Square Residual) เป็นค่าที่บอกขนาดของส่วนที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าของดัชนีเชิงประจักษ์ ค่าของดัชนี SRMR ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยทั่วไปไม่ควรใหญ่กว่า .08

โดยหลักทั่วไป การตรวจสอบความตรงของโมเดลองค์ประกอบที่เป็นสมมติฐานวิจัยหรือการประเมินผลความถูกต้องของโมเดลองค์ประกอบหรือการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลองค์ประกอบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยพิจารณาจากค่าไค-สแควร์สัมพันธ์และดัชนี GFI , AGFI , CFI , Standardized RMR , RMSEA แม้ว่าผู้วิจัยยอมรับค่าสถิติวัดความสอดคล้องของโมเดลแล้ว ก็ยังไม่สามารถสรุปยืนยันได้ว่าองค์ประกอบตามสมมติฐานถูกต้องหรือไม่ ถ้าชุดนั้นยังสอดคล้องกับโมเดลทางเลือกอื่น ๆ อีก หรืออาจกล่าวได้ว่า ในกรณีที่ข้อมูลไม่สอดคล้องกับโมเดล ผู้วิจัยสามารถปฏิเสธโมเดลองค์ประกอบตามสมมติฐานได้ แต่ไม่สามารถยืนยันได้ว่าโมเดลตามสันนิษฐานเป็นโมเดลที่ถูกต้องเพียงโมเดลเดียว

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

สมปอง นกน้อย (2550 : 82-87) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะของครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทยตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักศึกษา ในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านการนิเทศการสอน ด้านการให้คำปรึกษา และด้านการปฏิสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ 8 คน ผู้บริหาร 11 คน นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 – 4 จำนวน 345 คน ผลของการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารมีความเห็นว่าคุณลักษณะของครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทยในแต่ละด้านและโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนครูผู้สอนมีความเห็นว่าคุณลักษณะของครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนนักศึกษามีความเห็นว่าคุณลักษณะของครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ของงานวิจัยนี้ หากมีผู้อื่นนำเอกสารนี้ไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จันทิมา ไหญ้อยิ่ง (2552 : 132-143) ได้ศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านเจตคติ กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 90 ผู้ร่วมงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 270 คน และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2547 – 2549 จำนวน 90 คน รวมทั้งหมด 450 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถิติพื้นฐานและ F-test และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's test) ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขานาฏศิลป์ไทยอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน บัณฑิตสาขานาฏศิลป์ไทยต้องมีความรู้ทั้งไปในวิชาทางนาฏศิลป์ ทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ วรรณกรรมละคร ความรู้จารีตนาฏศิลป์ การประดิษฐ์ท่ารำ สำหรับการแสดง มีทักษะในการปฏิบัติทางด้านนาฏศิลป์ สามารถสอนและถ่ายทอดทักษะท่ารำ รวมถึงอนุรักษ์ สืบสานนาฏศิลป์ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่ปฏิบัติงาน กล้าแสดงออก ผักผ่อนพัฒนา สร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์แบบใหม่ ๆ รับผิดชอบ ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม ซื่อสัตย์ มีน้ำใจ เป็นแบบอย่างที่ดี และนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีจรรยาบรรณ

ภูริ วงศ์วีเชียรและคณะ (2558 : 619-625) ได้ศึกษาอนาคตภาพของคุณลักษณะบัณฑิตวิชาชีพครู สาขานาฏศิลป์ไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560 – 2569) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตวิชาชีพครู ด้านนาฏศิลป์ไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต พ.ศ. 2560 – 2569) และกำหนดแนวทางที่เหมาะสม ในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้มีคุณลักษณะเป็นไปตามที่กำหนด โดยประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยอนาคตแบบชาติพันธุ์วรรณนา (EFR: Ethnographic Future Research) ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของบัณฑิตวิชาชีพครู ด้านนาฏศิลป์ไทยที่พึงประสงค์ในอนาคต พ.ศ. 2560 – 2569) มี 9 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะด้านความรู้ และทักษะทางปัญญา คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะด้านความรู้ เชิงวิชาการ และวิชาชีพ คุณลักษณะด้านความเป็นประชาธิปไตย คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คุณลักษณะด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะด้านการพัฒนาตนเอง คุณลักษณะด้านภาษา สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และคุณลักษณะด้านความเป็นไทย 2) แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตให้มีคุณลักษณะเป็นไปตามอนาคตภาพของคุณลักษณะที่ร่างขึ้นประกอบด้วย (ก) การพัฒนาด้านหลักสูตรให้สามารถพัฒนาทักษะทางด้านวิชาการให้แก่ผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น (ข) การพัฒนาด้านผู้สอน โดยผู้สอนต้องปรับแนวคิดและทัศนคติในการสอนให้เหมาะสมกับหลักสูตรของสถาบันฯ และพัฒนาตำรา และสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพแก่การเรียนรู้ (ค) การพัฒนาด้านการเรียนการสอน โดยบูรณาการความรู้ทางด้านวิชาการและวิชาชีพเข้าด้วยกัน ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบการเรียนการสอนและสอดแทรกการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน (ง) การพัฒนาด้านกิจกรรมนักศึกษา ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ตามที่สนใจ ส่งเสริมการมีจิตสาธารณะและการเข้าร่วมกิจกรรมที่มีการทำงานร่วมกันระหว่างนักศึกษาหรือเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บุคคลภายนอกเพิ่มมากขึ้น และ (จ) การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ โดยสถาบันต้องกำหนดมาตรฐานบัณฑิตให้เหมาะสมกับบริบทของสถาบัน มีระบบการคัดกรองการรับนักศึกษาในระบบปริญญาตรีให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และวางแผนงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมโครงการของนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น

อมรรัตน์ แก่นสาร และคณะ (2560 : 11-14) ได้ศึกษาพัฒนาตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูที่ได้รับคัดเลือกในโครงการครูดีในดวงใจของคุรุสภา และโครงการยอดครูผู้มีอุดมการณ์และจิตวิญญาณครู จำนวน 535 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าสถิติพื้นฐาน วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรมลิสเรล (LISREL) ผลการวิจัยพบว่า 1) จิตวิญญาณความเป็นครู ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก 23 องค์ประกอบย่อย และ 135 ตัวบ่งชี้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครู ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อยเป็น ดังนี้ 1) ด้านการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ 2) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตร 3) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 4) ด้านการมีจิตวิทยาในการสอน 5) ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพ 6) ด้านการมีคุณธรรม และจริยธรรม และ 7) ด้านความผูกพันระหว่างครูกับศิษย์ ตามลำดับ

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Wozniak (1990 : 75) ศึกษาเรื่อง Predictors of Outstanding Teachers of Arts (Arts Teacher) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ผู้สอนศิลปะที่มีความสามารถในการสอนศิลปะ ดนตรี ทัศนศิลป์ เต้นรำและภาพยนตร์ จาก 5 เมืองในเขตพื้นที่รัฐวิสคอนซิน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและนักเรียน ดำเนินการวิจัยโดยการสัมภาษณ์ครู ผู้บริหาร และนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โครงสร้างของเมดเลย์ (Medley) ผลการวิจัย พบว่าการศึกษาคความสัมพันธ์ของครู บุคลิกภาพ การฝึกอบรม ความสามารถในการสอนและคุณลักษณะพิเศษ เมื่อจำแนกตามคุณลักษณะที่ดีของอาจารย์ พบว่า มีความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์การวิเคราะห์ความรู้เนื้อหาตามหลักการของศิลปะ ความสามารถในการสอนภาคปฏิบัติ นอกจากนี้นักเรียนที่ประสบความสำเร็จทางการเรียนศิลปะ ซึ่งเป็นตัวประเมินการสอนเมื่อเปรียบเทียบความเป็นนักวิชาการทางศิลปะและศิลปิน กว่าร้อยละ 75 ของศิลปิน มีความสามารถในการสอนได้มีเพียงร้อยละ 12 ที่ยอมรับว่ามีความสามารถในการสอนเชิงวิชาการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ มีผู้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ในรายวิชาอื่น ๆ มากมาย แต่ยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ครูนาฏศิลป์โดยตรง และพบว่าวิชานาฏศิลป์มีลักษณะรายวิชาที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะตัวในการฝึกหัด ความประณีต ละเอียดอ่อน ดังนั้นครูคือผู้ถ่ายทอดคนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ความสามารถ และมีแบบอย่างที่ดี อีกทั้งเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติสืบต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาครูให้มีคุณภาพ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2564 มีจำนวน 322 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 482 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติโมเดลสมการโครงสร้างที่กำหนดว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่ควรต่ำกว่า 100 คน และมีสัดส่วนจำนวนเท่าของขนาดตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าเป็น 10 - 20 ตัวอย่าง ต่อ 1 พารามิเตอร์ (Hair, Black, Babin, and Anderson. 2010 : 100-102) สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามข้อกำหนดนี้ คือมีจำนวนตัวแปรสังเกตได้ 32 ตัวบ่งชี้ ดังนั้นผู้วิจัยเลือกใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 เท่าของพารามิเตอร์ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ 320 คน เพื่อเป็นการป้องกันการขาดหายจากการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยเก็บเพิ่มอีก 10% เป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 352 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling) โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร และใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยคิดตามสัดส่วนจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้องกันในแต่ละกลุ่มเขต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเขต	จำนวน (ร.)	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
		ครูนาฏศิลป์ (คน)	ครูนาฏศิลป์ (คน)
กรุงเทพมหานคร	28	37	27
กรุงเทพมหานคร	48	64	47
กรุงเทพมหานคร	41	69	50
กรุงเทพมหานคร	86	131	96
กรุงเทพมหานคร	57	73	53
กรุงเทพมหานคร	62	108	79
รวม	322	482	352

ที่มา : สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร : 2564

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน รายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) มุ่งสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 4 องค์ประกอบ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	จำนวน 9 ข้อ
2. ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์	จำนวน 6 ข้อ
3. ด้านการจัดการเรียนรู้	จำนวน 8 ข้อ
4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	จำนวน 9 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

3.2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ และทำการวิเคราะห์กำหนดนิยามศัพท์ให้ครอบคลุมเนื้อหา และกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาแนวทางการสร้างเครื่องมือจากเอกสารต่าง ๆ มาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ และ 4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม เพื่อรับคำแนะนำและตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจจากอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ดังต่อไปนี้

5.1 อาจารย์ ดร. นันทวัน สังขะวร	อาจารย์ประจำ คณะศิลปศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
5.2 อาจารย์ ดร. พรเทพ บุญจันทร์เพ็ชร	อาจารย์ประจำ คณะศิลปศึกษา วิทยาลัยนาฏศิลปพัทลุง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
5.3 อาจารย์ ดร. ประรณนา คงสำราญ	อาจารย์ประจำ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 5.4 ผศ. ดร. ระวีวรรณ วรรณวิไชย อาจารย์ประจำ คณะศิลปกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 5.5 ดร. ปรีดาวรรณ อินทวิมลศรี ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบึงทองหลาง
(พิทักษ์วิทยาการ)
วิทยฐานะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ
โรงเรียนวัดบึงทองหลาง
(พิทักษ์วิทยาการ)

โดยมีเกณฑ์ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ดังนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความสอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

จากนั้น นำผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of item-object Congruence : IOC) แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ (พรณี ลีกิจวัฒน์. 2558 : 110)

$$\text{สูตร IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC แทน ดัชนีความสอดคล้อง

R แทน คะแนนรายข้อตามดุลพินิจของผู้ทรงคุณวุฒิ

Σ แทน ผลรวม

N แทน จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (IOC) มีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Tryout) กับข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient : α) ของ Cronbach (พรณี ลีกิจวัฒน์. 2558 : 203) ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{S_i^2}{S_t^2}\right)$$

α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
K	แทน	จำนวนข้อคำถาม
S_i^2	แทน	ผลรวมความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.96

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นรายองค์ประกอบ ดังนี้

6.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม	พบว่า	มีค่าเท่ากับ 0.88
6.2 ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์	พบว่า	มีค่าเท่ากับ 0.84
6.3 ด้านการจัดการเรียนรู้	พบว่า	มีค่าเท่ากับ 0.91
6.4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	พบว่า	มีค่าเท่ากับ 0.93

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างและเก็บเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ผู้วิจัยทำบันทึกเสนอขอให้งานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ออกหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย

3.3.2 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแบบสอบถามดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองและส่งไปรษณีย์กับกลุ่มตัวอย่าง และส่งแบบสอบถาม Online ด้วยเว็บไซต์ของ Google form ผ่านออนไลน์กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครุนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 352 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3.3 หลังจากส่งแบบสอบถามไปแล้ว ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ 326 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.61 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและเสนอค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ซึ่งมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของครูผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติบรรยายเพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 วิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยกำหนดเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เพื่อให้ได้มาซึ่งความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

2.1 การเตรียมข้อมูลและตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร มีการตรวจสอบเบื้องต้น ดังนี้

2.1.1 การใช้สถิติ KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์โดยเทคนิค Factor Analysis พิจารณาจากค่า KMO ซึ่งควรมีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 ทั้งนี้โดยทั่วไปค่า KMO มากกว่า 0.5 จะถือว่า ข้อมูลที่มีอยู่เหมาะสมสำหรับการใช้เทคนิคในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ (Kaiser. 1974 : 35)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2 การใช้วิธี Bartlett's Test of Sphericity เป็นการทดสอบค่าไค-สแควร์ (Chi-square) ของดีเทอร์มิแนนท์ของเมทริกสหสัมพันธ์ มีการทดสอบสมมติฐานว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์เป็นเมทริกซ์เอกลักษณะหรือไม่จากสมมติฐาน คือ

H_0 : ตัวแปรต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์กัน

H_1 : ตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน

ดังนั้น ถ้ายอมรับ H_0 แสดงว่าตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กัน จึงไม่ควรใช้เทคนิค Factor Analysis แต่ถ้าปฏิเสธ H_0 (หรือยอมรับ H_1) นั่นคือ ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันจึงสามารถใช้เทคนิค Factor Analysis ได้ (Pallant. 2010 : 192)

2.1.3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานการวิเคราะห์แบบจำลองตามเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร จะใช้สัญลักษณ์ r ซึ่ง Kline กล่าวว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่ควรสูงกว่า 0.85 เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สูงมากเกินไปจะเกิดปัญหา Multicollinearity เกณฑ์การแปลผลความสัมพันธ์ตามเกณฑ์ของ Hinkle et al. (2003) ดังนี้

0.90 - 1.00 (-0.90 ถึง -1.00) มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

0.70 - 0.90 (-0.70 ถึง -0.90) มีความสัมพันธ์กันสูง

0.50 - 0.70 (-0.50 ถึง -0.70) มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

0.30 - 0.50 (-0.30 ถึง -0.50) มีความสัมพันธ์กันต่ำ

0.00 - 0.30 (-0.00 ถึง -0.30) มีความสัมพันธ์กันต่ำมาก

2.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) จากข้อมูลในส่วนของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวบ่งชี้โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3.4.2 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Validation of the Mode) เพื่อศึกษาภาพรวมของโมเดลว่าสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงใด ผู้วิจัยใช้ค่าสถิติที่จะตรวจสอบ (บุญจันทร์ สีสันต์. 2560: 232-233) ดังนี้

1. ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square Statistics) เป็นค่าสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานทางสถิติว่า ฟังก์ชันความสอดคล้องมีค่าเป็นศูนย์ ถ้าค่าสถิติไค-สแควร์ มีค่าต่ำมากหรือยิ่งเข้าใกล้ศูนย์มากเท่าใด แสดงว่าข้อมูลแบบจำลองของโมเดลอิสระมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แต่ค่าไค-สแควร์เองก็มีความอ่อนไหวในเรื่องของขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือเมื่อขนาดกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ ค่าไคสแควร์ก็จะมีค่าสูง ส่งผลให้ค่าไค-สแควร์มีนัยสำคัญได้ทั้งที่แบบจำลองที่ตรวจสอบมีความกลมกลืนกับข้อมูล การพิจารณาความกลมกลืนจึงควรพิจารณาจากดัชนีความกลมกลืนหลาย ๆ ดัชนีร่วมกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ดัชนีบ่งบอกความกลมกลืน (Goodness Fit Index : GFI) เป็นดัชนีที่บ่งบอกความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjust Goodness of Fit Index : AGFI) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index : CFI) ดัชนี GFI และดัชนี AGFI มีค่ามากกว่า 0.90 แสดงว่าโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และดัชนี CFI ค่าเข้าใกล้ 1 สูง แสดงว่า โมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์สูงด้วย

3. ค่า RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) เป็นค่าที่บ่งบอกถึงความไม่สอดคล้องของโมเดลที่สร้างขึ้นกับเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมของประชากร ค่า RMSEA ที่น้อยกว่า .05 แสดงว่ามีความสอดคล้องสนิท (close fit) แต่อย่างไรก็ตามค่าที่ใช้ได้และถือว่าโมเดลที่สร้างขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ไม่ควรเกิน .08

4. ค่า SRMR (Standardized Root Mean Square Residual) เป็นค่าที่บอกขนาดของส่วนที่เหลือโดยเฉลี่ยจากการเปรียบเทียบระดับความกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าของดัชนีเชิงประจักษ์ ค่าของดัชนี SRMR ยิ่งเข้าใกล้ศูนย์ แสดงว่า โมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยทั่วไปไม่ควรใหญ่กว่า .08

โดยเกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 เกณฑ์ที่พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สถิติ	ค่าสถิติ	อ้างอิง
χ^2	p-value มากกว่า .05	Kelloway (2015)
χ^2/df	χ^2/df น้อยกว่า 2.0	Schumacker & Lomax (2010)
GFI	มากกว่า .95	Diamantopoulos and Siguaw (2000)
CFI	มากกว่า .90	Diamantopoulos and Siguaw (2000)
RMSEA	น้อยกว่า .05	Steiger (2007)
SRMR	น้อยกว่า .05	Goffin (2007)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ

4.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูนาฏศิลป์ที่มีต่อตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

4.3 ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยค่าสถิติพื้นฐาน

วิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีการแจกแจงข้อมูลเป็น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานปัจจุบัน และ ประสบการณ์ในการทำงาน ดังตารางที่ 4.1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	29	8.90
หญิง	297	91.10
รวม	326	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	30	9.20
31 - 40 ปี	125	38.34
41 - 50 ปี	109	33.44
มากกว่า 50 ปี	62	19.02
รวม	326	100
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	171	52.45
ปริญญาโท	152	46.63
ปริญญาเอก	3	0.92
รวม	326	100
ตำแหน่งปัจจุบัน		
ครูผู้ช่วย	13	4.00
ครู คศ. 1	48	14.72
ครูชำนาญการ คศ. 2	187	57.36
ครูชำนาญการพิเศษ คศ. 3	78	23.92
รวม	326	100
ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	28	8.58
5 - 10 ปี	72	22.09
11 - 15 ปี	80	24.58
มากกว่า 15 ปี	146	44.79
รวม	326	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 91.10 เพศชาย จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 8.90 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 38.34 รองลงมาอายุ 41-50 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 33.44 ผู้ที่อายุมากกว่า 50 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 19.02 และลำดับสุดท้าย คือ อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 9.20 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 52.45 รองลงมา ได้แก่ ปริญญาโท จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 46.63 และลำดับสุดท้าย คือ ปริญญาเอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.92 ตำแหน่งในปัจจุบัน คือ ครูชำนาญการ คศ. 2 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 57.36 รองลงมา ครูชำนาญการพิเศษ คศ. 3 จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 23.92 ครู คศ. 1 จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 14.72 และลำดับสุดท้าย คือ ครูผู้ช่วย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และส่วนใหญ่พบว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 15 ปี จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 44.79 รองลงมาผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 11 – 15 ปี จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 24.58 ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 5 - 10 ปีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 22.09 และลำดับสุดท้ายผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปีจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 8.58

4.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูนาฏศิลป์ที่มีต่อตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

การวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 4 องค์ประกอบ และแต่ละองค์ประกอบมีตัวบ่งชี้ ดังต่อไปนี้

- 4.2.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้จำนวน 9 ตัวบ่งชี้
- 4.2.2 ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้จำนวน 6 ตัวบ่งชี้
- 4.2.3 ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้จำนวน 8 ตัวบ่งชี้
- 4.2.4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้จำนวน 9 ตัวบ่งชี้

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูนาฏศิลป์ที่มีต่อตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.87	0.25	มากที่สุด	1
ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์	4.63	0.39	มากที่สุด	4
ด้านการจัดการเรียนรู้	4.72	0.37	มากที่สุด	3
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.80	0.37	มากที่สุด	2
ภาพรวม	4.75	0.31	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ความคิดเห็นของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75, เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

S.D.= 0.31) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.87, S.D. = 0.25) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X}$ = 4.80, S.D. = 0.37) อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.72, S.D. = 0.37) อยู่ในระดับมากที่สุด และสำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.39) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ
ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อฝึกฝนท่ารำให้กับลูกศิษย์	4.83	0.42	มากที่สุด	5
ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความอดทน มุ่งมั่น สั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ความสามารถ	4.89	0.33	มากที่สุด	3
ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตากรุณาต่อศิษย์	4.91	0.31	มากที่สุด	2
ตัวบ่งชี้ที่ 4 ความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี	4.87	0.36	มากที่สุด	4
ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กรและวิชาชีพ	4.92	0.30	มากที่สุด	1
ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	4.92	0.30	มากที่สุด	1
ตัวบ่งชี้ที่ 7 มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพเรียบร้อย	4.88	0.34	มากที่สุด	4
ตัวบ่งชี้ที่ 8 ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	4.91	0.31	มากที่สุด	2
ตัวบ่งชี้ที่ 9 มีความกระตือรือร้นเรียนรู้เพิ่มเติมในด้านวิชาการและวิชาชีพ	4.75	0.46	มากที่สุด	6

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม เมื่อพิจารณาแต่ละตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กรและวิชาชีพ และตัวบ่งชี้ที่ 6 มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}$ = 4.92, S.D.= 0.30) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตากรุณาต่อศิษย์ และตัวบ่งชี้ที่ 8 ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. = 0.31) อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับถัดมา ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความอดทน มุ่งมั่น สั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ความสามารถ ($\bar{X}$ = 4.89, S.D. = 0.33) อยู่ในระดับมากที่สุด และสำหรับตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คือ ตัวบ่งชี้ที่ 9 กระตือรือร้นเรียนรู้เพิ่มเติมในด้านวิชาการและวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.46) อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ
ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์

ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความรู้ความสามารถในศาสตร์นาฏศิลป์	4.83	0.40	มากที่สุด	2
ตัวบ่งชี้ที่ 2 สามารถปฏิบัติและถ่ายทอดศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์	4.86	0.37	มากที่สุด	1
ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความรู้พื้นฐานด้านดนตรี	4.13	0.74	มาก	6
ตัวบ่งชี้ที่ 4 สามารถบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	4.54	0.55	มากที่สุด	5
ตัวบ่งชี้ที่ 5 สามารถออกแบบและประดิษฐ์ท่ารำประกอบการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ	4.70	0.48	มากที่สุด	4
ตัวบ่งชี้ที่ 6 ฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ	4.71	0.49	มากที่สุด	3

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ เมื่อพิจารณาแต่ละตัวบ่งชี้ พบว่าตัวบ่งชี้ที่ 2 สามารถปฏิบัติและถ่ายทอดศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.37) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความรู้ความสามารถในศาสตร์นาฏศิลป์ ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.40) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ตัวบ่งชี้ที่ 6 ฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.49) อยู่ในระดับมากที่สุด และสำหรับตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความรู้พื้นฐานด้านดนตรี ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.74) อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ
ด้านการจัดการเรียนรู้

ด้านการจัดการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ศึกษาหลักสูตรสำหรับใช้เป็นแนวทางการจัด ประสบการณ์การจัดการเรียนรู้	4.77	0.44	มากที่สุด	1
ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดประสบการณ์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ให้ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	4.75	0.45	มากที่สุด	2
ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดลำดับการสอนเนื้อหาจากง่ายไปหายาก	4.74	0.47	มากที่สุด	3
ตัวบ่งชี้ที่ 4 จัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและ สื่ออย่างเหมาะสม	4.64	0.51	มากที่สุด	4
ตัวบ่งชี้ที่ 5 วัดและการประเมินผลการเรียนตามสภาพ จริง	4.77	0.43	มากที่สุด	1
ตัวบ่งชี้ที่ 6 สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเอื้อต่อ การเรียนรู้	4.74	0.47	มากที่สุด	3
ตัวบ่งชี้ที่ 7 สามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการ เรียนการสอน	4.61	0.56	มากที่สุด	5
ตัวบ่งชี้ที่ 8 มีทักษะการแก้ปัญหา	4.74	0.48	มากที่สุด	3

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อบ่งชี้
คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ ด้านการจัดการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาแต่ละตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 1
ศึกษาหลักสูตรสำหรับใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.44)
และตัวบ่งชี้ที่ 5 วัดและการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.43) มีค่าเฉลี่ยสูง
ที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดประสบการณ์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ให้
สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.45) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา
ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดลำดับการสอนเนื้อหาจากง่ายไปหายาก ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.47) อยู่ในระดับมากที่สุด
ตัวบ่งชี้ที่ 6 สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.47) อยู่ในระดับ
มากที่สุด และตัวบ่งชี้ที่ 8 มีทักษะการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.48) อยู่ในระดับมากที่สุด และ
สำหรับตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 7 สามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการ
สอน ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.56) อยู่ในระดับมากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาและชุมชน	4.78	0.47	มากที่สุด	6
ตัวบ่งชี้ที่ 2 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	4.81	0.45	มากที่สุด	4
ตัวบ่งชี้ที่ 3 สามารถเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษา	4.74	0.51	มากที่สุด	7
ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความสามารถในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	4.81	0.44	มากที่สุด	4
ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการติดต่อประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ	4.61	0.61	มากที่สุด	8
ตัวบ่งชี้ที่ 6 สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี	4.85	0.41	มากที่สุด	3
ตัวบ่งชี้ที่ 7 แสดงความชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น	4.88	0.43	มากที่สุด	2
ตัวบ่งชี้ที่ 8 ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ	4.89	0.37	มากที่สุด	1
ตัวบ่งชี้ที่ 9 มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานนาฏศิลป์	4.80	0.42	มากที่สุด	5

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เมื่อพิจารณาแต่ละตัวบ่งชี้ พบว่าตัวบ่งชี้ที่ 8 ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.37) ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 7 แสดงความชื่นชมยินดีกับความสำเร็จของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.43) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ตัวบ่งชี้ที่ 6 สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.41) อยู่ในระดับมากที่สุด และสำหรับตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการติดต่อประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.61) อยู่ในระดับมากที่สุด

4.3 ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ การที่จะสร้างองค์ประกอบร่วมซึ่งเป็นตัวแทนของตัวแปรหลาย ๆ ตัวได้นั้น แสดงว่าตัวแปรเหล่านั้นจะต้องมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งหากตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กันจะทำให้ไม่สามารถสร้างองค์ประกอบร่วมได้ เพราะฉะนั้น จึงต้องมีการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรก่อน ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 วิธีคือ 1) การตรวจสอบค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) ซึ่งโดยทั่วไปค่า KMO ควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.5 และ 2) การตรวจสอบค่า Bartlett's Test of Sphericity เป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรโดยรวม ต้องมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ α เท่ากับ 0.01 ซึ่งการตรวจสอบทั้งสองวิธีแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ด้วยในขั้นตอนต่อไป (กัลยา วานิชย์บัญชา. 2551 : 216-217) โดยผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.3.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม

1. ผลการทดสอบค่า KMO and Bartlett's Test และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันขององค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตารางที่ 4.7 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์
องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม

	a1	a2	a3	a4	a5	a6	a7	a8	a9
a1	1								
a2	.744**	1							
a3	.634**	.646**	1						
a4	.463**	.654**	.502**	1					
a5	.451**	.560**	.651**	.593**	1				
a6	.402**	.435**	.418**	.448**	.652**	1			
a7	.432**	.315**	.474**	.474**	.415**	.475**	1		
a8	.334**	.387**	.368**	.513**	.460**	.527**	.513**	1	
a9	.288**	.406**	.403**	.498**	.369**	.369**	.262**	.436**	1

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) = 0.811;

Bartlett's Test of Sphericity = 1565.642 ; p < .01

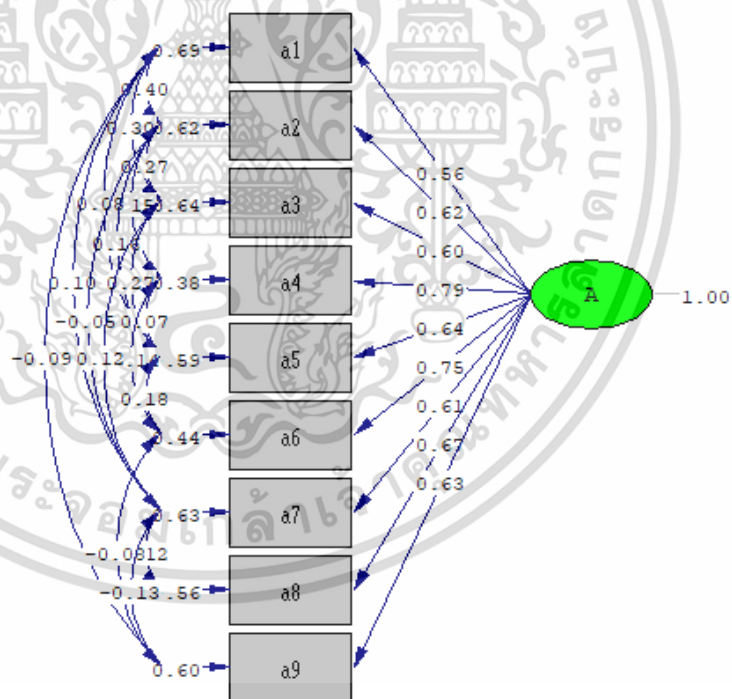
** p < .01

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.7 พบว่าตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .262 ถึง .744 โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง คือ มีความเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อฝึกฝนทำร่าให้กับลูกศิษย์ (a 1) มีความอดทน มุ่งมั่น สอนศิษย์ให้มีความรู้ความสามารถ (a 2) และค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ 0.811 ซึ่งมากกว่า 0.50 และค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 1565.642 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .000 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันในขนาดที่เหมาะสมกับการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรมกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่า $\chi^2 = 9.80$; $df = 10$; $p\text{-value} = 0.45817$; $RMSEA = 0.000$ ดังแสดงรายละเอียดดังภาพที่ 4.1 และรายละเอียดในตารางที่ 4.8

Chi-Square = 9.80; $df = 10$; $p\text{-value} = 0.45817$; $RMSEA = 0.000$

ภาพที่ 4.1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์
องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ (b)	สัมประสิทธิ์การถ่วงน้ำหนัก (R ²)
วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน		
1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม		
ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อฝึกฝนท่ารำให้กับลูกศิษย์	0.56	0.33
ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีความอดทน มุ่งมั่น สั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ความสามารถ	0.62	0.38
ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีความเมตตากรุณาต่อศิษย์	0.60	0.36
ตัวบ่งชี้ที่ 4 ความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี	0.79	0.62
ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กรและวิชาชีพ	0.64	0.41
ตัวบ่งชี้ที่ 6 มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย	0.75	0.56
ตัวบ่งชี้ที่ 7 มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพเรียบร้อย	0.61	0.37
ตัวบ่งชี้ที่ 8 ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	0.67	0.44
ตัวบ่งชี้ที่ 9 มีความกระตือรือร้นเรียนรู้เพิ่มเติมในด้านวิชาการและวิชาชีพ	0.63	0.40
Chi-Square = 9.80; df = 10; p = 0.45; GFI = 0.99; AGFI = 0.97; CFI = 1.00; SRMR = 0.0018; RMSEA = 0.000; RMR = 0.0021		

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ χ^2 เท่ากับ 9.80 ที่ขึ้นความเป็นอิสระเท่ากับ (df) เท่ากับ 10 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.45 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.97 ซึ่งมากกว่า 0.85 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมพันธ์ (CFI) เท่ากับ 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา มีค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.0018 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) เท่ากับ 0.0021 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา แสดงว่ารูปแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสัมพันธ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติวัดความสอดคล้องกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกค่า

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของโมเดลตามตารางที่ 4.8 และภาพที่ 4.1 พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 9 ตัวบ่งชี้ มีค่าเป็นบวกโดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ มีความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.79 รองลงมา คือ มีความรับผิดชอบต่อนักกีฬาที่ได้รับมอบหมาย และประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามลำดับ และตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ มีความเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อฝึกฝนท่ารำให้กับลูกศิษย์ โดยมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม ร้อยละ 33

4.3.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์

1. ผลการทดสอบค่า KMO and Bartlett's Test และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันขององค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์

ตารางที่ 4.9 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์

	b1	b2	b3	b4	b5	b6
b1	1					
b2	.716**	1				
b3	.356**	.280**	1			
b4	.400**	.376**	.539**	1		
b5	.487**	.457**	.446**	.646**	1	
b6	.508**	.462**	.517**	.601**	.602**	1

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) = 0.821;

Bartlett's Test of Sphericity = 866.710; $p < .01$

** $p < .01$

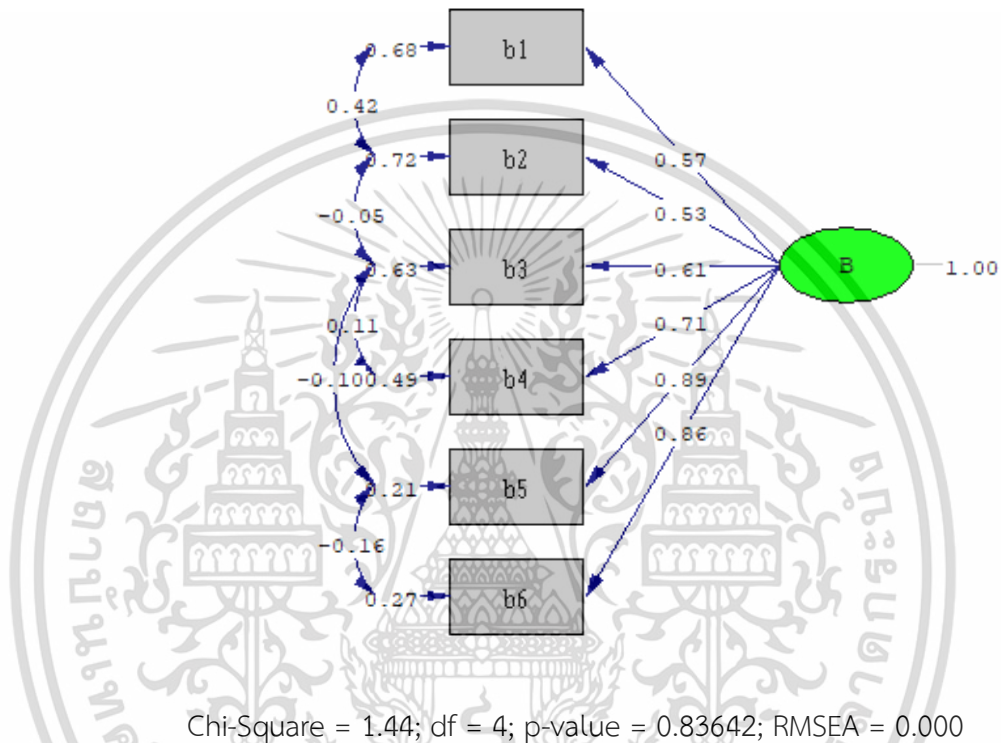
จากตารางที่ 4.9 พบว่าตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .280 ถึง .716 โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง คือ มีความรู้ความสามารถในศาสตร์นาฏศิลป์ (b1) สามารถปฏิบัติและถ่ายทอดศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ (b2) และค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ 0.821 ซึ่งมากกว่า 0.50 และค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 866.710 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .000 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า

ตัวบ่งชี้ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันในขนาดที่เหมาะสมกับการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้โดยไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่า $\chi^2 = 1.44$; $df = 4$; $p\text{-value} = 0.83642$; $RMSEA = 0.000$ แสดงรายละเอียดดังภาพที่ 4.2 และรายละเอียดในตารางที่ 4.10

ภาพที่ 4.2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์
องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์

ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ (b)	สัมประสิทธิ์การทำนาย (R ²)
วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน		
2. ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์		
ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีความรู้ความสามารถในศาสตร์นาฏศิลป์	0.57	0.32
ตัวบ่งชี้ที่ 2 สามารถปฏิบัติและถ่ายทอดศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์	0.53	0.28
ตัวบ่งชี้ที่ 3 ความรู้พื้นฐานด้านดนตรี	0.61	0.37
ตัวบ่งชี้ที่ 4 สามารถบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	0.71	0.51
ตัวบ่งชี้ที่ 5 สามารถออกแบบและประดิษฐ์ทำรำประกอบการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ	0.89	0.79
ตัวบ่งชี้ที่ 6 ฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ	0.86	0.73
Chi-Square = 1.44; df = 4; p = 0.84; GFI = 1.00; AGFI = 0.99; CFI = 1.00; SRMR = 0.0086; RMSEA = 0.000; RMR = 0.0019		

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ χ^2 เท่ากับ 1.44 ที่ชั้นความเป็นอิสระเท่ากับ (df) เท่ากับ 4 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.84 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.99 ซึ่งมากกว่า 0.85 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมพันธ์ (CFI) เท่ากับ 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา มีค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.0086 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) เท่ากับ 0.0019 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา แสดงว่ารูปแบบความสัมพันธ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติวัดความสอดคล้องกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกค่า

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของโมเดลตามตารางที่ 4.10 และภาพที่ 4.2 พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 6 ตัวบ่งชี้ มีค่าเป็นบวก โดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ มีสามารถเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ออกแบบและประดิษฐ์ทำรำประกอบการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.89 รองลงมา คือ ฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ และสามารถบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับ และตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ สามารถปฏิบัติและถ่ายทอดศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ โดยมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ร้อยละ 28

4.3.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้

1. ผลการทดสอบค่า KMO and Bartlett's Test และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันขององค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 4.11 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้

	c1	c2	c3	c4	c5	c6	c7	c8
c1	1							
c2	.716**	1						
c3	.535**	.615**	1					
c4	.386**	.496**	.652**	1				
c5	.401**	.491**	.593**	.567**	1			
c6	.359**	.454**	.605**	.613**	.613**	1		
c7	.453**	.586**	.589**	.663**	.655**	.599**	1	
c8	.501**	.535**	.635**	.412**	.542**	.569**	.533**	1

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) = .879;

Bartlett's Test of Sphericity = 1538.520; $p < .01$

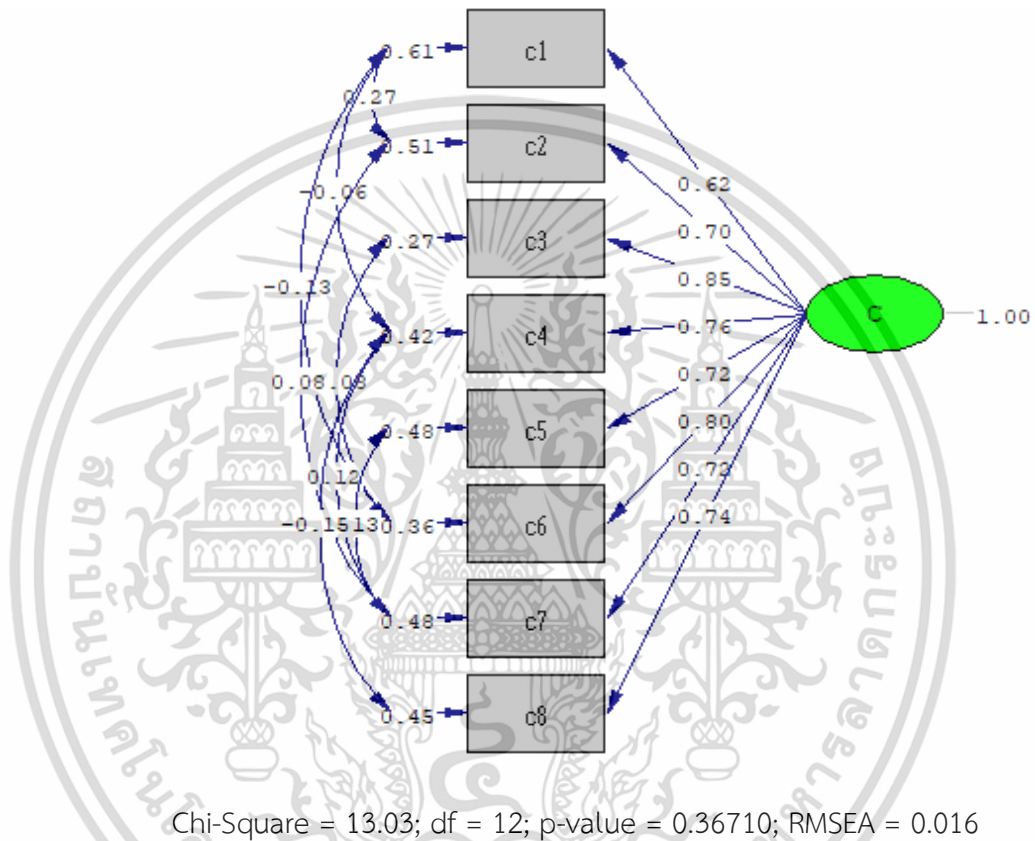
** $p < .01$

จากตารางที่ 4.11 พบว่าตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .386 ถึง .716 โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง คือ มีศึกษาหลักสูตรสำหรับใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ (c1) จัดประสบการณ์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน (c2) และค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ 0.879 ซึ่งมากกว่า 0.50 และค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 1538.520 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .000 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า ตัวบ่งชี้ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันใน

ขนาดที่เหมาะสมกับการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่า $\chi^2 = 13.03$; $df = 12$; $p\text{-value} = 0.36710$; $RMSEA = 0.016$ แสดงรายละเอียดดังภาพที่ 4.3 และรายละเอียดในตารางที่ 4.12

ภาพที่ 4.3 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์
องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ (b)	สัมประสิทธิ์การถ่วงน้ำหนัก (R ²)
วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน		
3. ด้านการจัดการเรียนรู้		
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ศึกษาหลักสูตรสำหรับใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้	0.62	0.39
ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดประสบการณ์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ให้สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียน	0.70	0.49
ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดลำดับการสอนเนื้อหาจากง่ายไปหายาก	0.85	0.73
ตัวบ่งชี้ที่ 4 การจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่ออย่าง เหมาะสม	0.76	0.58
ตัวบ่งชี้ที่ 5 วัดและการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง	0.72	0.52
ตัวบ่งชี้ที่ 6 สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้	0.80	0.64
ตัวบ่งชี้ที่ 7 สามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	0.72	0.52
ตัวบ่งชี้ที่ 8 มีทักษะการแก้ปัญหา	0.74	0.55
Chi-Square = 13.03; df = 12; p = 0.35; GFI = 0.99; AGFI = 0.97; CFI = 1.00; SRMR = 0.0017; RMSEA = 0.016; RMR = 0.0037		

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ χ^2 เท่ากับ 13.03 ที่ขึ้นความเป็นอิสระเท่ากับ (df) เท่ากับ 12 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.35 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.97 ซึ่งมากกว่า 0.85 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมพันธ์ (CFI) เท่ากับ 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา มีค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.0017 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.016 และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) เท่ากับ 0.0037 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา แสดงว่ารูปแบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสัมพันธ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติวัดความสอดคล้องกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกค่า

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของโมเดลตามตารางที่ 4.12 และภาพที่ 4.3 พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 8 ตัวบ่งชี้ มีค่าเป็นบวก โดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ จัดลำดับการสอนเนื้อหาจากง่ายไปหายาก โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.85 รองลงมา คือ สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่ออย่างเหมาะสม ตามลำดับ และตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุดคือ ศึกษาหลักสูตรสำหรับใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ โดยมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 39

4.3.4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

1. ผลการทดสอบค่า KMO and Bartlett's Test และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันขององค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ตารางที่ 4.13 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

	d1	d2	d3	d4	d5	d6	d7	d8	d9
d1	1								
d2	.558**	1							
d3	.605**	.693**	1						
d4	.641**	.698**	.792**	1					
d5	.671**	.419**	.592**	.648**	1				
d6	.705**	.710**	.723**	.774**	.586**	1			
d7	.535**	.545**	.480**	.600**	.481**	.639**	1		
d8	.714**	.728**	.646**	.757**	.555**	.805**	.689**	1	
d9	.577**	.457**	.549**	.493**	.476**	.596**	.342**	.542**	1

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) = 0.919;

Bartlett's Test of Sphericity = 2278.543; $p < .01$

** $p < .01$

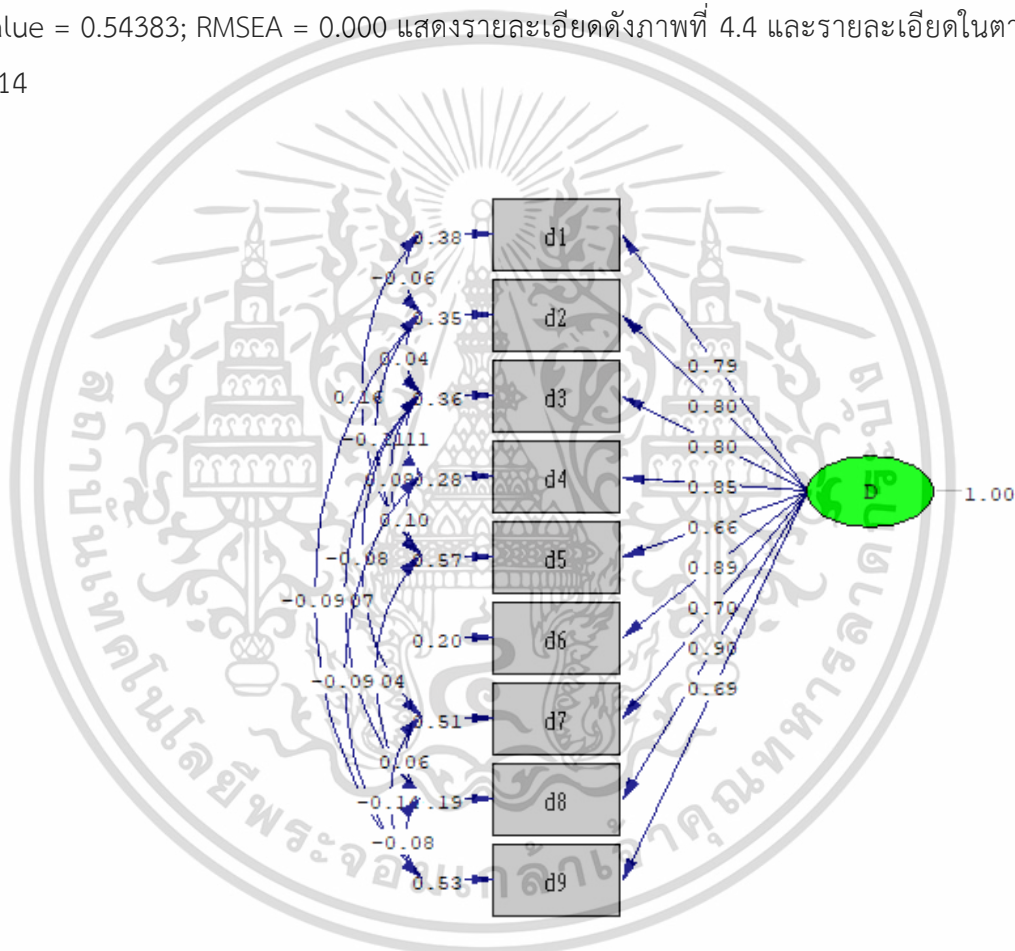
จากตารางที่ 4.13 พบว่าตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .342 ถึง .805 โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง คือ สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี (d6) ให้ความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์บุรีรัมย์ เพื่อการวิจัยเท่านั้น เมื่อเผยแพร่ให้ผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ (d8) และค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ 0.919 ซึ่งมากกว่า 0.50 และค่า Bartlett's Test of Sphericity มีค่าเท่ากับ 2278.543 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ .000 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันในขนาดที่เหมาะสมกับการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่า $\chi^2 = 10.83$; $df = 12$; $p\text{-value} = 0.54383$; $RMSEA = 0.000$ แสดงรายละเอียดดังภาพที่ 4.4 และรายละเอียดในตารางที่ 4.14

Chi-Square = 10.83; $df = 12$; $p\text{-value} = 0.54383$; $RMSEA = 0.000$

ภาพที่ 4.4 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์
องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ (b)	สัมประสิทธิ์การถ่วงน้ำหนัก (R ²)
วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน		
4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล		
ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาและชุมชน	0.79	0.62
ตัวบ่งชี้ที่ 2 รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	0.80	0.65
ตัวบ่งชี้ที่ 3 สามารถเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษา	0.80	0.64
ตัวบ่งชี้ที่ 4 มีความสามารถในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	0.85	0.72
ตัวบ่งชี้ที่ 5 มีการติดต่อประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยที่เกี่ยวข้อง	0.66	0.43
ตัวบ่งชี้ที่ 6 สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี	0.89	0.80
ตัวบ่งชี้ที่ 7 แสดงความชื่นชมยินดีความสำเร็จของผู้อื่น	0.70	0.49
ตัวบ่งชี้ที่ 8 ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ	0.90	0.81
ตัวบ่งชี้ที่ 9 มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานนาฏศิลป์	0.69	0.47
Chi-Square = 10.83; df = 12; p = 0.54; GFI = 0.99; AGFI = 0.97; CFI = 1.00; SRMR = 0.012; RMSEA = 0.000; RMR = 0.0026		

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ χ^2 เท่ากับ 10.83 ที่ขึ้นความเป็นอิสระเท่ากับ (df) เท่ากับ 12 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.54 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.99 และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.97 ซึ่งมากกว่า 0.85 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมพันธ์ (CFI) เท่ากับ 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา มีค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.012 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.000 และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) เท่ากับ 0.0026 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา แสดงว่ารูปแบบความสัมพันธ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติวัดความสอดคล้องกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกค่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของโมเดลตามตารางที่ 4.13 และภาพที่ 4.4 พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบทั้ง 9 ตัวบ่งชี้ มีค่าเป็นบวก โดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ มีให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.90 รองลงมา คือ สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี และมีความสามารถในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ตามลำดับ และตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ มีการติดต่อประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยที่เกี่ยวข้อง โดยมีความแปรผันร่วมกันกับองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ร้อยละ 43

4.3.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Secondary Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อตรวจสอบว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบ คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นองค์ประกอบของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบค่า KMO and Bartlett's Test ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy		0.913
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	8707.958
	df	496
	Sig	.000

**p < .01

จากตารางที่ 4.15 ผลการทดสอบค่า KMO (Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ 0.913 พบว่า มีค่ามากกว่า 0.50 และจากการทดสอบนัยสำคัญด้วยค่า Bartlett's Test of Sphericity พบว่า มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันในขนาดที่เหมาะสมกับการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

4.2.1.1 ผลการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร แสดงไว้ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

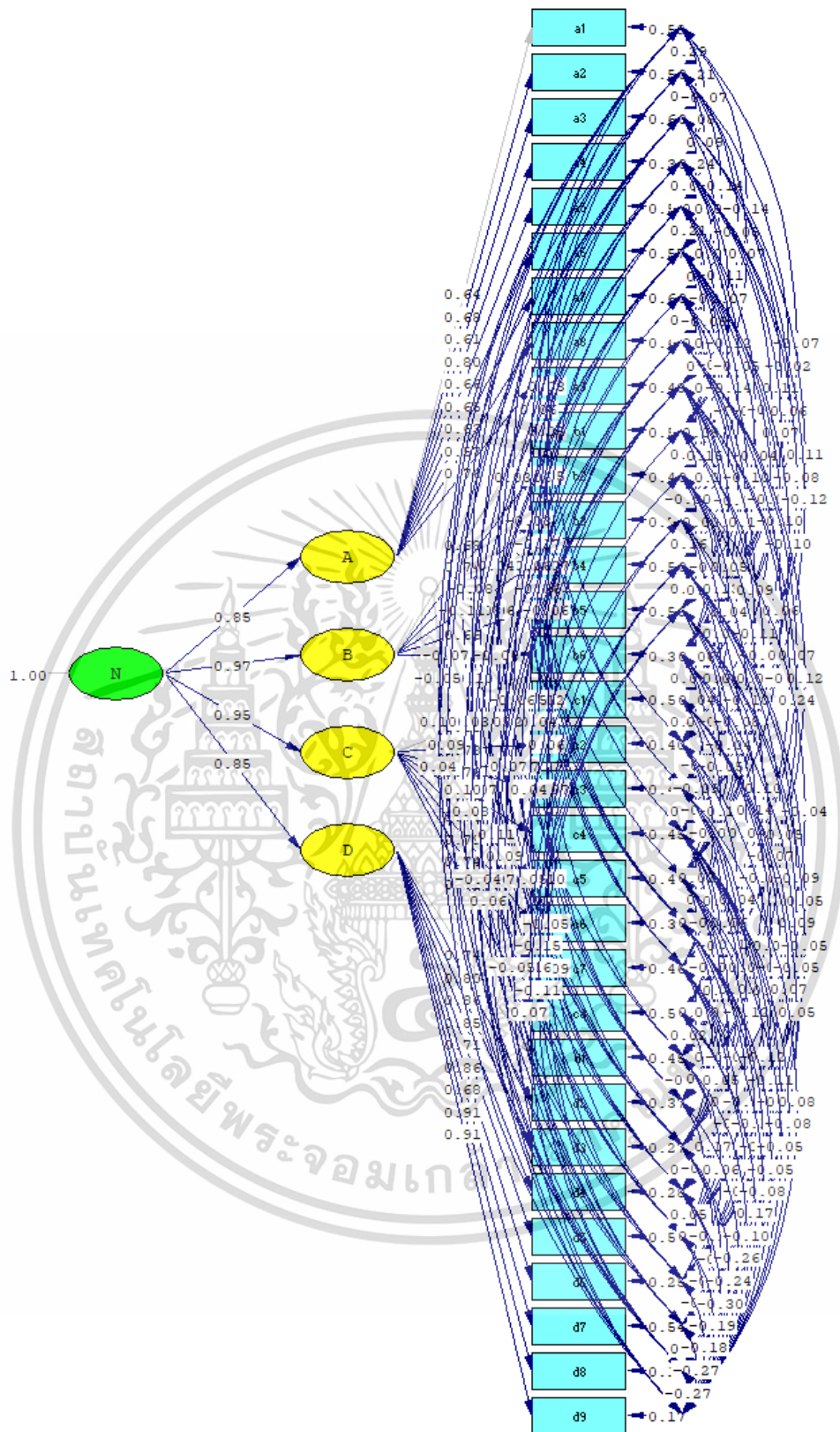
ตัวแปร	a1	a2	a3	a4	a5	a6	a7	a8	a9	b1	b2	b3	b4	b5	b6	c1	c2	c3	c4	c5	c6	c7	c8	d1	d2	d3	d4	d5	d6	d7	d8	d9				
a1	1																																			
a2	.744**	1																																		
a3	.634**	.646**	1																																	
a4	.463**	.654**	.502**	1																																
a5	.451**	.560**	.651**	.593**	1																															
a6	.402**	.435**	.418**	.448**	.652**	1																														
a7	.432**	.315**	.474**	.474**	.415**	.475**	1																													
a8	.334**	.387**	.368**	.513**	.460**	.527**	.513**	1																												
a9	.288**	.406**	.403**	.498**	.369**	.369**	.262**	.436**	1																											
b1	.392**	.481**	.345**	.531**	.372**	.474**	.389**	.328**	.411**	1																										
b2	.381**	.453**	.373**	.494**	.288**	.316**	.453**	.327**	.380**	.716**	1																									
b3	.299**	.205**	.184**	.306**	.172**	.061**	.180**	.198**	.451**	.356**	.280**	1																								
b4	.367**	.407**	.361**	.455**	.365**	.215**	.242**	.302**	.583**	.400**	.376**	.539**	1																							
b5	.259**	.311**	.309**	.396**	.256**	.277**	.303**	.423**	.543**	.487**	.457**	.446**	.646**	1																						
b6	.326**	.373**	.456**	.383**	.366**	.324**	.272**	.282**	.758**	.508**	.462**	.517**	.601**	.602**	1																					
c1	.314**	.372**	.386**	.492**	.324**	.300**	.305**	.396**	.434**	.459**	.462**	.289**	.468**	.449**	.536**	1																				
c2	.429**	.440**	.393**	.493**	.381**	.288**	.331**	.336**	.473**	.458**	.343**	.428**	.525**	.531**	.624**	.716**	1																			
c3	.463**	.451**	.475**	.407**	.379**	.268**	.384**	.400**	.578**	.411**	.473**	.370**	.540**	.506**	.650**	.535**	.615**	1																		
c4	.400**	.422**	.397**	.351**	.354**	.231**	.337**	.310**	.455**	.341**	.491**	.415**	.494**	.417**	.567**	.386**	.496**	.652**	1																	
c5	.373**	.358**	.370**	.482**	.402**	.354**	.354**	.404**	.508**	.382**	.515**	.289**	.407**	.425**	.505**	.401**	.491**	.593**	.567**	1																
c6	.407**	.385**	.431**	.325**	.328**	.395**	.396**	.394**	.485**	.484**	.536**	.360**	.442**	.508**	.597**	.359**	.545**	.605**	.613**	.613**	1															
c7	.427**	.458**	.392**	.432**	.339**	.302**	.330**	.422**	.473**	.472**	.493**	.454**	.535**	.521**	.576**	.453**	.586**	.589**	.663**	.655**	.599**	1														
c8	.308**	.358**	.314**	.446**	.322**	.344**	.314**	.449**	.701**	.443**	.456**	.342**	.553**	.606**	.639**	.501**	.535**	.635**	.412**	.542**	.569**	.533**	1													
d1	.377**	.448**	.405**	.463**	.436**	.415**	.365**	.500**	.469**	.401**	.439**	.317**	.391**	.367**	.494**	.475**	.542**	.520**	.397**	.441**	.469**	.514**	.447**	1												
d2	.389**	.368**	.442**	.470**	.451**	.428**	.464**	.452**	.481**	.396**	.484**	.255**	.342**	.340**	.402**	.408**	.450**	.595**	.421**	.543**	.527**	.438**	.446**	.558**	1											
d3	.322**	.322**	.377**	.458**	.470**	.388**	.423**	.447**	.547**	.391**	.466**	.423**	.504**	.487**	.570**	.476**	.577**	.630**	.525**	.558**	.567**	.603**	.582**	.605**	.693**	1										
d4	.271**	.383**	.370**	.490**	.470**	.470**	.421**	.494**	.549**	.448**	.505**	.329**	.386**	.444**	.522**	.507**	.550**	.529**	.372**	.517**	.415**	.534**	.525**	.641**	.698**	.792**	1									
d5	.349**	.396**	.283**	.445**	.366**	.383**	.263**	.327**	.474**	.414**	.403**	.457**	.470**	.474**	.526**	.410**	.557**	.472**	.456**	.376**	.471**	.571**	.432**	.671**	.419**	.592**	.648**	1								
d6	.297**	.400**	.403**	.542**	.482**	.457**	.400**	.412**	.512**	.466**	.561**	.297**	.388**	.366**	.481**	.529**	.510**	.494**	.351**	.504**	.422**	.455**	.493**	.705**	.710**	.723**	.774**	.586**	1							
d7	.241**	.294**	.333**	.419**	.356**	.429**	.404**	.435**	.412**	.382**	.441**	.204**	.189**	.240**	.348**	.407**	.392**	.336**	.223**	.348**	.269**	.351**	.339**	.535**	.545**	.480**	.600**	.481**	.639**	1						
d8	.406**	.521**	.497**	.561**	.583**	.555**	.472**	.453**	.451**	.510**	.584**	.286**	.313**	.342**	.500**	.461**	.520**	.489**	.422**	.546**	.482**	.493**	.455**	.714**	.728**	.646**	.757**	.555**	.805**	.689**	1					
d9	.376**	.433**	.423**	.499**	.358**	.358**	.365**	.315**	.588**	.527**	.574**	.344**	.500**	.567**	.633**	.546**	.590**	.646**	.471**	.507**	.542**	.486**	.699**	.577**	.457**	.549**	.493**	.476**	.596**	.342**	.542**	1				

** p < .01

จากตารางที่ 4.16 แสดงผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัด กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 32 ตัวบ่งชี้ พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ($p < .01$) โดยตัวบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างสูง คือ สามารถปรับตัวเข้ากับสังคม (d6) และให้ความช่วยเหลือเพื่อร่วมงานด้วยความเต็มใจ (d8) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.805 ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำ คือ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (a6) และมีความรู้พื้นฐานด้านดนตรี (b3) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.061 ซึ่งแสดงว่ามีความสัมพันธ์ในระดับน้อย กล่าวได้ว่า ความสัมพันธ์โดยรวมอยู่ในระดับปกติ ผ่านการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการวิเคราะห์องค์ประกอบ

4.2.1.2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานครกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร โมเดล มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่า $\chi^2 = 266.05$; $df = 238$; $P\text{-value} = 0.10229$; $RMSEA = 0.019$ ดังแสดงรายละเอียดดังรูปที่ 4.5 และรายละเอียดในตารางที่ 4.17

Chi-square=266.05, df=238, P-value=0.10229, RMSEA=0.019

ภาพที่ 4.5 สมการโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของโมเดลตัวบ่งชี้คุณลักษณะ
ของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ (b)	สัมประสิทธิ์การทำนาย (R ²)
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง		
1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	0.85	0.72
1. มีความเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อฝึกฝนทำรำให้กับลูกศิษย์	0.64	0.41
2. มีความอดทน มุ่งมั่น สอนศิษย์ให้มีความรู้ความสามารถ	0.68	0.47
3. มีความเมตตากรุณาต่อศิษย์	0.61	0.37
4. มีความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี	0.80	0.65
5. มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กรและวิชาชีพ	0.66	0.44
6. มีความรับผิดชอบต่อนักเรียนที่ได้รับมอบหมาย	0.65	0.43
7. มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพเรียบร้อย	0.63	0.39
8. ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ	0.57	0.32
9. มีความกระตือรือร้นเรียนรู้เพิ่มเติมในด้านวิชาการและวิชาชีพ	0.76	0.57
2. ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์	0.97	0.94
1. มีความรู้ความสามารถในศาสตร์นาฏศิลป์	0.68	0.47
2. สามารถปฏิบัติและถ่ายทอดศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์	0.74	0.55
3. มีความรู้พื้นฐานด้านดนตรี	0.50	0.25
4. สามารถบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	0.67	0.45
5. สามารถออกแบบและประดิษฐ์ทำรำประกอบการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ	0.66	0.44
6. ฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ	0.79	0.63

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

องค์ประกอบ/ตัวบ่งชี้	น้ำหนักองค์ประกอบ (b)	สัมประสิทธิ์การทำนาย (R ²)
3. ด้านการจัดการเรียนรู้	0.95	0.90
1. ศึกษาหลักสูตรสำหรับใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การจัดการเรียนรู้	0.65	0.42
2. จัดประสบการณ์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	0.78	0.60
3. จัดลำดับการสอนเนื้อหาจากง่ายไปหายาก	0.76	0.58
4. จัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่ออย่างเหมาะสม	0.74	0.55
5. มีการวัดและการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง	0.74	0.55
6. สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้	0.79	0.62
7. สามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	0.74	0.54
8. มีทักษะการแก้ปัญหา	0.71	0.50
4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	0.85	0.72
1. มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาและชุมชน	0.74	0.55
2. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	0.80	0.63
3. สามารถเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษา	0.86	0.73
4. มีความสามารถในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	0.85	0.72
5. มีการติดต่อประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยที่เกี่ยวข้อง	0.71	0.50
6. สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี	0.86	0.75
7. แสดงความชื่นชมยินดีความสำเร็จของผู้อื่น	0.68	0.46
8. ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ	0.91	0.83
9. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานนาฏศิลป์	0.91	0.83

$\chi^2 = 266.05$; $df = 238$; $p = 0.10$; $GFI = 0.95$; $AGFI = 0.89$; $CFI = 1.00$; $SRMR = 0.038$;
 $RMSEA = 0.019$; $RMR = 0.0081$

ค่า $t > 1.96$; $p < .05$

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อพิจารณาค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน พบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 266.05 ที่ชั้นความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 238 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.10 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา (GFI) เท่ากับ 0.95 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.89 ซึ่งมีความมากกว่า 0.85 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมพันธ์ (CFI) เท่ากับ 1.00 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้พิจารณา มีค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.038 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.019 และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) เท่ากับ 0.0081 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า .05 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา แสดงว่าโมเดลความสัมพันธ์มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติวัดความสอดคล้องกลมกลืนผ่านเกณฑ์ทุกค่า

เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้พบว่า ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.57 ถึง 0.80 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด คือ มีความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.80

ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.50 ถึง 0.79 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด คือ ฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.79

ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.65 ถึง 0.79 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด คือ สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.79

ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.68 ถึง 0.91 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด คือ ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานนาฏศิลป์ ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.91

สรุปได้ว่า ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้
2. ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้
3. ด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้
4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ครั้งนี้ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยอภิปรายผลและนำเสนอข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

5.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยใช้การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 100 ตัวอย่าง และมีสัดส่วนจำนวนเท่าของขนาดตัวอย่างต่อจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าเป็น 10 - 20 ตัวอย่าง ต่อ 1 พารามิเตอร์ (Hair, Black, Babin, and Anderson. 2010 : 100-102) สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามข้อกำหนดนี้ คือมีจำนวนตัวแปรสังเกตได้ 32 ตัวบ่งชี้ ดังนั้นผู้วิจัยเลือกใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 เท่าของพารามิเตอร์ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ 320 คน เพื่อเป็นการป้องกันการขาดหายไปของข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม กลับคืนมา ผู้วิจัยเก็บเพิ่มเพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนอีก 10% เป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 352 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

5.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มุ่งสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 32 ข้อคำถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน และนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ผลการวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงศัพท์ มีค่าอยู่ระหว่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

0.80-1.00 และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครู จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.96

5.1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองและส่งไปรษณีย์กับกลุ่มตัวอย่าง และส่งแบบสอบถาม Online ด้วยเว็บไซต์ของ google form ผ่านออนไลน์กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนวิชานาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 352 คน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับ ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ 326 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 92.61 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

5.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาได้วิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยายให้ทราบค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA)

5.1.6 ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิดคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานครไว้ 4 องค์ประกอบ คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นำเสนอด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มีค่าอยู่ระหว่าง 4.63 – 4.87 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.75 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 เมื่อพิจารณารายด้านของคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.25) รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.37) ลำดับ 3 คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.37) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.39)

2. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่า

$\chi^2 = 266.05$ ที่ขึ้นความเป็นอิสระ (df) เท่ากับ 238 มีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.10 ค่าวัดเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.95 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.89 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.038 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.019 และค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) เท่ากับ 0.0081

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ในการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สอง พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของทั้ง 4 องค์ประกอบ สามารถเรียงลำดับค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย คือด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ($b = 0.97$) ด้านการจัดการเรียนรู้ ($b = 0.95$) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($b = 0.85$) และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ($b = 0.85$) โดยด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ มีความแปรปรวนร่วมกับคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ ร้อยละ 0.94 สำหรับด้านการจัดการเรียนรู้ ร้อยละ 0.90 ส่วนองค์ประกอบที่เหลืออีก 2 ด้าน ความแปรปรวนร่วมกับคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ ร้อยละ 0.72

เมื่อพิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้พบว่า ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.57 ถึง 0.80 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด คือ มีความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.80

ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.50 ถึง 0.79 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด คือ ฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.79

ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.65 ถึง 0.79 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด คือ สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.79

ตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.68 ถึง 0.91 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุด คือ ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานนาฏศิลป์ ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.91

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ผู้วิจัยอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งแนวคิดที่ได้มาจากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ คุณลักษณะของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขานาฏศิลป์ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดและงานวิจัยเหล่านั้นมาสังเคราะห์พบว่า องค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์

ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปราย ดังนี้

5.2.1 อภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ (1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (2) ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ (3) ด้านการจัดการเรียนรู้ และ(4) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้งหมดมีความตรงเชิงโครงสร้างและมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากครูนาฏศิลป์ที่ดีควรเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมความเป็นครู มีความรู้ในส่วนที่เป็นเนื้อหาความรู้ที่สอน และมีความสามารถในการปฏิบัติการสอนผสมผสานนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี มีมนุษยสัมพันธ์ ให้คำปรึกษาชี้แนะ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และเป็นผู้ที่พัฒนาความรู้ตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของสมปอง นกน้อย (2550 : 42-52); จันทิมาใหญ่ยิ่ง (2552 : 85-90); ภูริ วงศ์วิเชียรและคณะ (2558 : 619-620); นันทปิยะ เริงรณอาษา (2558 : 49-60)

5.2.1.1 องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ ครูนาฏศิลป์เป็นผู้ที่มีกิริยามารยาทที่ดีงาม อ่อนน้อมถ่อมตน เคารพ มีความเสียสละเวลาส่วนตัว มีความอดทน มุ่งมั่น ความเมตตาปรารถนา มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ธรณา จิตรขญาวณิช (2560 : 5) กล่าวว่า ทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ครูต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อลูกศิษย์ ครูต้องมีความรัก ศรัทธาที่จะเป็นครู มีความเมตตา กรุณาและเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ มีจริยธรรม มีกิริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย และจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพครู สอดคล้องกับสถาบันจิตพัฒนศิลป์ (2562 : 8-9) บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีความอดทนมุ่งมั่น สอนศิษย์ มีจิตสาธารณะและเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อฝึกฝนทำร่ำให้กับลูกศิษย์ ให้มีความรู้ความสามารถทางด้านนาฏศิลป์อย่างเต็มความสามารถ และมีบุคลิกภาพที่ดี อ่อนน้อมถ่อมตน เอมีกา ภูยาตวง และคณะ (2558 : 235) กล่าวไว้ว่า ครูผู้สอนต้องมีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงาน เริ่มต้นจากความซื่อสัตย์ต่อตนเองเป็นพื้นฐานต่อความซื่อสัตย์ต่อบุคคลอื่น ต่อหน้าที่ และต่อหมู่คณะ ไปตามลำดับ โดยความซื่อสัตย์ยังเป็นจรรยาบรรณข้อแรกของผู้ปฏิบัติงานต้องยึดถือปฏิบัติ และเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ต้องพึงปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่อวิชาชีพ และมีคุณธรรมเป็นความดีงามที่ถูกปลูกฝังขึ้นในจิตใจ มีความกตัญญู มีวินัยและเป็นสุภาพชนเพราะเมื่อบุคคลทำงานด้วยความซื่อสัตย์ในวิชาชีพและมีคุณธรรมแล้วงานที่ออกมาจะมีความถูกต้อง เทียบตรง ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการทำงานต่อไป ภูริ วงศ์วิเชียรและคณะ (2558 : 620) กล่าวว่า ครูนาฏศิลป์มีใจรักในการฝึกฝน

และพัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ มุ่งมั่น อดทน และมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้เพิ่มเติมทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพใหม่ ๆ พร้อมทั้งเปิดรับข้อมูลความรู้ใหม่ ๆ ในสาขาวิชาชีพนาฏศิลป์ไทยอีกด้วย

5.2.1.2 องค์ประกอบด้านความรู้และทักษะ ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ครุฑนาฏศิลป์มีลักษณะสำคัญด้านความรู้ความสามารถในศาสตร์นาฏศิลป์ และสามารถปฏิบัติและถ่ายทอดศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ เนื่องจากวิชานาฏศิลป์เป็นวิชาที่ต้องอาศัยการเชื่อมโยงจากทฤษฎีและสาธิตไปสู่การปฏิบัติ การเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอย่างมีลีลาท่าทางที่อ่อนช้อยงดงาม รวมถึงการบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 21-22) ที่ได้กำหนดมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ วิชาเอกนาฏศิลป์ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจะต้องมีความรู้ทางนาฏศิลป์ สามารถบูรณาการความรู้นาฏศิลป์ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์นาฏศิลป์ ประเภท จารีต ขนบธรรมเนียม นิยม วรรณคดี รูปแบบ และองค์ประกอบในการจัดการแสดง และทักษะนาฏศิลป์ไทยที่เป็นแบบแผน นาฏศิลป์พื้นบ้าน นาฏศิลป์ตะวันออก และนาฏศิลป์ตะวันตก รวมถึงเป็นผู้ที่มีสุนทรียศาสตร์ วงจันทร์ ยวงศรี (2547 : 76) และต้องมีความรู้ในด้านดนตรีและการจับจังหวะเพลง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้การร่ายรำนั้นมีความสวยงาม พร้อมเพรียง สอดคล้องกับสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม (2562 : 9) ที่กล่าวไว้ว่า การที่จะเป็นครุฑนาฏศิลป์ได้นั้น จะต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ และเชี่ยวชาญทางศาสตร์สาขาทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพ มีทักษะปฏิบัติสร้างสรรค์ออกแบบประดิษฐ์ท่ารำประกอบการแสดง รวมถึงถ่ายทอดและประยุกต์ความรู้จากประสบการณ์จริงและสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม จึงจะเป็นครุฑนาฏศิลป์ที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับโลกยุคปัจจุบัน และสอดคล้องกับมะลิวัลย์ ปัทมะ (2551 : 21) กล่าวว่าฝึกฝนทักษะและพัฒนาของครูเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก ในการพัฒนาตนเองให้เกิดความเชี่ยวชาญในศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์ และสามารถถ่ายทอดท่ารำได้อย่างถูกต้องตามแบบฉบับนาฏศิลป์

5.2.1.3 องค์ประกอบด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 8 ตัวบ่งชี้ ครุฑนาฏศิลป์ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนเป็นหน้าที่สำคัญของครูผู้สอนที่จะต้องมีความรู้ในเรื่องหลักสูตร ออกแบบการจัดการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดและประเมินผลอย่างเหมาะสมกับรูปแบบการสอนและเหมาะสมกับนักเรียน รวมถึงการจัดสภาพห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ สอดคล้องกับชนันภรณ์ อารีกุล (2562 : 57) ได้ศึกษาองค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ กล่าวไว้ว่า การจัดการองค์ประกอบของหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของนักเรียน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพสูงสุด สอดคล้องกับ Ornstein and Hunkins (2004 : 165) ที่กล่าวว่า การให้นักเรียนได้เรียนรู้ โดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ ๆ และมีเทคนิคการสอน มีการวางแผนการจัดเนื้อหาสาระ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประสบการณ์เรียนรู้ วิธีการปฏิบัติ สื่อการเรียนการสอนและการประเมินผล ที่สามารถพัฒนานักเรียน ให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ และการสร้างบรรยากาศจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการ เรียนรู้เป็นทักษะที่สำคัญสำหรับครูผู้สอน สอดคล้องกับวิวัฒน์ เพชรศรี (2561 : 61) การจัดการ เรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีการจัดลำดับ ความยากง่ายให้มีความสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาเป็นตามวัย สำราญ กำจัดภัย (2559 : 237) การประเมินผลตามสภาพในชั้นเรียนเป็นกระบวนการวัดและประเมิน ศักยภาพของผู้เรียนแบบองค์รวม ผ่านการลงมือปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับชีวิตจริงและมีความหมาย ต่อผู้เรียน โดยผู้เรียนจะต้องมีการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการดำเนินงานที่กำหนด การ ทำงานในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญหรือแก้ปัญหาในงานที่มีความสลับซับซ้อนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชาลัมพ์ก เหล่าวานิช (2561 : 221) ศึกษาเรื่อง การประเมินผลตาม สภาพจริงผ่านกิจกรรมวัดประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม พบว่า จากการนำกระบวนการประเมินผลตามสภาพจริงมาบูรณาการในวิชา ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ ที่เป็นลักษณะการประเมินการปฏิบัติงานของผู้เรียนในสภาพจริง หรือคล้าย สถานการณ์จริง ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน สามารถทำให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความเข้าใจ และทักษะการคิดที่ซับซ้อนโดยงานที่ผู้เรียนทำมีลักษณะเป็นงานที่บูรณาการความรู้และทักษะเข้า ด้วยกัน ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่ชีวิตจริงได้ จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และชัยยุทธ มณีรัตน์ (2562 : 1-2) กล่าวว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน กระบวนการที่สามารถพัฒนาครูและ ผู้เรียนไปพร้อมกันนั้นคือการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยครูซึ่งมีความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาของ ผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างดีที่สุด การวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นกระบวนการวิจัยที่มุ่ง แก้ปัญหาการเรียนรู้อันผู้เรียนและการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลการวิจัย ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.2.1.4 องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประกอบด้วย 9 ตัวบ่งชี้ ซึ่งครู ควรให้ความสำคัญด้านนี้เป็นอย่างมาก เพราะครูนาฏศิลป์ต้องมีการทำกิจกรรมร่วมกับสถานศึกษา และชุมชนอยู่เสมอ รวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถเป็นผู้ชี้แนะ ให้คำปรึกษา และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคมเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของนิรมล สุวรรณโคตร (2553 : 45) กล่าวว่า มนุษย์เราสามารถพัฒนาตนเองได้แต่การที่จะพัฒนาได้นั้นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น โดยเฉพาะสังคมที่แวดล้อม การที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมจะทำให้มองเห็นและรู้จัก ตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ค่านิยมและทัศนคติความต้องการและ เป้าหมาย ในขณะที่เดียวกันก็ได้เรียนรู้จากผู้อื่น รับรู้ประสบการณ์สังคมในด้านต่าง ๆ เช่น ค่านิยมทาง สังคม ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมตลอดจนวิธีการที่จะจัดการกับปัญหา กนกพร เรื่องเพิ่มพูน และคณะ (2554 : 481) กล่าวว่า การปรับตัวทางสังคม เป็นความสำเร็จของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ปรับตัวเข้ากับ บุคคลทั่วไป และกลุ่มบุคคลนั้นมีความเหมือนกันในลักษณะเฉพาะบุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะเรียนรู้ทักษะ

ทางสังคมได้ดี นันทปิยะ เริงรณอาษา (2558 : 78) ได้ศึกษาคุณลักษณะนักศึกษาตามกรอบมาตรฐาน เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่าอาจารย์ และครูพี่เลี้ยงมีทักษะต่อคุณลักษณะของนักศึกษาด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมาก กล่าวว่าคุณศึกษาคณะต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ พร้อมเป็นผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนและผู้ร่วมงาน พัฒนาการให้เข้ากับผู้อื่น เข้าร่วมกิจกรรมกับในชุมชนโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและให้คำปรึกษาแก่ลูกศิษย์ได้ดี สอดคล้องกับปรีวิทย์ ไวยาษา ชิวะ และทิพย์รัตน์ นพฤทธิ (2560 : 111) กล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนหรือระหว่างผู้เรียนด้วยกันเป็นสิ่งสำคัญพอ ๆ กับการนำเสนอบทเรียนของผู้สอน เพราะทั้งคู่มีส่วนที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ดังนั้นนอกจากผู้สอนต้องมีการนำเสนอที่ดีแล้ว ผู้สอนยังต้องรู้จักวิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนด้วย เพื่อจะได้นำไปใช้และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ชูชาติ พวงสมจิตร (2560 : 1343) กล่าวว่า การสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนช่วยให้สถานศึกษาและชุมชนเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน มีวิธีดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน และการนำชุมชนเข้ามาสู่โรงเรียน และ 2) การสร้างความสัมพันธ์โดยทางอ้อม เป็นการดำเนินการผ่านการปรับปรุงพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน สอดคล้องกับคมสัน จุลนวล (2561 : 188) กล่าวว่า ครูจะต้องเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานภายนอก โดยครูนาฏศิลป์ต้องเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมกันเผยแพร่ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โดยปัจจุบันโลกได้มีความก้าวหน้าเปลี่ยนแปลงไปในระดับที่สูง การนำงานศิลปวัฒนธรรม นาฏศิลป์ไทยที่เป็นมรดกองค์ความรู้ของชาติไปทำการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักทั้งประเทศและต่างประเทศอย่างกว้างขวางเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างการยอมรับเป็นที่รู้จัก และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแต่ละชุมชนได้เป็นอย่างดี

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 จากผลของการศึกษานี้ทำให้ทราบว่าตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์สังกัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 32 ตัวบ่งชี้ ผู้บริหารควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือพัฒนาครูนาฏศิลป์ และการบริหารจัดการงานด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานให้สูงขึ้น

5.3.1.2 ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะเพื่อสอบคัดเลือกครูนาฏศิลป์

5.3.1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำข้อสรุปที่ผู้วิจัยค้นพบไปใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบคุณลักษณะให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา และกำหนดนโยบายในการดำเนินงานส่วนต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้ครูมีคุณลักษณะตามตัวบ่งชี้ที่สถานศึกษากำหนด

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรศึกษาตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์แบบเจาะลึก โดยการสัมภาษณ์บุคลากรทางการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ในสถานศึกษา เพื่อสะท้อนให้เห็นภาพคุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น และเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพของครูนาฏศิลป์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์ เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

5.3.2.3 ควรศึกษาคูณลักษณะของครูนาฏศิลป์จากหน่วยงานหรือสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ เช่น สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือวิทยาลัยนาฏศิลป์ทั้ง 12 แห่งทั่วประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ศรีทองสุข. 2559. “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานกับความสุขในการทำงานโดยมีความเชื่ออำนาจในการควบคุมภายในเป็นตัวแปรกำกับ.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2551. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2552. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2551. **การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิ่งดาว จินดาเทวิน. 2550. **จริยธรรมทางธุรกิจ**. อุดรดิตต์ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์.
- กীরติ บุญเจือ. 2551. **คู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากล**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้.
- กุลิสรา จิตรชญาวนิช. 2562. **การจัดการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ตุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิษฐา ไพโรจน์. 2544. “ทัศนคติที่มีต่อการเรียนนาฏศิลป์ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.” บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- คมสัน จุลนวล. 2561. “การจัดการองค์ความรู้รดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานวัฒนธรรม. วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จันทิมา ไหญ่ยิ่ง. 2552. “การศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.” การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย และชัยยุธ มณีรัตน์. 2562. การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. **วารสารวิจัยและหลักสูตร**. 9(2) : 1-11.
- จินดารัตน์ โพธิ์นอก. 2557. ทักษะ SKill. [Online] : Retrieved from : <https://d.dailynews.co.th/article/223844/>.
- จินตนา เรื่องวิไลรัตน์. 2551. “การออกแบบสื่อปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกด้านจริยธรรมของเด็กปฐมวัย.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการออกแบบนิเทศศิลป์. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- จิรินทร์ แสภกระโทก. 2551. “การศึกษาคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน. กรุงเทพมหานคร.” คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑาทิพย์ ธรรมศิลป์. 2557. การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21. มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก.
- ฉัตรชัย หวังมีจมี. 2560. สมรรถนะครูไทยในศตวรรษที่ 21 : ปรับการเรียนเปลี่ยนสมรรถนะ. สถาบันเสริมศึกษาและทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 12(2) : 47-63.
- ชนันภรณ์ อารีกุล. 2562. องค์ประกอบความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของจรรยาบรรณวิชาชีพเชิงพุทธบูรณาการ. วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. 15(2) : 153-164.
- ชลิต ลิ้มพระคุณ. 2555. “การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่องการซ่อมเสื้อผ้าเบื้องต้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา).” ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชุตินา รักษ์บางแหลม. 2559. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : หนทางทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถาบันการศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 8(1) : 168-181.
- ชุตินา รักษ์บางแหลม. 2559. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : หนทางสู่การขับเคลื่อนภาวะผู้นำในสถานบันการศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 8(1) : 173-174.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. 2560. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 10(2) : 1342-1354.
- ไชยันต์ สกกุลศรีประเสริฐ. 2556. “การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis).” วารสารจิตวิทยาคลินิก. 44(1) : 1-16.
- ดวงเดือน พินสุวรรณ์. 2558. คุณธรรมจริยธรรมสำหรับครู. เอกสารประกอบการเรียนการสอน. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทิตินา แคมมณี. 2546. วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธราญา จิตรขญาวณิช. 2560. การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2541. **สถิติการศึกษาและแนวโน้ม**. เอกสารประกอบการสอนวิชาสถิติการศึกษา และแนวโน้ม . กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2542. **โมเดลลิสม์: สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. 2551. **การพัฒนาตัวบ่งชี้การประเมิน**. การประชุมวิชาการเปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม. กรุงเทพฯ : โรงแรมแอมบาสเดอร์.
- _____. 2555. **การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis CFA)**. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. 2(1) : 68–74.
- นภาพร ชลารักษ์. 2558. **บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21**. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์. 9(1), 64–71.
- นันทปิยะ เรืองธนาอาษา. 2558. “คุณลักษณะนักศึกษาตามกรอบคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ของ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีอิฐบุรีราชวมงคล.” การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญจันทร์ สีสันต์. 2560. **วิธีวิจัยและสถิติขั้นสูงสำหรับการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : มีนเซอร์วิส ซัพพลาย.
- บุญใจ ศรีสถิตนรากร. 2555. **การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย : คุณสมบัตินวัตกรรมเชิงจิตวิทยา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2556. **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุรชัย ศิริมหาสาคร. 2550. **จัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ**. กรุงเทพฯ : แสงดาว.
- ประยูร เจริญสุข. 2553. “การพัฒนาตัวบ่งชี้งานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.” ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประสพชัย พสุนนท์. 2558. “ความเที่ยงตรงของแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์.” **วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ปีที่ 18 ฉบับเดือนมกราคม-ธันวาคม. 375-396.
- ปรีวิทย์ ไวยาทยชีวะ และทิพย์รัตน์ นพฤทธิ. 2560. **สัมพันธภาพระหว่างบุคคลของอาจารย์ที่เลี้ยงและอาจารย์ใหม่: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา**. **วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต**. 5(1) : 107-117.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ปวีณา คงศรี. 2563. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูในศตวรรษที่ 21.” การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปารีชาติ ไทยเจริญ. 2560. “การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21.” ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต. สาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรกนก ศรีงาม และคณะ. 2557. “เครื่องมือวัดความสามารถทางภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวต่างชาติระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.” ทูลวิจัยประจำปี 2557, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- พรรณิ ลีกิจวัฒน์. 2553. **วิธีการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มีน เซอร์วิสซัพพลาย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). 2540. **พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม**. กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง.
- พระมหาสุชาติ เจ้า. 2561. “คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.” การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พัทธิยา พันธรัตน์. 2562. “การวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของตัวบ่งชี้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 วิทยาลัยในภาคกลาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.” การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พิทักษ์ นิลนพคุณ. 2556. **ทฤษฎีการสอน**. ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้. (หน่วยที่ 4). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- พิมพ์วดี จันทโรกศล. 2557. “กระบวนการถ่ายทอดนาฏศิลป์ไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.” ปรัชญาคุณภูมิบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พูลพงศ์ สุขสว่าง. 2556. **โมเดลสมการโครงสร้าง**. กรุงเทพฯ. วัฒนาพานิช.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- เพชรรัตน์ สายนำพามีลาภ และคณะ. 2557. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของครูคุณภาพในยุคปฏิรูปการศึกษาตามการรับรู้ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร**. 20(1) : 61-72.
- ภุรี วงศ์วิเชียรและคณะ. 2558. “อนาคตภาพของคุณลักษณะบัณฑิตวิชาชีพรู สาขาวิชาศิลปศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560 – 2569).” การศึกษาศุขภูมิบัณฑิต สาขาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มณฑา พลรักษ์. 2559. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่องานด้วยจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า.” ศักยภาพบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มลฤดี มีอิสสระ. 2557. “การพัฒนาตัวบ่งชี้ความเสี่ยงในการบริหารงานเชิงระบบ ของคณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรมศิลปากร.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มะลิวัลย์ ปัทมา. 2551. การพัฒนาเจตคติและความสามารถทางนาฏศิลป์ไทยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้เทคนิคแม่แบบผสมผสาน. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัทนา วิงถนอมศักดิ์. 2556. “ทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.” **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 3(2) : 200-207.
- มุกิตา คงกระพันธ์. 2554. “การศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การรับรู้การสนับสนุนองค์กรผ่านความผูกพันต่อองค์กร และความพึงพอใจในงานที่มีต่อผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่.” ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยนต์ ชุ่มจิต. 2550. **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. 2551. **มนุษย์สัมพันธ์ : พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วงจันทร์ ยวงศรี. 2547. นาฏศิลป์ : มรดกทางวัฒนธรรมไทยกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน. **วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์**. 19 (3) : 73-78.
- วัลนิกา ฉลากบาง. 2559. จิตวิญญาณความเป็นครู : คุณลักษณะสำคัญของครูมืออาชีพ. **วารสารปรัชญาดุขภูมิบัณฑิต**. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิจารณ์ พานิช. 2548. การจัดการความรู้กับการบริหารราชการไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2552. ความรู้ สารานุกรมวิชาชีพครู เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- วิชาลัมภ์ เหล่าวานิช. 2561. การประเมินผลตามสภาพจริงผ่านกิจกรรมวัดประเมินผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม. วารสารครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 46(1) : 221-235.
- วิภาวี เวทวงศ์. 2545. "การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะของครูดีเด่นสายงานการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน." ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิวัฒน์ เพชรศรี. 2561. รูปแบบการสอนนาฏศิลป์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี. 9(1). 53-62.
- ศศิธร ชั้นดีธรากร. 2551. "การจัดการชั้นเรียนของครูมืออาชีพ." วารสารครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย. 1(2) : 1-88.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2551. การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- _____. 2556. ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภรัตน์ กาญจนมณีเสถียร. 2547. "ผลการจัดกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์และพลศึกษาส่งเสริมการเล่นจากบิดามารดา ที่มีต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัย." ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม. 2562. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ศึกษา (4 ปี). วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม.
- สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา. 2560. มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : คุรุสภาสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สมจิตร จันทร์เปา. 2556. "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17." การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- สมปอง นกน้อย. 2550. “คุณลักษณะของครูผู้สอนนาฏศิลป์ไทยตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักศึกษาในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.” การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ อดุมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมยศ ยิ่งยงเมธี. 2550. “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในเขตพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตากเขต 2.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สลิลทิพย์ จันทะยานี. 2550. “ผลการฝึกทักษะการสื่อสารแบบเปิดใจที่มีต่อประสิทธิภาพ ในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล : กรณีศึกษานักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.” มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สันติ บุญภิรมย์. 2557. การบริหารจัดการในห้องเรียน (Classroom Management). กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานการศึกษารุงเทพมหานคร. 2563. “รายงานสถิติการศึกษา ประจำปี 2563 โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร.” สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา.
- _____. 2564. “แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 พ.ศ.2564- 2569.” สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. รายงานการประชุมทางวิชาการเรื่อง ทิศทาง วัฒนธรรมกับการศึกษาในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี. ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2553. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. [Online] : Retrieved from :<https://www.bic.moe.go.th/images/stories/Porrbor2542.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2552. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2562. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543. ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545. แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พิมพ์ดี.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. 2542. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สิริ วัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- _____. 2546. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- _____. 2554. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 [Online] : Retrieved from: <https://dictionary.orst.go.th/>.
- _____. 2554. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 [Online] : Retrieved from: พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 (orst.go.th).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2557. **แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553. **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมชนมาทกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. 2550. **ระบบและกลไกการพัฒนาศิลปะ**. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สุเทพ ธรรมะตระกูล และอนันต์ คุณแก้ว 2555. **คุณลักษณะของครูยุคใหม่**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
- สุมิตร เทพพงษ์. 2548. **นาฏศิลป์สำหรับครูประถมศึกษา – อุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สุวรรณ รักเสนาะ. 2563. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของครูผู้สอนวิชาชีววิทยา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารวิจัยทางการศึกษา**. 15(2) : 26-37.
- สุวัฒน์ งามยิ่ง. 2547. "คุณลักษณะครูที่ดีของครู-อาจารย์วิทยาลัยสารพัดช่าง สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 และภาคกลาง 5." **ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**.
- เสรี ชัดเข้ม. 2547. "การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน." **วารสารวิจัยและวัดผลทางการศึกษา**. 2(1) : 15-42.
- เสาวภาคย์ อุดมวิชัยวัฒน์. 2561. **ได้การพัฒนาคุณลักษณะครูดนตรีไทยที่พึงประสงค์ในระดับอุดมศึกษา: กรณีศึกษา ครูสำราญ เกิดผลศิลปินแห่งชาติ**. **วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 46(4) : 439-360.
- อนุ เจริญวงศ์ระยับ. 2561. "ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดเจตคติต่อการศึกษาต่ออาชีวศึกษา." **มนุษยศาสตร์สาร**. 19(1) : 151-179.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อภิชาติ อนุกุลเวช. 2551. “การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนฝึกปฏิบัติทางเทคนิคบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สำหรับนักเรียนอาชีวศึกษา.” **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** 9(2) : 54-71.
- อภิสิทธิ์พร สถิตย์ภาศีกุล. 2561. การออกแบบการเรียนการสอน : ทักษะเพื่อความสำเร็จของครู. **วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.** 10(ฉบับพิเศษ) : 107-115.
- อมรรัตน์ แกนสาร และคณะ. 2560. การพัฒนาตัวบ่งชี้จิตวิญญาณความเป็นครูของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม.** 7(1) : 7-15.
- อรณพ จินะวัฒน์. การพัฒนาตนของผู้ประกอบวิชาชีพ. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร.** 9(2) : 1379-1395.
- อัจฉราลักษณ์ วิเศษ. 2556. การพัฒนาตัวชี้วัดคุณธรรมจริยธรรมของครูพลະ. **ปริญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาสุศึกษาและพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- เอมอร จังศิริพรปกรณ์. 2541. “การพัฒนาตัวบ่งชี้สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมของครอบครัวนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร.” **ปริญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- Beyer, J. E. and Marshall, J. 1981. The Interpersonal Dimension of Collegiality. **Nursing Outlook.** 29 : 662-665.
- Chickering, S.W. 1993. **Education and Identity.** Sanfrancisco : Jossey Bass.
- Diamantopoulos, A. & Siguaw, J. A. 2000. **Introduction to LISREL: A guide for the uninitiated.** London: SAGE Publications, Inc.,.
- Goffin, R. D. 2007. Assessing the adequacy of structural equation model: Golden rules and editorial policy. **Personality and Individual Differences.** 42 : 831-839.
- Gustafson K., Branch, R. 2002. **Survey of instructional design models.** (4th ed.). New York : Eric Publisher.
- Hair, J. F. Black, W. C. Babin, B. J. & Anderson, R. E. 2010. **Multivariate data analysis: A global Perspective (7th ed.).** Upper Saddle River, NJ: Pearson Education, Inc.
- Hough, J.B. and Duncan, K. 1970. **Teaching description and analysis.** Addison-Westlu.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Kaiser, H. F. 1974. An Index of Factorial Simplicity. *Psychometrika*. 39(1). 31-36.
- Katz, Robert. 1974. "Skills of an effective administrator," *Harvard Business Review*.
- Kelloway, E.K. 2015. **Using Mplus for Structural Equation Modeling; A Researcher's Guide**. CA: Sage Publications
- Longman. 2003. **Dictionary of Contemporary English, The Living Dictionary**. 3rded. Pearson Education Limited. Harlow, England.
- Ornstein,A.G. and Hunkins, F.P. 2004. **Curriculum foundation, principles and issues**. New York : Pearson Education.
- Pallant, J. 2010. **SPSS Survival Manual: A Step by Step Guide to Data Analysis Using IBM SPSS** 4th ed. Maidenhead : Open University: Press/McGraw-Hill.
- Schumacker, R. E. & Lomax, R. G. 2010. **A beginner's guide to structural equation modeling**. 3rded. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Steiger, J. H. 2007. Understanding the limitation of global fit assessment in structural equation modeling. *Personality and Individual Differences*. 42 : 893-898.
- Wozniak, M. 1990. **Predictor of Outstanding Teacher of the Art (Art Teacher)**. Ph.D. Dissertation. The University of Wisconsin-Madison.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก ก
หนังสือราชการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ อว ๗๐๐๔/๕ ๗๘๑

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
๑ ซอยฉลองกรุง ๑ เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐

๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วย นางสาวกฤษดาภรณ์ สงเนียม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมี รศ.ดร.บุญจันทร์ สีสันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ดร.อัครพงศ์ สุภภทัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นผู้มีความสามารถเกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและประเมินแบบสอบถามนี้ว่ามีเนื้อหาถูกต้องและเหมาะสมมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการตรวจและประเมินของท่านจะช่วยให้งานวิจัย ของ นางสาวกฤษดาภรณ์ สงเนียม มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง
ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรงค์ ไพโรจน์)

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

คณบดี

๐๓ ก.พ. ๒๕ ๖๕ ๓๕ @Eooznet Non-FIX Server Sign-LN
Signature Code : MwAzA-EIAQQ-ASADA-ANAAx

งานบริหารวิชาการบัณฑิตศึกษา
ส่วนสนับสนุนวิชาการ
โทร ๐๒-๓๒๕-๘๐๐๐ ต่อ ๓๖๕๒
โทรสาร ๐๒-๓๒๕-๘๔๓๖
ติดต่อนักศึกษา โทร ๐๘๐-๕๔๔๔-๙๓๒๒

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ อว ๗๐๐๔/๕ ๑๒๐๔

คณะกรรมการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง ๑ ซอยฉลองกรุง ๑ เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐

๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

ด้วย นางสาวกฤษดาภรณ์ สงเนียม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมี รศ.ดร.บุญจันทร์ สีสันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ดร.อัครพงศ์ สุขมาตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

คณะกรรมการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านให้ นางสาวกฤษดาภรณ์ สงเนียม ทดลองใช้แบบสอบถาม ภายในสถานศึกษาของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง
ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวงษ์ ไพรินทร์)

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

คณบดี

๑๘ ก.พ. ๒๕ ๖๕ ๑๒:๕๙:๕๐ Non-PKI Server Sign-LN

Signature Code : QwA1A-DMAMg-A4AEU-ANQBD

งานบริหารวิชาการบัณฑิตศึกษา

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร ๐๒-๓๒๔-๘๐๐๐ ต่อ ๓๖๔๒

โทรสาร ๐๒-๓๒๔-๘๔๓๖

ติดต่อนักศึกษา โทร ๐๘๐-๕๕๔-๓๒๒๑

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์การซึ่งใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ อว ๗๐๐๔/ ๕ ๑๕๕๔

คณะกรรมการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบัง ๑ ซอยฉลองกรุง ๑ เขตลาดกระบัง
กรุงเทพฯ ๑๐๕๒๐

๗ มีนาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามสำหรับครุฑนาฏศิลป์

ด้วย นางสาวกฤษดาภรณ์ สงเนียม นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรอุตสาหกรรม
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครุฑนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร" โดยมี รศ.ดร.บุญ
จันทร์ สีสันต์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ รศ.ดร.อัคพงษ์ สุขมาตย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ร่วมและได้รับอนุมัติหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๔

คณะกรรมการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ขอความอนุเคราะห์ให้ นางสาวกฤษดาภรณ์ สงเนียม
เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามภายในสถานศึกษาของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและหวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบคุณ
เป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพงษ์ ไพรินทร์)

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน

คณบดี

๐๗ มี.ค. ๒๕ เวลา ๑๔:๐๘:๑๑ Non-PKI Server Sign-LN

Signature Code : OABFA-DMAQw-AxADI-ANwBG

งานบริหารวิชาการบัณฑิตศึกษา

ส่วนสนับสนุนวิชาการ

โทร ๐๒-๓๒๙-๘๐๐๐ ต่อ ๓๖๙๒

โทรสาร ๐๒-๓๒๙-๘๔๓๖

ติดต่อนักศึกษา โทร ๐๘๐-๕๕๔๔-๓๒๒๑

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ของทางสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายวิชาการ โทร ๐๘๐-๕๕๔๔-๓๒๒๑

โทร ๐๒-๓๒๙-๘๔๓๖

โทร ๐๒-๓๒๙-๘๐๐๐ หรือ ๓๖๙๒

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้ เป็นแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 32 ข้อ

3. ข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อวิจัยเท่านั้น การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ในภาพรวม คำตอบของท่านจะเป็นความลับและไม่มีผลกระทบใด ๆ กับผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ทั้งสิ้น จึงขอความร่วมมือผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน โปรดตอบคำถามทุกข้อรายการตามความเป็นจริง จักเป็นประโยชน์ในการบริหารการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความอนุเคราะห์

นางสาวกฤษดาภรณ์ สงเนียม

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบ
เลือกตอบ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 30 ปี 31 – 40 ปี
 41 – 50 ปี มากกว่า 50 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ปริญญาตรี ปริญญาโท
 ปริญญาเอก

4. ตำแหน่งปัจจุบัน

ครูผู้ช่วย ครู คศ. 1
 ครูชำนาญการ คศ. 2 ครูชำนาญการพิเศษ คศ. 3
 ครูเชี่ยวชาญ คศ. 4

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

น้อยกว่า 5 ปี 5 – 10 ปี
 11 – 15 ปี มากกว่า 15 ปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัด
กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน	ระดับความคิดเห็น
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

ข้อที่	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านคุณธรรมจริยธรรม						
1	มีความเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อฝึกฝนทำรำให้กับลูกศิษย์					
2	มีความอดทน มุ่งมั่น สั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ความสามารถ					
3	มีความเมตตากรุณาต่อศิษย์					
4	มีความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี					
5	มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กรและวิชาชีพ					
6	มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย					
7	มีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพเรียบร้อย					
8	ประพฤติปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ					
9	มีความกระตือรือร้นเรียนรู้เพิ่มเติมในด้านวิชาการและวิชาชีพ					
ด้านความรู้และทักษะนาฏศิลป์						
10	มีความรู้ความสามารถในศาสตร์นาฏศิลป์					
11	สามารถปฏิบัติและถ่ายทอดศาสตร์ทางด้านนาฏศิลป์					
12	มีความรู้พื้นฐานด้านดนตรี					
13	สามารถบูรณาการองค์ความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง					
14	สามารถออกแบบและประดิษฐ์ทำรำประกอบการแสดงนาฏศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ					
15	ฝึกฝนทักษะและพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างสม่ำเสมอ					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ข้อที่	ตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูนาฏศิลป์ สังกัดกรุงเทพมหานคร	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดการเรียนรู้						
16	ศึกษาหลักสูตรสำหรับใช้เป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้					
17	จัดประสบการณ์ความรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้เรียน					
18	จัดลำดับการสอนเนื้อหาจากง่ายไปหายาก					
19	จัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่ออย่าง เหมาะสม					
20	วัดและการประเมินผลการเรียนตามสภาพจริง					
21	สร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้					
22	สามารถใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน					
23	มีทักษะการแก้ปัญหา					
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล						
24	มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของสถานศึกษาและชุมชน					
25	รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
26	สามารถเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษา					
27	มีความสามารถในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ร่วมงาน					
28	มีการติดต่อประสานงานกับชุมชนหรือหน่วยที่เกี่ยวข้อง					
29	สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี					
30	แสดงความชื่นชมยินดีความสำเร็จของผู้อื่น					
31	ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ					
32	มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานนาฏศิลป์					

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามศัพท์ (IOC)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
2	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
3	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
4	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
5	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
6	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
7	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
8	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
9	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
10	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
11	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
12	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
13	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
14	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
15	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
16	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
17	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
18	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
19	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
20	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
21	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
22	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
23	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
24	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
25	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
26	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
27	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและนิยามศัพท์ (IOC)

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
28	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
29	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
30	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
31	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
32	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวกฤษดาภรณ์ สงเนียม
วัน-เดือน-ปีเกิด	3 กรกฎาคม 2534
สถานที่เกิด	จังหวัดสงขลา
ที่อยู่ปัจจุบัน	130/137 บางกะปิแกรนด์คอนโด แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10240
ประวัติการศึกษา	ปีการศึกษา 2558 สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิต (กศ.บ.) สาขา ศิลปะการแสดงและนาฏศิลป์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2565 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต (ค.อ.ม.) สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า คุณทหารลาดกระบัง
ประวัติการทำงาน	ข้าราชการครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ สังกัดกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2560 จนถึง ปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้